

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Analýza programů politických stran v oblasti korupce
v Arménii, Švédsku a Mexiku**

Bc. Barbora Lachmanová

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Barbora Lachmanová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Analýza programů politických stran v oblasti korupce v Arménii, Švédsku a Mexiku

Název anglicky

Analysis of political parties' programmes on corruption in Armenia, Sweden and Mexico

Cíle práce

Tato diplomová práce se zaměřuje na analýzu korupce ve Švédsku, Arménii a Mexiku, a to z hlediska politických programů tamějších politických stran. Práce se zabývá teoretickými východisky korupce a politickými stranami, dále rešerší vývoje korupce a analýzou politických programů, včetně protikorupčních bojů, které prosazují. Hlavní část práce je zaměřena na komparativní analýzu politických programů ve vybraných zemích a jejich roli a dopad na korupci a rozvoj. Práce závěrem navrhuje, jak by mohly politické programy v těchto zemích dále pomoci v boji proti korupci a jaké by měly být priority pro další kroky v této oblasti.

Cílem této diplomové práce tak bude porovnat a zhodnotit programy politických stran ve Švédsku, Arménii a Mexiku v oblasti problematiky korupce, resp. návrhů jak ji ve vybraných zemích řešit.

Metodika

Zpracování literární rešerše a obsahová analýza vybraných programů politických stran s důrazem na oblast boje s korupcí, resp. návrhů, jak ji řešit, včetně závěrečného porovnání a sumarizace.

Doporučený rozsah práce

60-80

Klíčová slova

korupce, politický program, politická strana, protikorupční boj, Švédsko, Arménie, Mexiko

Doporučené zdroje informací

- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra a Zdeněk TOMICA. O prostoru korupčních příležitostí: kdy, kde a jak se vytváří v České republice. Praha: Slon, 2020. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-301-9.
- FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. Teorie politických stran. Praha, 1998. ISBN 80-859-4731-5.
- CHMELÍK, Jan a Zdeněk TOMICA. Korupce a úplatkářství. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-866-6.
- Otáhal, Tomáš. 2007. Teorie korupce: kterou použít?(Theories of Corruption: Which One to Use?). Brno: CVKS Working Paper.
- RYSKA, Pavel a Jan PRŮŠA. Korupce: ekonomie vs. mýty. Praha: Institut Václava Klause, 2013. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-80-87806-03-6.
- Školník, Milan. 2019. "Není korupce jako korupce: vnímání a zkušenost ve vztahu k politické participaci." Acta Fakulty Filozofické Západočeské Univerzity v Plzni 11, č. 2, 22–39.
- Školník, Milan. 2020. "Corruption and Political Participation: A Review." Sociální Studia 17, č. 1, 89–105.
- ŠKOLNÍK, Milan. Korupce v České republice – dosavadní stav bádání. ACTA POLITOLOGICA [online]. 2021, 13(2), 22-38 [cit. 2023-04-28]. ISSN 1803-8220. Dostupné z: doi:10.14712/1803-8220/31_2020.
- TLAPÁK NAVRÁTILOVÁ, Jana a Jan PRŮŠA. Lobbying, nebo korupce?: ekonomie vs. mýty. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-520-3.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Mgr. Milan Školník, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 21. 8. 2023

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 22. 01. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Analýza " jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Milanu Školníkovi, Ph.D. za odborné vedení práce a poskytnutí užitečných rad. Také bych ráda poděkovala všem ostatním, kteří při mně stáli během zpracování mé diplomové práce.

Analýza programů politických stran v oblasti korupce v Arménii, Švédsku a Mexiku

Abstrakt

Tato diplomová práce se zaměřuje na analýzu programů politických stran v Arménii, Švédsku a Mexiku s ohledem na jejich přístup k boji proti korupci. Cílem práce je porovnat politické strany v těchto třech zemích a identifikovat rozdíly a podobnosti v jejich postojích k této významné společenské problematice.

Práce začíná teoretickým úvodem, který představuje problematiku korupce jako globálního jevu a výzvu pro politický systém. Dále se zaměřuje na vymezení korupce a její různé formy, a také představuje teoretické přístupy k boji proti korupci, jako je prevence, odhalování a trestání korupce.

Hlavní část práce se věnuje komparativní analýze programů politických stran v Arménii, Švédsku a Mexiku. Nejprve je proveden přehled politických stran v každé zemi, a jsou vybrány relevantní strany, které budou podrobeny podrobnějšímu zkoumání. Poté jsou analyzovány programy těchto stran s důrazem na jejich postoj ke korupci, navrhované opatření a politiky zaměřené na boj proti korupci.

Na základě analýzy jsou v závěru práce prezentovány hlavní zjištění a porovnání přístupů politických stran v jednotlivých zemích. Práce také diskutuje příčiny a faktory, které mohou ovlivňovat rozdíly v politických programech a přístupu ke korupci v daných zemích.

Tato práce přispívá k politologickému výzkumu korupce a politických stran. Její výsledky mohou sloužit jako podklad pro další studie a diskuse o boji proti korupci v Arménii, Švédsku a Mexiku a mohou přispět k formulaci efektivnějších strategií v této oblasti.

Klíčová slova: korupce, politický program, politická strana, protikorupční boj, Švédsko, Arménie, Mexiko

Analysis of political parties' programmes on corruption in Armenia, Sweden, and Mexico

Abstract

This master's thesis focuses on analyzing the political party programs on corruption in Armenia, Sweden, and Mexico, with an aim to compare the political parties in these three countries and identify differences and similarities in their approach to this significant social issue.

The thesis begins with a theoretical introduction, presenting corruption as a global phenomenon and a challenge to the political system. It further defines corruption and its various forms, and introduces theoretical approaches to combating corruption, such as prevention, detection, and punishment of corruption.

The thesis primarily focuses on comparing political party programs in Armenia, Sweden, and Mexico. It begins with an overview of political parties in each country, followed by a detailed examination of selected parties' programs. The analysis emphasizes their positions on corruption, proposed measures, and anti-corruption policies.

Based on the analysis, the thesis concludes by presenting the main findings and comparing the approaches of political parties in each country. The thesis also discusses the causes and factors that may influence the differences in political programs and approaches to corruption in the respective countries.

This master's thesis contributes to political science research on corruption and political parties, offering a basis for further studies and discussions on combating corruption in Armenia, Sweden, and Mexico, and aiding in the development of more effective strategies in this field.

Keywords: corruption, political programme, political party, anticorruption fight, Sweden, Armenia, Mexico

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Charakteristika korupce	14
3.1.1 Druhy, formy a typy korupčního jednání.....	15
3.1.2 Dopady korupce v jednotlivých oblastech.....	20
3.1.3 Prevence a boj proti korupci	21
3.1.4 Mezinárodní srovnání a měření korupce	23
3.2 Korupční situace ve vybraných zemích	26
3.2.1 Korupční situace v Arménii	26
3.2.2 Korupční situace ve Švédsku	32
3.2.3 Korupční situace v Mexiku.....	37
3.3 Charakteristika politických stran v kontextu korupce.....	42
3.3.1 Politické strany v Arménii	42
3.3.2 Politické strany ve Švédsku	45
3.3.3 Politické strany v Mexiku	49
4 Analytická část práce.....	53
4.1 Analýza politických programů relevantních politických stran v Arménii	53
4.1.1 Civil Contract.....	55
4.1.2 Aliance Armenia	57
4.1.3 Aliance: I'm Honored	59
4.2 Analýza politických programů relevantních politických stran ve Švédsku	59
4.2.1 Sociálně demokratická strana (Socialdemokraterna).....	62
4.2.2 Švédští demokraté (Sverigedemokraterna).....	63
4.2.3 Umírněná strana (Moderaterna).....	65
4.2.4 Levicová strana (Vänsterpartiet).....	67
4.2.5 Centristé (Centerpartiet)	68
4.2.6 Křesťanští demokraté (Kristdemokraterna)	70
4.2.7 strana Zelených (Miljöpartiet)	71
4.2.8 Liberálové (Liberalerna)	71
4.3 Analýza politických programů relevantních politických stran v Mexiku	72
4.3.1 Movimiento Regeneración Nacional	74
4.3.2 Partido Acción Nacional	76

4.3.3	Partido Revolucionario Institucional	78
4.3.4	Movimiento Ciudadano.....	80
4.3.5	Partido del Trabajo.....	82
4.3.6	Partido Verde Ecologista de México	84
4.3.7	Partido de la Revolución Democrática.....	85
4.4	Komparativní analýza vybraných zemí	88
5	Výsledky a diskuse	92
5.1	Výsledky.....	92
5.2	Diskuse.....	94
6	Závěr.....	95
7	Seznam použitých zdrojů.....	96
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	111
8.1	Seznam obrázků	111
8.2	Seznam tabulek.....	111
8.3	Seznam grafů.....	112
8.4	Seznam schémat	112
8.5	Seznam použitých zkratk.....	113

1 Úvod

Korupce představuje jedno z nejzásadnějších sociálně-ekonomických a politických témat, které ovlivňuje rozvoj a stabilitu moderních společností. Analyzovat její výskyt, příčiny a dopady je klíčovým úkolem pro pochopení fungování politických systémů a hledání efektivních strategií boje proti ní. Tato diplomová práce se zaměřuje na komparativní analýzu korupce ve třech zemích – Arménii, Švédsku a Mexiku. Tyto země byly vybrány na základě umístění v žebříčku Indexu vnímání korupce (CPI), kde se každá ze zmíněných zemí umístila na poměrně rozdílných pozicích, ale také pro svou rozmanitost v politických, ekonomických a kulturních podmínkách, což umožňuje srovnání různých přístupů k řešení korupce.

Hlavním cílem této práce je zkoumat korupci v kontextu politických stran, které mají zastoupení v zákonodárné moci. Analýza se zaměřuje na identifikaci postojů, politik a opatření těchto stran vůči korupci zahrnutých v jejich volebních programech. Výzkum je prováděn prostřednictvím srovnávací studie relevantních politických stran ve 3 zkoumaných zemích, s důrazem na jejich politické programy, veřejné prohlášení a hlasování v parlamentu týkající se korupčních otázek.

Tímto přístupem má práce za cíl přispět k lepšímu porozumění mechanismů, které podporují nebo potlačují korupci v politických systémech různých zemí. Na základě analýzy relevantních politických stran a jejich postojů k této problematice lze navrhnout doporučení pro efektivnější boj proti korupci a posílení integritního politického prostředí ve zkoumaných zemích.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tato diplomová práce se zaměřuje na analýzu korupce ve Švédsku, Arménii a Mexiku, a to z hlediska politických programů tamějších politických stran. Práce se zabývá teoretickými východisky korupce a politickými stranami, dále rešerší vývoje korupce a analýzou politických programů, včetně protikorupčních bojů, které prosazují. Hlavní část práce je zaměřena na komparativní analýzu politických programů politických stran ve vybraných zemích a jejich roli a dopad na korupci a rozvoj. Práce závěrem navrhuje, jak by mohly politické programy v těchto zemích dále pomoci v boji proti korupci a jaké by měly být priority pro další kroky v této oblasti.

Cílem této diplomové práce tak bude porovnat a zhodnotit programy politických stran v Arménii, Švédsku a Mexiku v oblasti problematiky korupce, respektive návrhů, jak ji ve vybraných zemích řešit.

2.2 Metodika

V teoretické části práce je důkladně rozebírána problematika korupce s využitím klíčových teoretických konceptů a dílčích aspektů, přičemž jsou předkládány a diskutovány názory předních odborníků na toto téma. Tato sekce je podložena odbornými články a knihami, které se specializují na analýzu korupce z různých perspektiv. Zároveň jsou zkoumány dopady korupce v různých oblastech, s důrazem na relevantní odbornou literaturu. Pro zajištění vědeckého základu jsou v práci využívány také konkrétní metody měření korupce, které slouží jako spojovací článek mezi teoretickou a analytickou částí. Tyto metody umožňují kvantifikovat a analyzovat rozsah korupce ve světě, čímž poskytují konkrétní data pro podporu teoretických postulátů v rámci studie.

Analytická část práce využívá informace hned z několika databází. První část interpretuje zpracované přehledy od Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Transparency International (TI) zabývající se vývojem korupce ve vybraných zemích, postavením ve veřejné správě a jejím potíráním. Data jsou využita i z Worldwide

Governance Indicators (Globální ukazatele kvality vládnutí, dále WGI) zpracovávaného Světovou bankou, konkrétně ukazatele Government Effectiveness (Efektivita vlády) zaměřující se na kvalitu veřejných služeb, nezávislost státní služby na politických tlacích, kvalitu formulování a implementace politiky, a důvěryhodnost vládního závazku k těmto politikám, a také Control of Corruption (Kontrola korupce) zkoumající rozsah, v němž je veřejná moc využívána pro soukromý zisk, zahrnující drobné i velké formy korupce. Dále jsou využity výsledky průzkumu veřejného mínění z Global Corruption Barometer (Globální barometr korupce), konkrétně z datových souborů z roku 2016 (pro Arménii), 2017, 2019 a 2021 (pro Švédsko a Mexiko), které zahrnují oblasti nezbytné k analýze. Zahrnuty jsou i konkrétní indexy, například Index vnímání korupce (CPI) a další, které pomáhají k lepší interpretaci vývoje korupce ve vybraných zemích.

Pro analýzu jsou použity dále informace přímo z předvolebních programů politických stran a hnutí, které v daných zemích mají zastoupení v parlamentu nebo jsou populární mezi tamějšími voliči. Sběr dat je proveden na základě, kdy pro každou vybranou politickou stranu jsou vybrána relevantní data a dokumenty. To může zahrnovat jejich politické programy, manifesty, prohlášení, projevy nebo jiné veřejně dostupné informace týkající se dotčených politických stran v boji proti korupci. V analýze je tedy zaměřeno na jejich přístup k boji proti korupci, konkrétní opatření a politiky navrhované k omezování korupce a zvyšování transparentnosti.

3 Teoretická východiska

3.1 Charakteristika korupce

Korupce je rozsáhlým tématem a pojmem, na kterou existuje mnoho studií, které se zabývají různými aspekty tohoto jevu. Zároveň se jedná o fenomén, který provází lidstvo již od jeho samého počátku. Každý si pojem korupce dokáže jednoduše představit a dokáže si pod tím zhmotnit většinou více záležitostí. Korupce proto není jednoznačně definována, protože představuje komplexní pojem, který lze zkoumat z různých perspektiv. Obecně každý z nás má schopnost si korupci představit. Může se jednat o dohodu mezi dvěma stranami, kde jedna strana poskytuje nějakou formu odměny, obvykle ve finanční podobě. Druhá strana, s určitými rozhodovacími pravomocemi, následně přijímá tuto odměnu a využívá své postavení k prosazování zájmů první strany (Školník, 2021).

Jednou z obecnějších a nejuznávanějších definic operuje mezinárodní nevládní organizace TI, jejíž hlavní náplní a cílem je analyzovat korupci a aktivně proti ní bojovat. Korupci popisuje jako „*zneužití svěřených pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního (soukromého) prospěchu*“ (TI 2011). Jde tedy o určitý slib či skutečné poskytnutí nepovolené výhody v zájmu někoho jiného, výměnou za specifickou odměnu. Tato odměna nemusí vždy zahrnovat pouze podobu finančních prostředků. Z toho lze usuzovat, že se jedná pouze o dvoustranný vztah, přičemž jsou ale vždy zasáhnuty tři strany. Třetím pasivním účastníkem korupčního jednání může být jednotlivec či kdokoli z nás, jakožto daňový poplatník přispívající do veřejných rozpočtů (Stehnová a spol., 2019). Při korupci tedy nastává újma především veřejnému zájmu.

Avšak, definice, která poskytuje základ pro mnoho výzkumníků, má svůj původ v roce 1967. Korupční chování je popsáno jako takové, které se „*vymezuje profesním povinností s vidinou soukromého (personálního, rodinného či úzce skupinového) peněžního či statusového zisku nebo porušuje pravidla proti vykonávání určitých typů soukromého vlivu*“, jak uvádí Joseph Nye ve svém jednom odborném článku zaměřeném na korupci a politický rozvoj (Nye, 1967). V českém rámci někteří autoři interpretují korupci jako "veřejné tajemství, ke kterému však společnost nemá dostatečné, či spíše žádné, konkrétní doklady. Pokusy občanské společnosti blíže toto globální, nadčasové tajemství, přítomné napříč

celým státem, zdokumentovat či popsat se stává stále více nekonkrétní a mlhavé " (Chmelík a Tomica, 2011).

Korupce by se tak dala shrnout jako zneužívání moci, funkce nebo postavení k osobnímu prospěchu či prospěchu jiných osob, obvykle nelegitímním či neetickým způsobem. Toto zneužití může zahrnovat uplácení, nepřiměřené ovlivňování rozhodování, zneužívání veřejných zdrojů, prorůstání soukromých zájmů do veřejných funkcí nebo obecně jakékoli jednání, které podkopává transparentnost, spravedlnost a rovnost ve společnosti.

Na rozdíl od České republiky, která v trestním zákoníku nepracuje přímo s pojmem „korupce“, ale pouze s pojmem korupční jednání, v Arménii je korupce definována přímo zákonem. Arménský trestní zákoník obsahuje ustanovení o korupci a stanovuje tresty pro různé formy korupčního chování. V zákoníku jsou uvedeny různé trestné činy spojené s korupcí, jako jsou úplatky, zneužívání pravomoci, podplácení veřejných činitelů a další. V Arménii také existují speciální orgány a instituce, jako je Arménská policie a Národní agentura pro boj s korupcí (Anti-Corruption Policy Council), které mají za úkol bojovat proti korupci a provádět vyšetřování a trestní stíhání v případech korupce (Vláda Arménie, 2023).

Tak jako je korupce definována zákonem v Arménii, to stejné platí i pro Švédsko a Mexiko. I tyto země disponují příslušnými orgány pro prevenci a potírání korupce jako třeba Švédská korupční policie (The National Anti-Corruption Unit) (Švédská prokuratura, 2023) nebo Generální prokuratura republiky (Fiscalía General de la República), která má pravomoc vyšetřovat a stíhat trestné činy v Mexiku (Vláda Mexika, 2023).

3.1.1 Druhy, formy a typy korupčního jednání

Korupce prorůstá do různých struktur a vyskytuje se v různých rozměrech. Na základě toho rozlišujeme, o jaký druh korupce se jedná. Korupce se běžně dělí na malou, střední a velkou, co se samotného rozsahu týče. V případě sektorového dělení se vyskytuje korupce ve veřejném a soukromém sektoru. V jednotlivých strukturách pak rozlišujeme korupci vertikální a horizontální a v poslední řadě je nutné zahrnout i korupci dle její oblasti výskytu (Roudný, 2001).

Z hlediska rozsahu se rozlišuje korupce na malou, velkou a střední. **Malá korupce** představuje to, co si většina z nás vybaví z každodenního života – třeba lahev vína pro doktora, aby se přednostně věnoval určitému pacientovi nebo menší finanční příspěvek úředníkovi pro rychlejší zařazení stavebního povolení.

Jelikož se jedná o uplácení úředníků či jiných osob veřejných institucí na nižších stupních státní správy, hovoří se o malé korupci jako o administrativní, která nedosahuje finančně tak velkých škod, jako je to v případě korupce většího rozsahu. Z toho vyplývá jedna z prvních forem korupce, a to je podplácení/uplácení úředních činitelů (Stehnová a spol., 2019). V tomto vztahu figuruje na jedné straně úředník dané instituce státní správy a na druhé straně většinou soukromý subjekt, jehož hlavním cílem je získat nějakou výhodu. Pro lepší představu – úplatek úředníkovi, aby zařídil například rychlejší vyřízení stavebního povolení. Důsledkem toho bývá snižovaná důvěra veřejnosti v instituce, deformace trhu a narušení rovnosti příležitostí (Chmelík, 2003).

Velká korupce se naopak vyznačuje již vysokou mírou systematizace, proto se tomuto druhu korupčního jednání říká systémové. Dalším podstatným znakem je její plánování v dlouhodobém horizontu a také častěji vyžaduje spolupráci více jednotlivců – vzniká síť prostředníků, aby většinou došlo k obtížnějšímu nalezení a prokázání důkazů o porušení práva či stanovených pravidel. Typickým příkladem je odhalení protiprávního jednání u politických představitelů, kteří mohou zasahovat anebo rozhodovat v důležitých záležitostech a upravit si tak např. zákony aj. dle své libosti či ve prospěch jiné osoby. Pod velkou korupci spadá manipulace s veřejnými zdroji, kdy dochází k jejich zneužívání nebo zpronevěře, nepotismu, klientelismu a stranické patronáži (Stehnová a spol., 2019).

- Zneužívání a zpronevěra veřejných prostředků: Zahrnuje neoprávněné využití veřejných financí nebo majetku pro soukromý prospěch. Tento druh korupce vede ke ztrátám veřejných prostředků, snižuje efektivitu veřejných služeb a omezuje rozvoj a investice (Transparency International, 2021).
- Nepotismus: Znamená preferování rodinných příslušníků, přátel nebo spojenců při obsazování pracovních pozic nebo při poskytování výhod veřejných zdrojů. Tento druh korupce vytváří nerovnosti a podkopává důvěru veřejnosti (Linhart, 2017).

- Klientelismus: Vyznačuje se poskytováním výhod a služeb vybraným skupinám nebo jednotlivcům, obvykle za politickou podporu nebo loajalitu. Klíčovým rysem tohoto klientského vztahu je uznávaná nerovnost mezi účastníky. Tento druh korupce narušuje rovné zacházení se všemi občany (Keller, 2017).
- Praní špinavých peněz: Proces, při kterém jsou ilegálně získané finanční prostředky legálně začleněny do ekonomiky. Tím se maskuje původ těchto prostředků a umožňuje se jejich legální použití. Praní špinavých peněz může destabilizovat ekonomiky, podporovat organizovaný zločin a financovat teroristické činnosti (Mužný, 2020).

Posledním zmíněným a extrémním případem korupce je tzv. state capture, v doslovném překladu „převzetí státu“. Tento termín se používá tehdy, když omezený počet určitých subjektů dokáže ovlivňovat pravidla hry ve svůj prospěch prostřednictvím masivního nezákonného a netransparentního poskytování soukromých výhod úředníkům a politikům. Příklady tohoto chování zahrnují schopnost ovlivňovat legislativní hlasování, získávat výhodná exekutivní nařízení a soudní rozhodnutí. Jedná se o relativně nový koncept, který je aktivně zkoumán výzkumníky Světové banky (McLean a McMillen, 2009).

Obecně se v ekonomice rozlišuje mezi soukromým a veřejným sektorem. S tím souvisí rozdělení korupce dle sektorového dělení. Ačkoli se v mé práci věnuje pozornost pouze korupci ve veřejném sektoru, korupce v sektoru soukromém je s tím veřejným úzce spjata, a proto je zde i uvedena.

Korupce ve **veřejném sektoru** představuje vážný problém, který má závažné důsledky pro společnost a hospodářství. Tento druh korupce se vyskytuje v institucích a organizacích, které jsou zodpovědné za poskytování veřejných služeb a správu veřejných záležitostí. Prvním a nejvýraznějším projevem korupce ve veřejném sektoru jsou již zmíněné úplatky a podplácení. Tato nepoctivá praxe může výrazně ovlivnit fungování veřejných institucí, ať už jde o úřady, soudy či další veřejné služby. Důsledky tohoto jednání jsou obzvláště citelné pro občany, kteří se obrací na veřejné instituce s očekáváním spravedlnosti a rovnosti (Karklins, 2016).

Zkreslení trhu a narušení hospodářské soutěže je dalším významným aspektem. Korupce ve veřejných zakázkách či nabídkových řízeních způsobuje, že firmy jsou vybírány ne na základě kvality či efektivity, ale na základě poskytnutých úplatků nebo nepotismu. Následkem toho může být ztráta důvěry v trh a snížení inovačního potenciálu ekonomiky. Také může dojít k znehodnocení veřejných financí a snížení investic do veřejné infrastruktury a sociálních programů. Tyto prostředky by mohly být využity k podpoře růstu, vzdělání či zlepšení životního prostředí, ale bývají ztraceny v nefunkčních a zkompromitovaných systémech (Štička, 2008).

Naopak korupce **v sektoru soukromém** představuje problém, který může mít škodlivé dopady na ekonomiku, konkurenceschopnost firem a důvěru veřejnosti v obchodní prostředí. Jednou z nejčastějších forem korupce v soukromém sektoru je falešné účetnictví a daňové úniky, kdy firmy mohou manipulovat s účetními záznamy, aby snížily své daně a získaly finanční výhodu. Tím dochází k podkopání spravedlivého fungování daňového systému a k finančním únikům ze státu (Horník a Žufanová, 2016).

Docházet může i k podplácení v rámci obchodních transakcí za účelem ovlivnit rozhodování a narušit fair play v podnikání. Firmy mohou uplácet potenciální partnery, konkurenty nebo úředníky, aby získaly výhodu při uzavírání smluv, získávání zakázek nebo při vstupu na nové trhy. S tím úzce souvisí monopolizace firem, jejímž cílem je uplácet veřejné činitele, aby získaly výhody v oblasti licencí, povolení či omezení konkurence. Tím dochází k deformaci trhu a omezování příležitostí pro ostatní účastníky. Nelze vynechat ani klamavou marketingovou a reklamní praxi, kdy firmy podplácí mediální zástupce nebo novináře za účelem zisku pozitivního mediálního pokrytí nebo zamaskování negativních informací o svých výrobcích či službách. Takové praktiky mohou zpochybnit důvěryhodnost médií a ovlivnit následné rozhodování koncových spotřebitelů (Horník a Žufanová, 2016).

Naopak dělení korupce dle struktur pojednává o korupci ve vertikální a horizontální struktuře. Korupce ve **vertikálních strukturách** společnosti představuje závažný problém, který ovlivňuje fungování hierarchických systémů a vztahů mezi různými úrovněmi moci a autority. Tento druh korupce často nastává v situacích, kde nadřazená osoba má kontrolu

nad důležitými rozhodnutími či alokací zdrojů, což vytváří prostředí náchylné k zneužívání (Shah, 2007).

Příkladem vertikální korupce může být situace v politickém prostředí, kde vysoké politické postavení umožňuje ovlivňování rozhodnutí na nižších úrovních. To může zahrnovat přijímání úplatků za přidělení důležitých funkcí, politické vlivy či finanční výhody. Tím se podkopává důvěra veřejnosti v integritu politického systému a narušují se principy demokracie (Shah, 2007).

Z pohledu oblasti výskytu korupce ve veřejném sektoru, potažmo v politické sféře, se lze setkat s vnitřní korupcí, politickou v návaznosti na střet zájmů, a korupci v oblasti obecní samosprávy.

Korupce ve vnitřní a místní správě, jak už název napovídá, je zakotvená v samotném jádru veřejné správy, která se vyznačuje touhou jednotlivců získat větší vliv či postavení v rámci hierarchie moci. Zatímco materiální zisk může být motivací, většinou jde o touhu po uznání a lepším postavení ve společnosti. Jedním z projevů tohoto typu korupce může být preferování určitých jednotlivců či skupin na základě neoprávněných výhod, ať už jde o přidělování výhodných pracovních pozic, či jiných benefitů. Dochází tak k deformaci zásad spravedlivosti a k omezení rovných příležitostí pro všechny členy společnosti (Shah, 2007).

Politická korupce je komplexním problémem, který často začíná v nejvyšších sférách moci a může se šířit až do nejnižších úrovní veřejné správy. Jedná se o nečestné vztahy mezi veřejnými činiteli a soukromým sektorem, které často vedou k rozhodnutím ve prospěch těch, kteří jsou ochotni poskytnout převážně finanční nebo jiné výhody. Klíčovým prvkem je zde střet zájmů, který představuje situaci, kdy veřejný činitel má osobní zájem, který může ovlivnit jeho schopnost objektivně a neustraně rozhodovat v zájmu veřejném. To může zahrnovat případy, kdy politici mají finanční zájmy v soukromých firmách, které mohou být ovlivněny jejich politickými rozhodnutími. Nedílnou součástí jsou i sporné veřejné zakázky, u kterých často dochází k preferování určitých dodavatelů, kteří mají blízké vztahy s politickými představiteli, a to i přesto, že jejich nabídky mohou být méně výhodné pro stát i veřejnost. Tím dochází k nepřiměřeným finančním ztrátám a snižování kvality veřejných

služeb. Velký otazník vyvstává i u nedostatečné transparentnosti v otázkách financování politických stran a vedení volebních kampaní, což dává korupci v politice další prostor k růstu. Zároveň když veřejnost nemá dostatek informací o zdrojích financování politických stran a kandidátů, otevírá se prostor pro vliv zájmových skupin a soukromých zájmů na politické rozhodování (Heidenheimer a spol., 1993).

Korupce ve státní správě zahrnuje širokou škálu trestných činů, které souvisí s manipulací a zneužíváním státního majetku a veřejných prostředků. Odvíjí se od jednoduchých zpronevěr až po sofistikované úplatkářské sítě, které mohou zahrnovat i vysoko postavené úředníky. Jedním z klíčových aspektů korupce ve státní správě je neoprávněné nakládání se státním majetkem, neetické praktiky při veřejných zakázkách nebo zneužívání pravomocí v osobní prospěch (Heidenheimer a spol., 1993).

3.1.2 Dopady korupce v jednotlivých oblastech

Jak již bylo naznačeno, korupce se může projevovat různými formami, se kterými se lze setkat dennodenně, a proto se formy korupce a její dopady stávají předmětem odborného zkoumání. Dopady korupce jsou rozsáhlé a postihují různé sféry společnosti, od té politické až po tu právníckou.

V případě **politických dopadů** má korupce zásadní dopady na politický systém, kde má vliv na politické rozhodování a narušuje demokratické procesy. V důsledku korupce politici často přijímají rozhodnutí ve prospěch svých vlastních zájmů nebo zájmů třetích stran, a ne na základě zájmu veřejného. To vede ke ztrátě důvěry veřejnosti v politické instituce a znehodnocení demokracie, ale taktéž veřejné volby a politické debaty ztrácejí na významu. Politici zasažení korupcí často ztrácejí legitimitu a autoritu v očích veřejnosti, což narušuje jejich schopnost efektivně vykonávat své povinnosti, také zvyšuje riziko neefektivního a nespravedlivého vládnutí a odstupování občanů od aktivní účasti na politickém životě (Pospíšil a Smekal a kol., 2013). Někteří politici se dokonce dostávají do funkcí klíčových pro demokratický proces pomocí korupce, což vede k deformaci a překrucování pravidel demokratického systému. Znehodnocení demokratických procesů kvůli korupci podkopává základní principy demokracie, jako je rovnost, svoboda a spravedlnost (Baroš, 2023).

Korupce se projevuje výrazně i v **sociální sféře**, kde snižuje důvěru veřejnosti v instituce. Když lidé vidí, že politici či úředníci jsou zkorumpovaní, ztrácejí víru v systém a věří, že rozhodování je ovlivněno osobními prospěchy namísto veřejného blaha. To vede k oslabení důvěryhodnosti státu a jeho institucí a negativně ovlivňuje vztahy mezi občany a vládou (Školník, 2020). Negativně dopadá korupce i na chudobu a nerovnost ve společnosti. Pokud jsou finanční prostředky odvedeny prostřednictvím korupce a nespravedlivých praktik, vedou k omezení přístupu k důležitým veřejným službám a příležitostem. Lidé z nižších sociálních vrstev jsou tak více znevýhodněni a jejich možnosti zlepšit svou životní situaci jsou omezeny. Korupce tak přispívá k prohlubování sociálních nerovností a zvyšování chudoby ve společnosti. Další z příkladů může být i oblast zdravotnictví, kde podle zprávy organizace TI může korupce negativně ovlivnit celkový zdravotní stav obyvatelstva a zvýšit riziko výskytu epidemií. Zkorumpované praktiky rovněž mohou ohrozit spravedlivý přístup k zdravotní péči, podněcovat uplácení zdravotnických pracovníků a způsobovat distribuci nekvalitních léčiv (TI, 2006).

Vliv je vnímán nejen u společnosti, ale i u hospodářského růstu, kdy je klasifikován jako negativní **ekonomický dopad**. Hovoří-li se například o veřejných zakázkách, jejich přidělování na základě korupčních praktik namísto kvalifikace a transparentnosti přispívá k omezení hospodářské soutěže a inovace. To vede k nižší efektivitě a výkonnosti hospodářství, které nedosahuje svého plného potenciálu, a v důsledku toho trpí celá společnost. Následně se vytváří tendence k rozvoji nelegální ekonomiky, což omezuje schopnost státu efektivně vybírat daně (Ministerstvo vnitra ČR, 2008).

Zásadní dopad korupce lze pozorovat v různých sférách, a proto je nezbytné aktivně se jí věnovat a bojovat proti ní. Toho lze dosáhnout vylepšením státního řízení, zvýšením transparentnosti a dohledu nad veřejnými financemi, zdokonalením vzdělávání a implementací efektivního a spravedlivého soudního systému.

3.1.3 Prevence a boj proti korupci

Prevence korupce je nezbytnou součástí správného fungování veřejného sektoru. Pro dosažení tohoto cíle je důležité implementovat efektivní opatření, která pokud možno

zabraňují výskytu korupčního jednání. Prevence korupce zahrnuje například vytváření a uplatňování etických principů ve veřejné správě, zajištění transparentnosti veřejných zakázek a posílení vzdělávání a osvěty o korupci. Pouze tímto způsobem lze alespoň snížit riziko korupčního jednání a zajistit, aby veřejné prostředky byly spravovány a využívány nejen spravedlivě, ale i transparentně (Bohatá, 2021).

Etika ve veřejné správě je základním pilířem prevence korupce. Je nezbytné, aby veřejní zaměstnanci jednali v souladu s etickými principy a dodržovali zásady spravedlnosti, důvěryhodnosti a odbornosti. Kromě toho je důležité, aby byly vypracovány etické kodexy, které stanoví přesná pravidla chování pro zaměstnance ve veřejné správě a aby se vyžadovala jejich dodržování. Tímto způsobem se podporuje kultura odpovědnosti a integritního jednání v institucích veřejného sektoru a zvyšuje se odolnost vůči korupčním praktikám (Bohatá, 2021).

Dalším zásadním krokem je transparentnost veřejných zakázek, jakožto klíčový prvek při prevenci korupce. Zajištění transparentního a konkurenčního výběrového řízení při zadávání zakázek veřejnými institucemi je jednou z nezbytností pro minimalizaci rizika korupčního jednání. Toho lze dosáhnout například vytvořením a uplatňováním jednoznačných pravidel pro veřejné zakázky, zveřejňováním informací o zakázkách a smlouvách na veřejných webových stránkách a poskytováním otevřeného přístupu k informacím pro všechny zúčastněné strany. Celkově by transparentnost veřejných zakázek měla ve svém důsledku zlepšit důvěru občanů v systém a snížit prostor pro korupci (TI, 2005).

Vzdělávání a osvěta o korupci tvoří taktéž klíčové nástroje pro její prevenci. Důležitým prvkem je zvyšovat povědomí občanů o podstatě, příčinách a následcích korupce a informovat je o tom, jak mohou přispět k boji proti tomuto negativnímu jevu. Vzdělávání a osvěta by měly být začleněny do školních osnov, veřejných kampaní a programů pro veřejné zaměstnance. Tímto způsobem se přispívá k budování kritického myšlení a integrity, které jsou nezbytné pro odolnost společnosti vůči korupčním praktikám. Díky vzdělání a osvětě lze dosáhnout změny mindsetu veřejnosti a zvýšit toleranci k nekalým praktikám (Vozňák, 2021).

V boji proti korupci hrají významnou roli i mezinárodní spolupráce a dohody. Organizace jako Organizace spojených národů (OSN), Evropská unie (EU) nebo OECD aktivně spolupracují na posilování mezinárodní spolupráce v boji proti korupci. Tyto organizace rovněž poskytují podporu zemím s nižší mírou korupce při vytváření systémů, které minimalizují rizika korupce a zvyšují bezpečnost a prosperitu občanů (TI, 2021).

3.1.4 Mezinárodní srovnání a měření korupce

Mezinárodní srovnání korupce je důležitým nástrojem pro hodnocení a porovnávání míry korupce v různých zemích. Existuje několik indexů a hodnotících nástrojů, které se zaměřují na měření korupce a srovnávání zemí v této oblasti. Nejznámějším a nejvíce používaným ze všech indikátorů je index CPI, který zpracovává organizace TI. Hodnotí úroveň vnímání korupce ve veřejném sektoru z hlediska korupčních praktik a je založen na různých průzkumech a hodnocení. Hlavním posláním je zastavení korupce, zvýšení transparentnosti a odpovědnosti na všech úrovních a ve všech sektorech společnosti (TI, 2024).

Dalším podstatným indexem je WGI od Světové banky, který představuje soubor indikátorů hodnotících úroveň správy, řízení a institucionální efektivity ve světových zemích. Cílem těchto indikátorů je poskytnout komplexní měřítko k hodnocení kvality vládnutí ve státech a sledovat jejich vývoj v čase. Z hlediska korupce jsou WGI důležité, protože zahrnuje indikátory, které hodnotí úroveň korupce ve veřejném sektoru. Těmito indikátory mohou být například míra uplácení, transparentnost veřejných institucí a obecná důvěra veřejnosti v politické a administrativní systémy. Díky tomu, že WGI měří různé aspekty veřejné správy a nejen korupci, umožňuje komplexní analýzu institucionálního prostředí. To může být důležité pro investory, mezinárodní organizace a vlády, které se snaží identifikovat oblasti potřebující reformy a posilovat právní a institucionální rámce s cílem omezit korupci a zlepšit celkovou správu v dané zemi (The World Bank, 2024).

Dále je zmíněn Index of Economic Freedom (Index ekonomické svobody), sestavován The Heritage Foundation a The Wall Street Journal, který hodnotí úroveň ekonomické svobody v různých zemích světa. Hlavním cílem tohoto indexu je poskytnout kvantitativní a kvalitativní měření míry otevřenosti a konkurenceschopnosti ekonomiky. Z hlediska

korupce může být index důležitý, protože odráží, do jaké míry jsou ekonomiky jednotlivých zemí otevřené a transparentní. Zahrnuje několik kritérií, která mají vliv na úroveň korupce, jako jsou spravedlnost právního systému, účinnost vládního aparátu a ochrana vlastnických práv. Země s vysokým skóre obvykle podporují podnikání, dodržují pravidla tržního hospodářství a často mají menší sklon k systémové korupci. Zároveň jsou obecně považovány za atraktivnější pro investice a obchodní aktivity, tedy pro investory, vlády a mezinárodní organizace může tento index být užitečným nástrojem pro posouzení obchodního prostředí a zvažování investičních možností (Investopedia, 2023).

Všechny představené indexy uvádí **Error! Reference source not found.**, kde posledním indexem je GCB, což je výzkumný nástroj vyvinutý taktéž organizací Transparency International s cílem zmapovat veřejné vnímání korupce po celém světě. Hlavním účelem je zjištění veřejného vnímání korupce, poskytnutí hlasu občanům a sledování trendů v čase. GCB shromažďuje názory, pocity a zkušenosti občanů vůči korupci prostřednictvím průzkumů a dotazníků, aby porozuměl, jak občané vnímají míru korupce v různých oblastech společnosti a veřejného života. Tímto způsobem dává občanům platformu k vyjádření svých postojů a zkušeností s korupcí, podporuje participaci veřejnosti v boji proti korupci a umožňuje občanům sdílet své pohledy na tento problém a současně ho zviditelnit (Britannica, 2024).

Tabulka 1 - Měření korupce ve světě

Název organizace	Transparency International	Světová banka	The Heritage Foundation	Transparency International
Metodiky	Corruption Perceptions Index; CPI (Index vnímání korupce)	The Worldwide Governance Indicators; WGI	Index of Economic Freedom; IEF (Index ekonomické svobody)	Global Corruption Barometer; GCB
Popis	Hodnotí vnímání korupce v daných zemích. Index se pohybuje od 0 do 100, kde nižší skóre znamená vyšší míru korupce.	Soubor indikátorů hodnotících kvalitu vlády, včetně míry korupce. Indikátory zahrnují aspekty jako právní stát, efektivitu veřejné správy a dodržování práva. Index se měří v rozmezí od -2,5 (slabý) do 2,5 (silný).	Podporuje prostředí zdravé ekonomické soutěže. Klade důraz na omezenou roli vlád a zdůrazňuje svobodu jednotlivců. Hodnotí aspekty ekonomické svobody mezi 0 a 100, přičemž 0 znamená „žádná ekonomická svoboda“ a 100 znamená „celková ekonomická svoboda“	Průzkum veřejného mínění, který zkoumá vnímání a zkušenosti s korupcí. Zaměřuje se na názory občanů a podniků.
Světový dosah	Více jak 180 zemí každoročně zahrnuto v žebříčku.	Přes 600 programů ve více než 100 zemích světa.	Výzkumu se každoročně účastní okolo 178 zemí světa.	Více jak 180 zemí každoročně zahrnuto v šetření.
Arménie (2023)	47/100 (62. místo)	0,03	65,1 bodů (50. místo)	19 % uživatelů veřejných služeb zaplatilo úplatek v předchozích 12 měsících
Švédsko (2023)	82/100 (6. místo)	2,06	77,5 bodů (10. místo)	1 % uživatelů veřejných služeb zaplatilo úplatek v předchozích 12 měsících
Mexiko (2023)	31/100 (126. místo)	-1,01	63,2 bodů (61. místo)	34 % uživatelů veřejných služeb zaplatilo úplatek v předchozích 12 měsících

Zdroj: vlastní zpracování

Důležitou mezinárodní organizací v boji proti korupci je například i Skupina států proti korupci (Group of States against Corruption; GRECO), která byla založena Radou Evropy v roce 1999. Základním cílem GRECO je posílit úsilí členských států v oblasti boje proti korupci prostřednictvím vzájemné spolupráce, sdílení osvědčených postupů a monitorování implementace opatření proti korupci na národní úrovni. Zaměřuje se primárně na posilování právních a institucionálních rámců v členských zemích s cílem zlepšit efektivitu preventivních opatření a sankcí v boji proti korupci. GRECO sleduje, zda členské státy uplatňují a správně provádějí doporučení a závazky přijaté v rámci této organizace. Hraje také významnou roli v podporování transparentnosti, etiky a odpovědnosti v evropském a mezinárodním kontextu (Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2020).

Mezi další formy aktivní spolupráce v této oblasti spadá také organizace Evropské partnerství proti korupci, což je neformální síť skládající se ze 61 národních dozorčích policejních orgánů a protikorupčních orgánů z členských států Evropské unie a Rady Evropy. Tato síť, do níž patří i Evropský úřad pro boj proti podvodům, funguje od roku 2001 a jejím hlavním úkolem je posílit integritu, transparentnost a odpovědnost v členských zemích a chránit tak evropské finanční zájmy, odhalovat a potírat korupci v různých oblastech, včetně veřejné správy, obchodu a veřejných zakázek (Vláda České republiky, 2016).

3.2 Korupční situace ve vybraných zemích

Korupce, jakožto celosvětový fenomén, zůstává klíčovým faktorem ovlivňujícím politickou stabilitu, sociální rozvoj a hospodářskou prosperitu ve mnoha zemích. Tato podkapitola se zaměřuje na korupční situaci v třech odlišných zemích: Arménii, Švédsku a Mexiku. Každá z těchto zemí má své vlastní specifické politické, historické a kulturní kontexty, které formují nynější charakter korupčních jevů v dané zemi.

3.2.1 Korupční situace v Arménii

Od nezávislosti na Sovětském svazu prošla Arménie třemi klíčovými obdobími vlády, která ovlivnila současnou situaci v zemi v kontextu korupce. Prvním prezidentem Arménie po roce 1991 se stal Levon Ter Petrosian, a jelikož země neměla předchozí zkušenosti s

demokracií, toto období bylo vnímáno s nadějí a entuziasmem, ale zároveň se považuje za začátek zkorumpovaného režimu. S ekonomickými a státem řízenými systémy, které rychle ovládla malá skupina privilegovaných jednotlivců, se občané ocitli v situaci, kde museli platit úplatky už jen za základní služby (Simonyan a Schultz, 2023).

Tato systémová korupce vedla k vzniku mnoha oligarchických sítí v Arménii, což vyústilo v protesty proti vládě Ter Petrosiana v roce 1996, vedené vůdcem Panarménského národního hnutí Vazgenem Manukyanem. Přesto Manukyan v roce 1998 prohrál volby s Robertem Kocharyanem, který se stal prezidentem a získal výrazný vliv na vládu, armádu a oligarchy v zemi. Kocharyan využil nátlaku a lákavých nabídek pro elity, aby udržel jejich loajalitu. Vytvořil atmosféru autoritářského režimu, kde vládl nekontrolovaně prostřednictvím korupce, potlačoval opozici, manipuloval s volbami a porušoval lidská práva. Výrazně ovlivnil politickou scénu tím, že změnil ústavu, což mu umožnilo setrvat ve funkci dalších pět let, což vedlo k dalšímu období korupce a porušování lidských práv v zemi (Simonyan a Schultz, 2023).

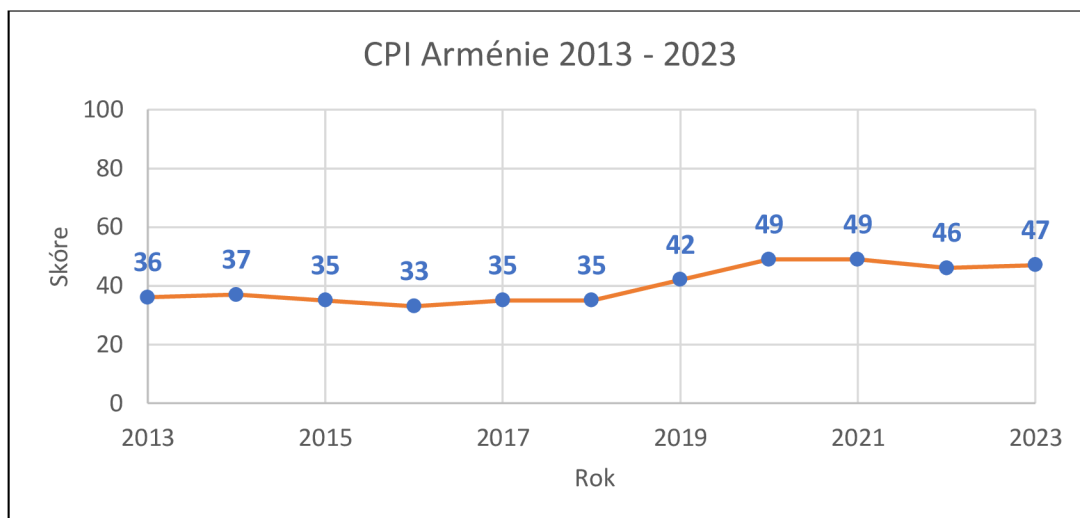
Během předchozích vlád projevovala arménská vláda tzv. kleptokratické tendence spočívající v integrování mocných politicko-ekonomických sítí sponzoringu do státních institucí, které ovládaly arménskou politickou ekonomii s cílem dosáhnout maximálního zisku ve svůj osobní prospěch (Shahnazarian, 2019). Tato elita se účastnila nezákonného obohacování prostřednictvím různých provizí, zpronevěr a daňových úniků. Politicky propojení oligarchové využívali svůj vliv k získání monopolní pozice v podnikajících odvětvích, což vedlo k výrazné ekonomické neefektivitě (Kopalyan, 2020).

Nepokoje v 90. letech umožnily významným politickým vůdcům, jako byli bývalý prezident Robert Kocharyan a později Serzh Sargsjan, ovládnout arménské instituce a posílit svůj vliv v politických a ekonomických strukturách země (ICTJ, 2024). Během jejich prezidentských období byla korupce některými pozorovateli považována za zakořeněný problém, zahrnující nejvyšší úroveň vlády, zatímco arménský institucionální rámec pro prevenci a omezování korupce byl obecně hodnocen jako nedostatečný (Shahnazarian, 2019).

Arménie proto iniciovala sérii odvětvových reforem a rozběhla kampaň s cílem postavit před soud ty, kteří byli za předchozího režimu zapleteni do korupčních praktik. Po revoluci vypracovala vláda protikorupční strategii, která formulovala pracovní plán pro reformu protikorupčních institucí a právního rámce. To zahrnovalo vytvoření protikorupčních segmentů, zřízení specializovaných jednotek pro zabavení majetku a ustanovení specializovaných protikorupčních žalobců. Rovněž došlo k přepracování rámce pro řešení střetů zájmů státních zaměstnanců, boje proti hospodářské kriminalitě, ochraně informátorů a implementovala se zdokonalená elektronická opatření s cílem zajistit transparentnější zadávání veřejných zakázek (OECD, 2018). Současná opatření na boj proti korupci zahrnují vytvoření speciálního úřadu pro boj proti korupci a zavedení přísných zákonů a kontrolních mechanismů. Nicméně, úroveň korupce v politice zůstává stále vysoká, s mnoha politickými činiteli zapojenými do korupčních skandálů a nepoctivých praktik.

I přesto, že korupce zůstává všudypřítomným a obtížně řešitelným problémem, Arménie se snaží postupně dosahovat pokroků v mezinárodním hodnocení boje proti korupci. V indexu CPI pro rok 2023 dosáhla Arménie skóre 47/100, což ji umístilo na 62. místo ze 180 zemí (TI, 2021). Toto skóre stále představuje zlepšení oproti předchozím rokům, jak ukazuje Graf 1, avšak tyto výsledky naznačují, že reformy často nejsou v praxi účinné kvůli nedostatku politické vůle nebo dostatečným finančním zdrojům. Fakt, že však dochází ke zlepšení, lze soudit i podle ukazatelů Worldwide Governance Indicators od Světové banky, týkajících se správy veřejných věcí, kde má Arménie v oblasti kontroly korupce skóre 0,03 (na škále od -2,5 do 2,5), na rozdíl od skóre před sametovou revolucí, které činilo -0,5 (The World Bank, 2024).

Graf 1 - Vývoj CPI Arménie 2013–2023

Zdroj: TI 2013-2023, vlastní zpracování

Arménie i tak z mnoha důvodů zavedla institucionální protikorupční rámec představující specializovaný multiagenturní model, kde různé agentury mají svěřeny úkoly v oblasti prevence korupce, vyšetřování, stíhání a vymáhání majetku. Vzhledem k relativně nedávnému vzniku tohoto institucionálního rámce jsou dostupné pouze omezené informace o efektivitě tohoto multiagenturního přístupu a o možných problémech v koordinaci mezi jednotlivými orgány. Ustanoveny byly postupně od roku 2017 následující entity:

- Komise pro prevenci korupce (2019)
- Protikorupční výbor (2021)
- Protikorupční soud (2021)

Arménie se také společně s dalšími zeměmi střední Asie stala součástí Istanbulského antikoruptionálního akčního plánu (IAP)¹, v rámci, kterého formulovala svou protikorupční strategii na období 2023–2026. Mezi hlavní směry stanovené strategie spadá například

¹ IAP je protikorupční iniciativa vedená OECD určená k boji proti korupci v zemích jihovýchodní Evropy, východní Evropy, Kavkazu a střední Asie. Primárním cílem IAP je posílit protikorupční opatření a reformy v zúčastněných zemích. Tato regionální iniciativa podporuje spolupráci mezi členskými zeměmi za účelem kolektivního řešení problémů s korupcí. Slouží jako platforma pro výměnu osvědčených postupů, zkušeností a odborných znalostí v boji proti korupci. Klíčovým rysem je jeho monitorovací mechanismus, kde se zúčastněné země zavazují k provádění konkrétních protikorupčních opatření. Provádějí se pravidelné kontroly s cílem posoudit pokrok, identifikovat problémy a nabídnout doporučení pro další zlepšení.

rozvoj systému prevence korupce, posílení blahobytu ve veřejném sektoru nebo zasazení se o větší protikorupční osvětu (OECD, 2024).

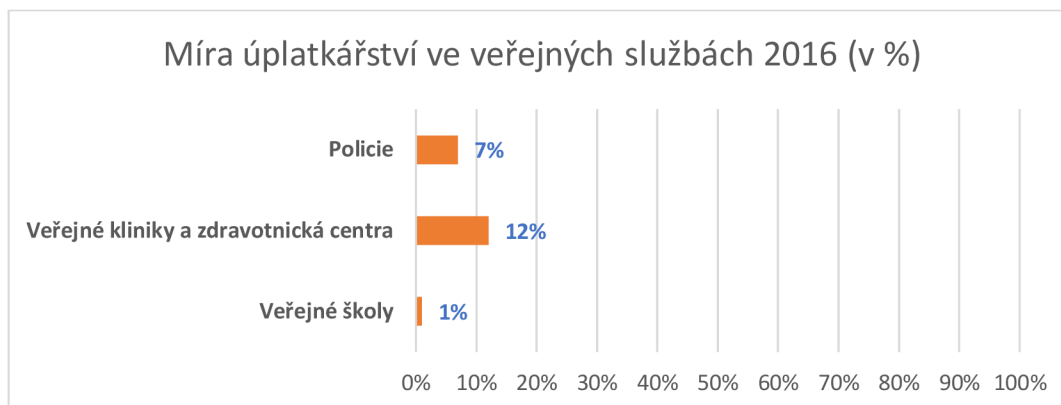
Monitorovací organizace aktuálně upozorňují na neschopnost administrativy současného arménského premiéra Nikolae Pashiniana efektivně implementovat jeho protikorupční strategii, a proto také vystávají obavy před dalším zhoršením pozice Arménie v globálním žebříčku korupce. Zdůrazňuje se především „selektivní“ uplatňování arménských zákonů a předpisů, kontroverzní obsazování vysokých úřednických postů a narůstající otázky týkající se integrovanosti ve veřejných zakázkách. Současný arménský premiér tvrdí, že odstranil „systémovou korupci“ po nástupu k moci v roce 2018. Nicméně, během jeho vlády zahájily orgány činné v trestním řízení desítky vyšetřování korupce, zaměřená zejména na bývalé vysoce postavené vládní úředníky. Kritici tvrdí, že arménský premiér zneužívá vyšetřování korupce k politickému zasahování proti svým oponentům. Také upozorňují na to, že někteří členové jeho blízkého okruhu se zabývají obohacováním sebe nebo svých spojenců, zejména tím, že pomáhají firmám s nimi spojenými získávat státní zakázky.

Příkladem může být Alen Simonian, současný předseda arménského parlamentu a významný člen Pashinianovy strany, kdy stavební firma řízená jeho bratrem vyhrála v roce 2022 nejméně 9 státních výběrových řízení na výstavbu venkovských komunikací, i přestože v nejednom z tendrů konkurenční firmy představily podstatně levnější varianty (Zargarian, 2023).

Pobočka TI v Arménii dlouhodobě vyjadřuje silné pochybnosti ohledně opakovaných slibů vlády bojovat proti úplatkářství, nepotismu a dalším korupčním praktikám. Její představitelé tvrdí, že prezident a jeho administrativa nejsou ochotni podniknout skutečné kroky proti korupci, protože by to mohlo ohrozit jejich udržení moci. To dokazují i průzkumy GCB, podle kterého se 43 % Arménů domnívá, že rozsah vládní korupce v jejich zemi za poslední dva roky vzrostl. Pouze 19 % vnímá zlepšení situace, zatímco zbývajících 38 % nezaznamenalo žádné zásadní změny (GCB, 2016).

Graf 2 ukazuje, že soudní systém, policie, zdravotnictví a státní služba byly označeny jako nejzkorumpovanější instituce v zemi, přičemž alespoň dvě třetiny respondentů uvedly, že jsou vážně postiženy korupcí.

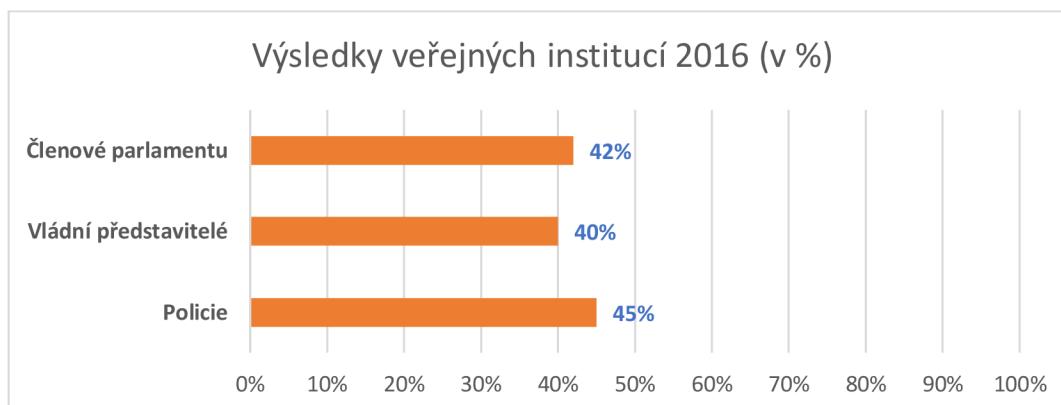
Graf 2 - Míra úplatkářství ve veřejných službách v Arménii v roce 2016

Zdroj: GCB 2016, vlastní zpracování

V současné době stále více lidí v Arménii věří, že v boji proti korupci nemají žádnou nezávislou oporu. Na otázku, které instituce jsou zapojeny do korupce, většina respondentů identifikovala 3 hlavní oblasti (viz Graf 3), a to na prvním místě policii (45 %) jako hlavní aktéry, na druhém místě byli členové parlamentu (42 %) a na třetím místě prezident a další vládní představitelé (40 %).

Graf 3 - Výsledky úplatkářství veřejných institucí v Arménii v roce 2016

Zdroj: GCB 2016, vlastní zpracování

Problémovým faktem zůstává i to, že arménský právní rámec umožňuje vládě v některých případech vyhnout se výběrovému řízení při uzavírání smluv na dodávky zboží nebo služeb. Počet těchto výjimek se v nedávné době zvýšil, což vyvolalo obavy opozičních představitelů a aktivistů občanské společnosti (Zargarian, 2023).

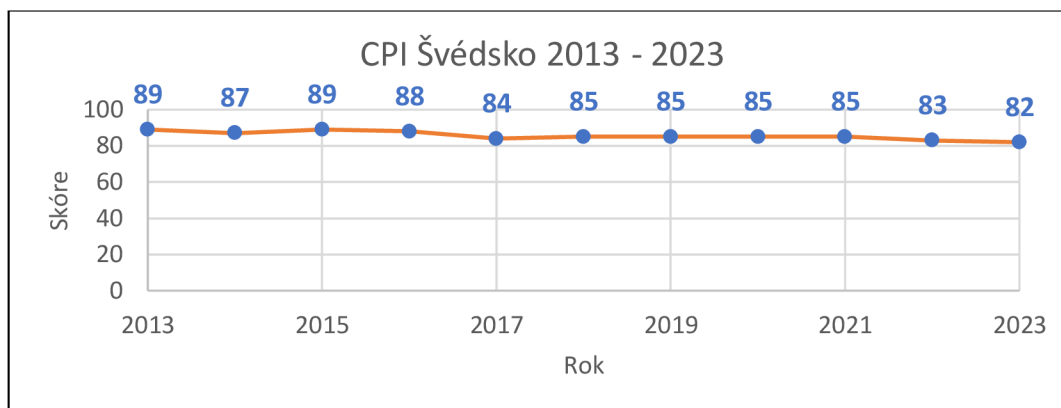
Od sametové revoluce v roce 2018 došlo v Arménii k významnému posunu v boji proti korupci. Arménská vláda iniciovala rozsáhlý reformní program a snažila se přepracovat právní a institucionální rámec k zajištění integrity, avšak největší posun je zaznamenán v odvětvových reformách, konkrétně v oblasti soudnictví, veřejných zakázek a ozbrojených sil, které představují nejvíce náchylné sektory ke korupci. Ačkoliv existující kritici, kteří zpochybňují kvalitu a tempo provedených reforem, a není sporu o tom, že stále jich zbývá mnoho, dostupné důkazy přesto naznačují, že Arménie je na pozitivní cestě. Značný pokrok v boji proti korupci však zaznamenal v posledních letech zpomalení z důvodu hned několika faktorů zahrnujících ohrožení národní bezpečnosti Arménie, narůstající politickou polarizaci a zesílení tlaku ze strany předrevolučních elit.

3.2.2 Korupční situace ve Švédsku

Ve Švédsku neexistuje žádná konkrétní národní protikorupční strategie. Úřady zdůrazňují, že vládní přístup k prevenci a potírání korupce spočívá v integraci těchto politik do různých ministerstev v úzké spolupráci mezi různými částmi vládního aparátu. Mnoho základních principů ústavy se zaměřuje na boj proti střetu zájmů a různým formám korupce. Například pravidla o neslučitelnosti zakazují ministrům zastávat jakékoli zaměstnání nebo úřad, nebo se angažovat v jakékoli činnosti, která by mohla podkopat důvěru veřejnosti v ně (kapitola 6 odst. 2 švédské ústavy).

Švédsko často bývá označováno za zemi s nízkou mírou korupce, což potvrzuje i 6. místo ze 180 zemí v CPI za rok 2023 (TI – CPI, 2023) s vysokým skóre 82 ze 100 (viz Graf 4), kdy dokonce předčilo většinu ostatních evropských zemí. Nicméně nedávné články zdůraznily problém tzv. "sociální korupce", kdy jsou nadnárodní společnosti obviňovány z úmyslného preferování dražších a méně efektivních nešvédských společností. Tato otázka získala širokou pozornost médií a negativně ovlivnila jinak silný a příznivý mezinárodní obraz Švédska v boji proti korupci.

Graf 4 - Vývoj CPI Švédsko 2013–2023

Zdroj: TI 2013-2023, vlastní zpracování

Zdůrazňuje se, že situace v boji proti korupci za posledních pět až deset let se nejen zhoršila, ale i zrychlila. Korupce se tak stala obtížným a palčivým tématem švédské společnosti, ovlivňující etický vývoj a ohrožující odhodlanost profesionálů bojovat proti klíčovým aktérům korupce (Erlingsson a Kristinsson, 2020). Veřejný management ve Švédsku a velké instituce, včetně systému zdravotní péče, čelí zhoršující se situaci způsobené narůstajícím nedostatkem odpovědné politiky a degenerací systému. Zároveň se tradiční přesvědčení o maximální demokracii ve švédské vládě stává předmětem otázek a kritiky. Evropská komise proti rasismu a nesnášenlivosti představila rozsáhlou zprávu s 153 doporučeními pro švédskou vládu, jak čelit problémům korupce, které se projeví již v roce 2013 (Erlingsson a Kristinsson, 2020).

I přestože je tedy Švédsko vnímáno jako příklad v oblasti protikorupční práce, není zcela bez nedostatků. Navzdory obdivovanému „švédskému modelu“ čelí země tvrdým výzvám v oblasti korupce, zejména po skandálu v roce 2017, kdy došlo k přiznání švédské společnosti Telia, částečně ve vlastnictví státu, k velké korupci v Uzbekistánu². To s sebou nese nejen finanční sankce a poškození pověsti společnosti, ale má také přímý dopad na zahraniční

² Hlavní představitelé švédské telekomunikační společnosti Telia Company byli obviněni v roce 2017 z podplácení uzbecké vlády s cílem vstoupit na místní trh telekomunikačních operátorů. Nicméně v roce 2021 byli všichni obvinění z korupce osvobozeni švédským soudem. Důvodem bylo, že žalobci nedokázali prokázat oficiální pozici Gulnary Karimové, dcery zesnulého prezidenta Uzbekistánu Islama Karimova, v uzbeckém telekomunikačním sektoru. I přesto, že společnost přiznala, že poskytla úplatek Gulnaře Karimové za vstup na uzbecký telekomunikační trh, osvobození vedoucích pracovníků Telia Company vyvolává otázky ohledně efektivity protikorupčních opatření (Lynch, 2021).

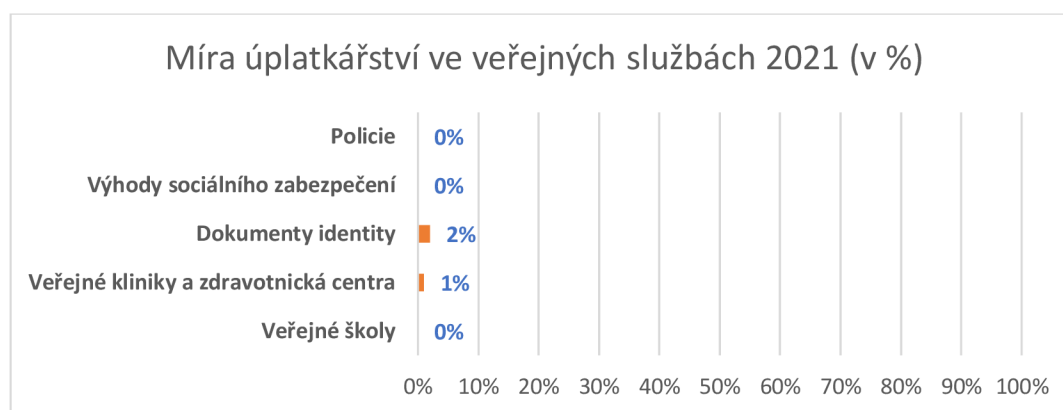
vztahy Švédska s postiženými zeměmi (Erlingsson a Kristinsson, 2020). V roce 2022 se korupčnímu skandálu nevyhnula ani jedna z předních bezpečnostních firem ve Švédsku, a to Swedish Security Services. Tato firma má uzavřené smlouvy s vládními institucemi a místními úřady po celé zemi, přičemž nese odpovědnost za ochranu letišť, politiků, obranné infrastruktury a armády ve Švédsku. Podle vysoce postaveného manažera této společnosti obdržela od úředníků města Malmö citlivé informace, které následně využila k získání kontraktu v hodnotě 20 milionů švédských korun. Tato neetická praxe se neuskutečnila poprvé v historii společnosti, která již v minulosti měla využívat podobné metody k získávání veřejných zakázek (Yanchur, SVT, 2022).

Kritici také argumentují, že skutečný rozsah korupce může být stále podhodnocen, neboť žebříčky mohou opomíjet formy korupce, které jsou obtížněji odhalitelné a mají subtilnější vliv na každodenní život lidí. Jedním z příkladů korupce ve Švédsku je situace, kdy politici či veřejní činitelé učiní rozhodnutí, která neoprávněně prospívají jejich přátelům nebo příbuzným, známá jako nepotismus nebo korupce přátelství. Výsledky jedné práce z univerzity v Linköpingu naznačují, že jednotlivci, jejichž rodiče nebo sourozenci působí ve veřejných agenturách nebo pracují pro veřejné pronajímatele, mají vyšší pravděpodobnost získání zaměstnání nebo bytu. Zároveň existují indicie, že při zadávání veřejných zakázek mohou být preferovány lokální podniky (Roslund, 2023).

Teprve nedávno švédská vláda a média oficiálně uznaly to, co mnozí tušili již dlouho – korupce je nedílnou součástí každodenního života i ve Švédsku, stejně jako kdekoli jinde. Tato pozornost byla vyvolána řadou vysoko profilovaných korupčních skandálů, které vypluly na povrch v posledních dvou desetiletích. Dlouhou dobu byla švédská společnost s proslulou pověstí liberalismu, nízkou mírou nerovnosti a respektujícím postojem k právnímu státu považována za téměř zbavenou typu úplatkářství a politické korupce, které jsou častěji spojovány s méně ekonomicky rozvinutými zeměmi. Švédové dle současných kritiků byli dlouho hrdí na transparentnost a vysokou úroveň kvality ve své veřejné společnosti. Avšak zároveň se spekuluje, že jeden z důvodů, proč byla tak málo prozkoumána tzv. „drobná korupce“, jakou lze najít v institucích jako policie nebo místní samospráva, byl spojen s pocitem národní hrdosti (Erlingsson, 2021).

Na základě výsledků Graf 5 bylo zjištěno, že zdravotnický systém a falšování dokumentů identity byly identifikovány jako oblasti s nejvyšším výskytem korupce ve Švédsku. Je však důležité zdůraznit, že tyto oblasti zaznamenaly pouze 1 nebo 2 %, což je prozatím zanedbatelné číslo. Přesto by mělo být věnována pozornost těmto oblastem v budoucnu (GCB, 2021).

Graf 5 - Míra úplatkářství ve Švédsku v roce 2021

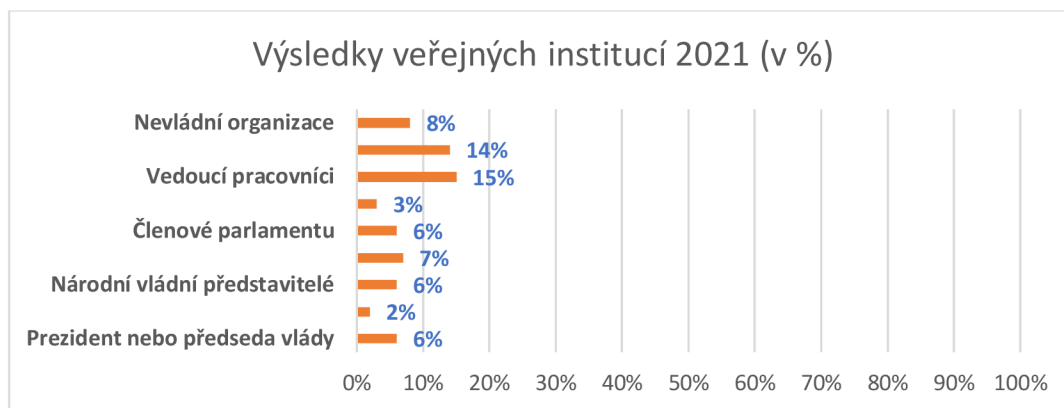

Zdroj: GCB 2021, vlastní zpracování

I přesto, že Švédsko skórovalo 82 ze 100 v CPI, zůstává mu tak druhé nejhorší umístění mezi severskými zeměmi³. Ale ve srovnání se zbytkem světa je Švédsko stále na předních místech. Podle Graf 6, vypracovaného na základě výsledků GCB z roku 2021, je ve Švédsku vnímána největší míra korupce mezi pracovníky na vedoucích pozicích (15 %), následovaná bankovním sektorem (14 %). Naopak instituce veřejné správy, soudní systém a policie patří mezi ty, které jsou vnímány občany jako méně korupční (GCB, 2021).

³ Prvenství v oblasti nejmenšího korupčního indexu nese Dánsko, které dosáhlo skóre 90. Toto umístění potvrzuje jeho postavení nejméně zkorumpované země nejen v rámci Evropy, ale i na celosvětové úrovni.

Graf 6 - Výsledky úplatkářství ve Švédsku v roce 2021

Zdroj: GCB 2021, vlastní zpracování

Prvním krokem k porozumění přední struktury a právního rámce, který má v Švédsku zabránit korupci, je seznámení se s trestním činem "úplatkářství", který je zakotven v trestním zákoníku. Tento zákoník pokrývá jak aktivní, tak i pasivní podplácení domácích i zahraničních veřejných činitelů a podplácení v soukromém sektoru (European Integration Realities and Perspectives, 2020). Vedle toho je úplatkářství mezi soukromými osobami regulováno v trestním zákoníku, stejně jako pokus o úplatek a úplatek zahraniční právnické osobě. Termín "úplatek" zahrnuje různé situace, včetně aktivního úplatku spojeného s dáváním, slibováním nebo nabízením úplatku. Defínice zahrnuje i případy, kdy osoba nabízí úplatek, ale není přijat, a kdy osoba, která úplatek přijímá, není cílem ovlivňování. Osoba spadající pod tento trestný čin musí mít v úmyslu ovlivnit úřední osobu v její funkci, zatímco pasivní úplatek může být spáchán kýmkoli, kdo požádá, souhlasí s přijetím nebo přijme úplatek, i když není ve skutečnosti přijat. Obě formy úplatkářství mají za cíl ovlivnit chování úřední osoby v její funkci (BØnsing a spol., 2023).

Celkově lze konstatovat, že korupční situace ve Švédsku, i přes svou původní reputaci jako země s minimálním výskytem korupce, ukazuje na určité výzvy a změny v posledních letech. I když švédská společnost zůstává jednou z nejméně zkorumpovaných na světě, stále se objevují nové trendy a otázky, které vyžadují pozornost. Zdá se, že i ve Švédsku může totiž docházet k některým významným případům korupce, které může mít za následek ovlivnění jeho mezinárodního postavení a obchodních vztahů. Avšak i přes tyto výzvy v oblasti korupce si Švédsko stále udržuje pozitivní postoj k transparentnosti a kvalitě ve veřejné

správě, což dokazuje i fakt, že se dlouhodobě drží na předních příčkách evropských zemích v boji proti korupci.

3.2.3 Korupční situace v Mexiku

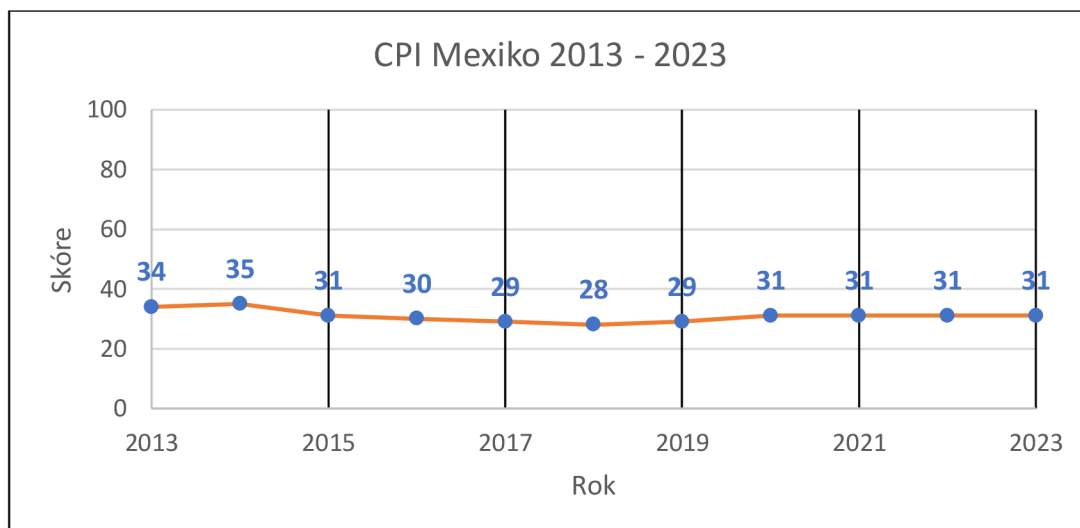
Problém nekontrolovatelné korupce trvá v Mexiku již od koloniálních dob, kdy začátky této neetické praxe lze vysledovat k dobovým koloniálním správcům, vlastníkům půdy a armádě. Ovšem tato nepříjemná tradice přetrvávala nezměněná až do současné doby. Nízké platy a nedostatečné reformy ze strany vlády vedly k tomu, že úplatky a jiné formy korupce jsou v Mexiku dodnes běžnou rutinou. V dnešní době si není člověk schopen zajistit ani přijetí do nemocnice či získání několika vládních služeb bez očekávaného úplatku. Veřejné zakázky jsou často přidělovány dodavatelům s nedostatečnými službami, kteří mají silné vazby na úředníky (Palifka, 2020).

Korupce v Mexiku se nevyhýbá ani podnikům, jak ukázal nedávný průzkum Mexického institutu statistiky a geografie. Tento průzkum odhalil, že minimálně 33 % rozpočtů společností je vynakládáno na aktivity spojené s korupcí. Tato nedobrá praxe se projevuje nejen v každodenních analýzách na webových stránkách, ale má také reálné dopady na společnost, kdy vedou k nerovnostem, nespravedlnostem a oslabení právního státu. Například v oblasti zdravotnictví vymáhání úplatků vytváří překážky pro chudé a marginalizované skupiny, které mají omezený přístup k vládou sponzorovaným zdravotnickým službám. Tento stav zvětšuje propast mezi bohatými a chudými vrstvami společnosti v Mexiku (Palifka, 2020).

Nedostatek transparentnosti a vysoká míra korupce ovlivňují i zahraniční investice proudící do Mexika. Světová banka a nadace Mo Ibrahima zdůrazňují, že minimální míra korupce a větší transparentnost ve vládních operacích jsou nezbytné pro úspěšné přímé zahraniční investice a hospodářský rozvoj. I když existuje snaha o modernizaci a rozšíření stávajících zdravotnických zařízení ze strany vlády, rychlé změny jsou obtížné a jen těžko vyvažují dopady korupce nejen v mexické společnosti. Korupce má také za následek narušení demokracii v Mexiku. Výzkumné studie naznačují, že je narušena mexická demokracie a že korupce snižuje volební účast a omezuje šance opozičních stran na vítězství ve volbách. Je

zároveň podkopávána nezávislost soudního systému, což vede k nespravedlivým rozsudkům v případech korupce a dalších soudních sporech. V zemi se tak projevuje oslabení demokratických institucí v důsledku vysoké úrovně korupce (EPJ Data Science, 2022). Dokazuje to i fakt, že se Mexiko dlouhodobě umísťuje na těch nejnižších příčkách v CPI, ve kterém za loňský rok obsadilo 126. místo ze 180 zemí s celkovým skóre 37/100 (viz Graf 7), hůře dopadly už jenom země afrického kontinentu nebo pár zemí z Jižní Ameriky jako například Bolívie a Venezuela (CPI – Mexiko, 2023). Podle ukazatelů WGI od Světové banky si Mexiko počíná v míře korupce se skórem -1,01 (na škále od -2,5 do 2,5), což opět poukazuje na to, že korupce má v mexické veřejné správě své dlouholeté místo (The World Bank, 2024).

Graf 7 - Vývoj CPI Mexiko 2013-2023

Zdroj: TI 2013-2023, vlastní zpracování

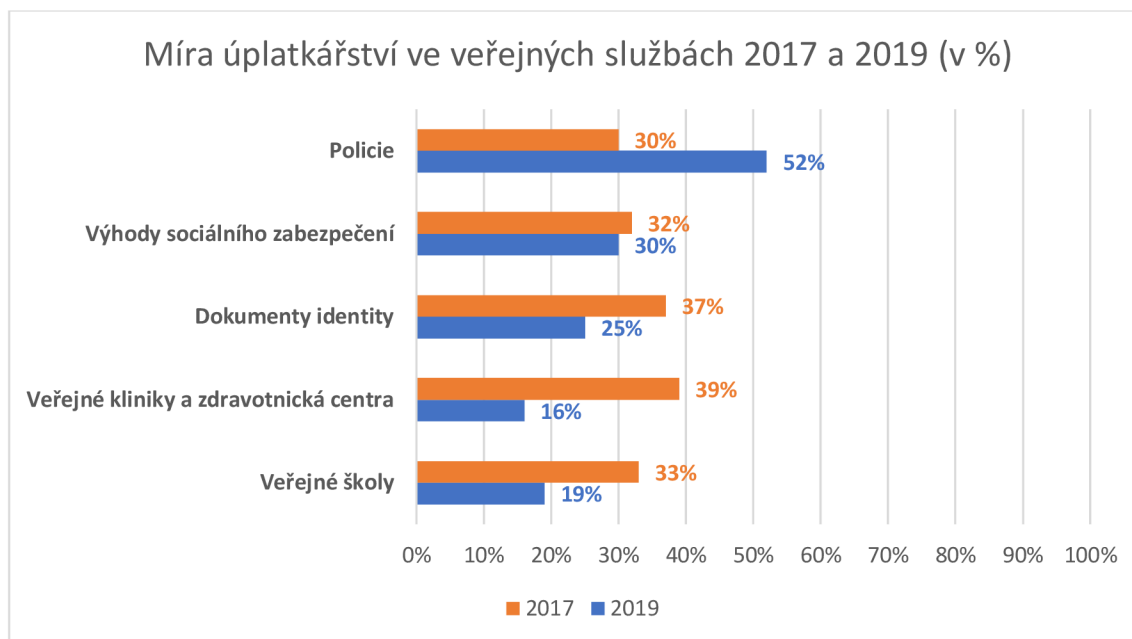
Vzhledem k současnému stavu korupce v soudním systému, policii a vládě, kde politické osobnosti a drogoví bossové ovlivňují rozhodnutí, se trestání za jakýkoli zločin stává vzácným jevem. To vede k tomu, že pachatelé zločinů se neobávají následků svých činů, což v konečném důsledku podporuje nárůst kriminality. Podle mexického Národního statistického institutu zůstává nevyšetřeno 93,9 % hlášených zločinů. Dalším alarmujícím problémem v Mexiku je rostoucí zneužívání drog. Nedostatečné prosazování práva umožňuje mexickým drogovým kartelům nekontrolovaně pašovat drogy, což zvyšuje problém zneužívání drog. (Nijdam-Jones a spol., 2023).

Takto rozsáhlá korupce vytváří také prostor pro sociální nespravedlnost. Zkorumpovaný právní systém občas přehlíží občanská práva, což může mít za následek nespravedlivé odnětí svobody nevinným lidem a rozpad společenských struktur. Příkladem může být případ Alexe Ruize, jehož syn byl zadržen bez dostatečných důkazů. I přes zaplacení výkupného byl Alejandro zadržen bez řádného obvinění a soudní proces byl zfalšován zkorumpovaným soudcem. Tato rodina byla nakonec nucena opustit zemi kvůli hrozbám, kterým čelila ze strany autorit a gangů a jejich příběh tak ukazuje, jak korupce v právním systému přispívá k začarovanému kruhu zločinu a strachu v Mexiku (Nijdam-Jones a spol., 2021).

Typickými formami korupce pro Mexiko jsou úplatkářství, netransparentnost při zadávání veřejných zakázek a s tím související klientelismus a mecenášství. Vyžádání nebo získání úplatku není v Mexiku neobvyklou situací, kdežto proces decentralizace v 90. letech 20. století vedl k markantnímu vzestupu korupce při zadávání veřejných zakázek, neboť státní a místní samosprávy získaly větší finanční zdroje a autonomii v rámci uzavírání veřejných zakázek, současně však došlo ke snížení kontroly a dohledu nad těmito zakázkami. V případě klientelismu a mecenášství, která nadále představují závažný problém, se jedná prakticky o nevhodné ovlivňování voličů, aby podporovali konkrétního kandidáta nebo nevolili vůbec. Toto je běžná praxe při volbách na všech úrovních vlády. I přes velké snahy zabránit kupčení s volebními hlasy, podpořené velkou reformou volebního systému, se ukázalo, že kupování hlasů stejně vzrostlo a umožnilo prostor pro vyšší potenciál klientelismu a úplatkářství (Ardigo, 2019).

Skutečná míra korupce v Mexiku může být však mnohem vyšší kvůli nízké úrovni hlášení trestných činů. Různé studie ukazují, že jen malá část nahlášených trestných činů vede k úspěšnému stíhání, což vede k nízké míře hlášení trestné činnosti. Podobně je velmi nepravděpodobné, že by Mexičané ohlásili, že byli požádáni o úplatek, pokud by nakonec úplatek zaplatili, protože se bojí následků spojených s účastí na korupčním jednání. Podle GCB výsledků srovnávající roky 2017 a 2019 (viz Graf 8) však míra úplatkářství roste, a to především ve veřejných službách, kde se k úplatku přiznalo 33 % občanů, ve zdravotnických centrech a na policii s nárůstem o cca 22 % (Ardigo, 2019).

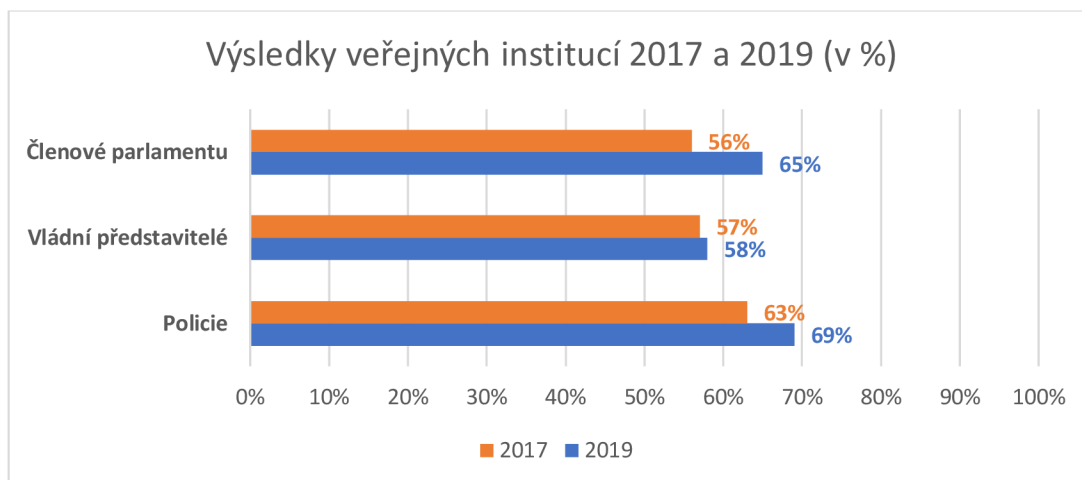
Graf 8 - Míra úplatkářství ve veřejných službách v Mexiku v letech 2017 a 2019

Zdroj: GCB 2017 a 2019, vlastní zpracování

Poslední roky v Latinské Americe vzrostla protikorupční nálada, protože lidé zažívají mnoho způsobů, jak korupce podkopává integritu a odpovědnost v politice (TI, 2019). GCB pro Latinskou Ameriku, a konkrétně pro Mexiko, z roku 2017 a 2019 ukazuje výrazný nedostatek politické integrity mezi politickými osobnostmi a institucemi, stejně jako v průběhu volebních procesů, což oslabuje základy demokracie a vede k nedůvěře ve vládní vůdce. Výsledky v Graf 9 ukazují, že většina obyvatel Mexika považuje vládní představitele, primárně úřad prezidenta a premiéra, společně s poslanci parlamentu za nejzkorumpovanější skupiny nebo instituce země, avšak přední příčku obsazuje tamější policie s celkovým skóre 69 % respondentů za rok 2019 (GCB, 2017 a 2019).

Graf 9 - Výsledky úplatkářství ve veřejných institucích v Mexiku v letech 2017 a 2019

Zdroj: GCB 2017 a 2019, vlastní zpracování

V posledních letech mnoho mezinárodních analytiků a úředníků tvrdí, že korupce v Mexiku je zodpovědná za porušování lidských práv, ztráty na životech a erozi sociálního a kulturního rozvoje. Jedním z důvodů, proč je toto vnímání v mezinárodním měřítku obzvláště rozšířené, je skutečnost, že utrpení mexického obyvatelstva je určitými skupinami často využíváno jako prostředek ke kritice západních praktik a politik. To lze vidět ve zprávě vytvořené OSN, která naznačuje, že rasismus a xenofobie ve vyspělých zemích často vede mexické migranty k tomu, aby byli označováni za zločince, členy gangů nebo drogové dealery, což zase vede vlády k ospravedlnění deportací, které porušují princip non-refoulement⁴. Toto vnímání přímo souvisí s myšlenkou, že korupce není pouze domácím problémem, je to fenomén, který ovlivňuje různé vztahy mezi Mexikem a jinými národy, a to v rámci globálních ekonomických a politických systémů. Zřejmým závěrem je, že je zapotřebí nadnárodní pokrok za hranice korupce, aby se Mexiko mohlo zbavit této negativní nálepky a zaměřit svou energii na zlepšení zdraví a blahobytu svých občanů (Guercke, 2021).

⁴ V souladu s mezinárodním právem v oblasti lidských práv má princip non-refoulement zajišťovat, že žádná osoba nebude vydána do země, kde by ji mohlo čekat mučení, kruté, nelidské nebo ponižující zacházení nebo trest, a to bez ohledu na její migrační status. (United Nations, 2018).

3.3 Charakteristika politických stran v kontextu korupce

Politické strany představují organizace angažující se v politické činnosti s cílem ovlivňovat a řídit veřejnou politiku. Tyto skupiny osob se spojují na základě společných politických cílů a ideologií, a odlišují se ve svých postojích a programových prioritách. Jejich účast v politickém procesu zahrnuje volby, vyjednávání s jinými stranami a prosazování svých názorů v parlamentu a veřejném prostoru (Hloušek a Kopeček, 2010).

Cílem politických stran je zastupovat zájmy svých členů a obhajovat politickou ideologii. Usilují o získání politické moci a ovlivňování veřejného života, přičemž se snaží dosáhnout změn a prosadit své politické programy. Slouží rovněž jako nástroj demokratického rozhodování, umožňují voličům vyjádřit své preference a aktivně se zapojit do politického procesu. Zároveň mají politické strany za úkol reprezentovat a koordinovat politické aktivity svých členů a podporovat jejich kandidaturu ve volbách (Caplan, 2010). Mají také vliv na formování politické kultury a diskurzu ve společnosti a hrají klíčovou roli v utváření politických institucí a mechanismů. Jejich vliv sahá nejen do parlamentní politiky, ale ovlivňuje i vztahy s nevládními organizacemi, médii a občanskou společností. Politické strany mají výrazný dopad na tvorbu legislativy a politických reforem, což je patrné i ve vztahu k občanské společnosti a médiím (Smolík, 2022).

3.3.1 Politické strany v Arménii

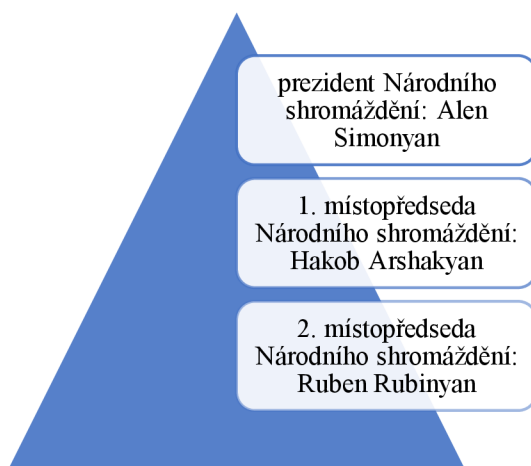
Politické strany v Arménii se od roku 2016 musejí řídit Zákonem o politických stranách⁵. Z hlediska specifického boje proti korupci se některá ustanovení věnují politickému financování, včetně předpisů o darech, majetku a auditu financování kampaní (Zákon o politických stranách, 2016). V rámci části 4 a článku 24 Zákona o politických stranách je zakázáno poskytovat dary politickým stranám ze strany cizích států, jakýmkoliv právnickým osobám, jak tuzemským, tak zahraničním, státním rozpočtům, státním podnikům a anonymním dárcům (European Research Centre for Anti-corruption and State-building, 2023).

⁵ Zákon o politických stranách stanovuje normy pro několik právních otázek týkajících se politických stran v období mimo volební období.

Zákon má však ale hned několik nedostatků, například povoluje anonymní dary, avšak pouze v případě jednotlivých kandidátů a nikoli politických stran, a omezuje darování pouze během volební kampaně. Současně však zákon stanovuje omezení výdajů pro kandidáty a strany a klade na politické kandidáty povinnost reportovat své finanční hospodaření (European Research Centre for Anti-corruption and State-building, 2023). V průběhu voleb se řídí režim financování politických stran v Arménii volebním kodexem⁶.

Hlavní politickou institucí je Národní shromáždění, označováno neformálně také jako parlament Arménie, které má funkci legislativního odvětví. Po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991 a schválení nové ústavy Arménie v roce 1995 došlo k vytvoření současného Národního shromáždění⁷. Jeho vládní strukturu lze vidět na Obrázek 1.

Obrázek 1 - Vládní struktura Národního shromáždění 2024

Zdroj: Národní shromáždění Arménské republiky 2024, vlastní zpracování

Poslanci Národního shromáždění jsou voleni prostřednictvím stranického poměrného zastoupení na 5 let funkčního období. Přidělování křesel probíhá dle d'Hondtovy metody s

⁶ Tento kodex vyžaduje, aby politické strany před volbami zpřístupnily specifikované fondy, do kterých patří dary od stran, kandidátů a voličů (European Research Centre for Anti-corruption and State-building, 2023).

⁷ Jedná se o jednokomorový orgán, který má minimálně 101 křesel, ale může se zvětšit při přidělení dalších křesel, dosahující tak v extrémně vzácných případech až 200 křesel (Národní shromáždění Arménské republiky, 2024).

volebním prahem 5 % pro strany a 7 % pro aliance více stran⁸. I přesto však minimálně tři politická uskupení získají vstup do parlamentu bez ohledu na výkon třetí nejlépeší strany nebo aliance (OSCE, 2017).

Rozdělování křesel stranám závisí na jejich národním podílu hlasů, z čehož 4 křesla jsou vyhrazena pro národnostní menšiny, tvořeny Asyřany, Kurdy, Rusy a Jezidy, přičemž strany mají samostatné seznamy pro tyto 4 skupiny. Genderová kvóta vyžaduje, aby každá horní část stranického seznamu obsahovala alespoň 33 % kandidátů každého pohlaví (OSCE, 2017).

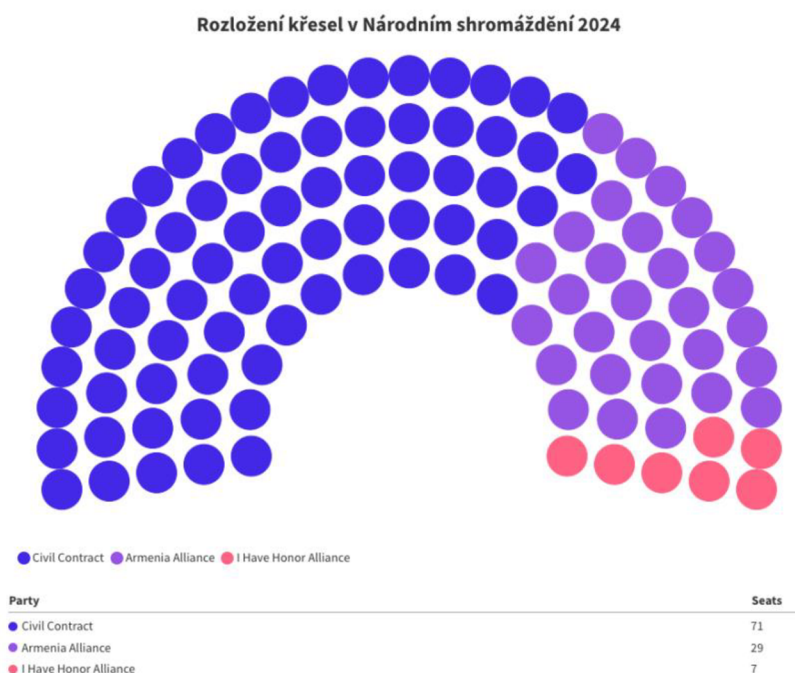
Volby do arménského parlamentu se uskutečnily již 20. června 2021⁹. Celá situace se odehrála v dubnu 2021, kdy odstoupil Nikol Pašinjan, který zastával pozici předsedy vlády od roku 2018, a kdy následně bylo 10. května rozpuštěno sedmé Národní shromáždění. Pašinjan poté setrval v úřadu úřadujícího předsedy vlády do doby konání voleb (Aljazeera, 2021).

Dokumenty potřebné k registraci do voleb do Národního shromáždění předložily celkem 4 aliance a 23 politických stran. Tento počet výrazně vzrostl oproti předchozím parlamentním volbám, ve kterých soutěžilo pouze 9 stran a 2 aliance. Několik stran a všechny aliance vznikly v letech 2020 nebo 2021 jako reakce na porážku Arménie ve válce o Náhorní Karabach v roce 2020. (Avedian, 2021).

⁸ V případě, že strana získá většinu hlasů, ale získá méně než 54 % křesel, jsou přidělena další křesla, aby dosáhla 54 % z celkového počtu. Pokud jedna strana získá více než dvě třetiny křesel, poraženým stranám, které se dostaly přes práh, budou přidělena dodatečná křesla, čímž se podíl křesel vítězné strany omezí na dvě třetiny. V případě, že není vláda sestavena do 6 dnů od zveřejnění předběžných výsledků, proběhne 28. den druhé kolo mezi dvěma nejlepšími stranami. Strana, která vyhraje druhé kolo, získá další křesla potřebná pro 54 % většinu, přičemž všechna křesla přidělená v prvním kole budou zachována (OSCE, 2017).

⁹ Původně měly proběhnout až v prosinci 2023, nicméně kvůli politické krizi po válce v Náhorním Karabachu v roce 2020 a údajnému pokusu o politický převrat v únoru 2021 byly volby svolány předčasně.

Obrázek 2 - Rozložení křesel v Národním shromáždění po volbách v roce 2021

Zdroj: News.am, vlastní zpracování

Výsledky voleb ovládla strana Nikol Pašinjana, Civil Contract, která získala 54 % hlasů a ovládla 71 křesel, což představuje většinu v současném 107členném parlamentu. Opoziční Arménská aliance bývalého prezidenta Roberta Kočarjana obsadila druhé místo s 29 křesly, zatímco aliance I Have Honor Alliance získala 7 křesel (viz Obrázek 2). Žádná další strana či aliance nedosáhla volebního prahu potřebného k získání mandátu. Opozice tvrdila, že došlo k volebnímu podvodu, zatímco Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě hodnotila volby jako odpovídající mezinárodním standardům (BBC, 2021).

3.3.2 Politické strany ve Švédsku

Ve 20. století došlo ve Švédsku k transformaci volebního systému z původního většinového na poměrný, což přineslo výhody menším politickým stranám. Implementace poměrného volebního systému přinesla zvýšenou míru proporcionality, což vedlo k definitivnímu přechodu k multipartismu. Po delší dobu se politická scéna Švédska omezovala na 5 politických stran, které se střídaly u moci (Strmiska, 2005).

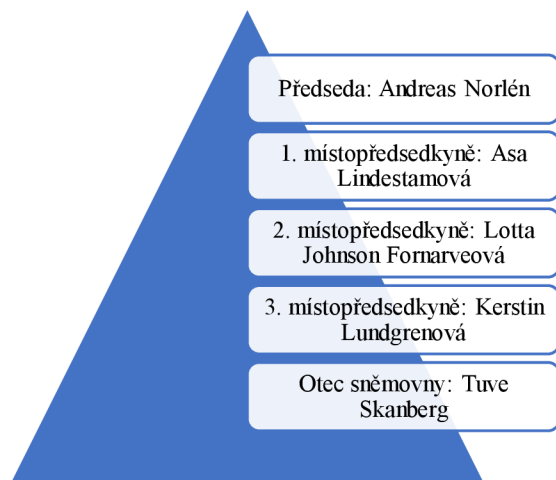
Současný stranický systém v Švédsku lze charakterizovat jako umírněný pluralismus s převládající stranou. Výrazným rysem pro politickou scénu Švédska je souboj o moc mezi socialistickým a nesocialistickým blokem, který bývá označován jako střetnutí levicových a pravicových sil. Levicový blok zahrnuje Sociální demokraty, bývalé komunisty a stranu Zelených, zatímco pravý blok je složen z čtyř nesocialistických stran, a to Konzervativců, Liberálů, Centristů a Křesťanských demokratů (Strmiska, 2005).

Co se týče financování politických stran a jejich volebních kampaní, odhalení z roku 2022 naznačují snahu některých politických stran ve Švédsku obejít pravidla o dárcovství a zdůrazňují tak potřebu přehodnotit dosavadní poměrně benevolentní regulační přístup v tomto směru. Financování politických stran ve Švédsku, ve srovnání s většinou evropských zemí, je momentálně regulováno poměrně volně, a nedostatečně kontrolovaný tok finančních prostředků může potenciálně ohrozit kvalitu správy v této vrcholné demokratické společnosti. Současný systém totiž umožňuje politickým stranám ve Švédsku přijímat dary z různých zdrojů, nicméně identita dárců zůstává skrytá, pokud jejich dary nepřesáhnou stanovenou hranici. Tato praxe, běžná v Evropě, zahrnuje riziko, že větší dary budou rozděleny na menší částky pod tímto prahem a zůstanou tak nadále anonymní. Navíc neexistuje žádný požadavek nebo povinnost, aby politické strany předkládaly samostatné finanční zprávy specifické pro volby (Hamada, 2022).

Nejzásadnější volby a tím pádem i nejnákladnější kampaně se uskutečňují při volbách do švédského parlamentu, Riksdag, který představuje nejvyšší zákonodárný orgán Švédska¹⁰. Současná vládní struktura švédského parlamentu je vidět na Obrázek 3.

¹⁰ Od roku 1971 je Riksdag jednokomorový sbor, skládající se z 349 poslanců, kteří jsou voleni na 4 roky prostřednictvím poměrného volebního systému.

Obrázek 3 - Vládní struktura švédského parlamentu 2024

Zdroj: Sveriges Riksdag, 2024, vlastní zpracování

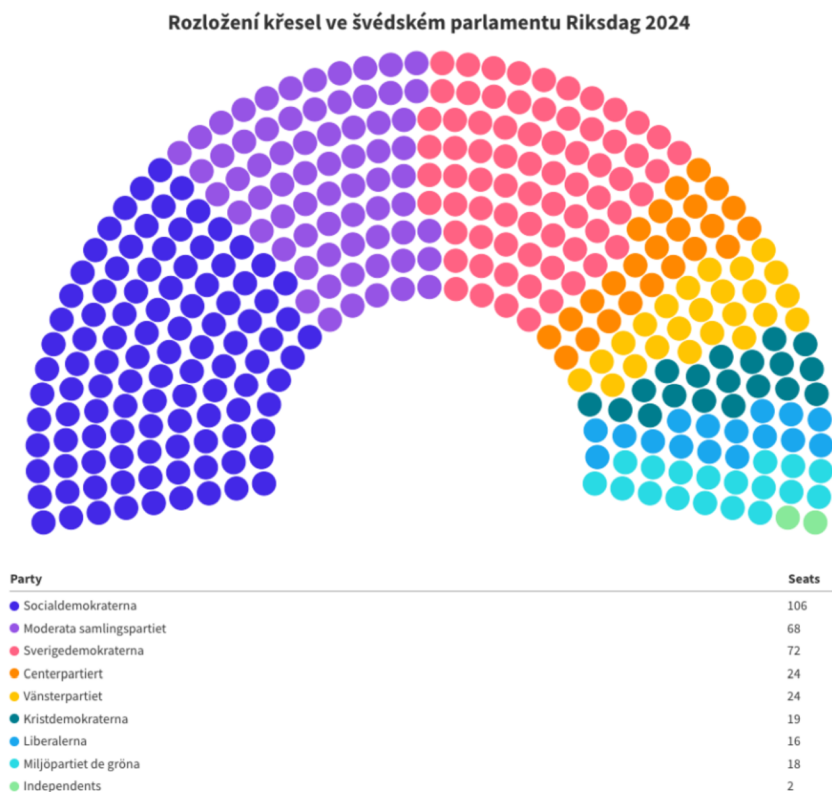
Volby ve Švédsku proběhly 11. září 2022 s cílem zvolit 349 členů Riksdagu, kteří následně vybírali předsedu vlády. Podle ústavy se ve stejný den konaly také regionální a obecní volby. Po měsíci jednání po volbách byl 17. října zvolen Ulf Kristersson do pozice předsedy vlády (iRozhlas, 2022).

Dvě politické síly a jejich koalice, pohybující se téměř na opačných koncích politického spektra, dosáhly podobných výsledků. Koalice Sociálních demokratů (Socialdemokraterna) a Zelených (Miljöpartiet de gröna), vedené bývalou premiérkou Magdalenou Anderssonovou, předvedla těsný souboj s pravicovým blokem. Ten zahrnoval Umírněnou koalici (Moderata samlingspartiet), Liberály (Liberalerna), Křesťanskou demokratickou stranu (Kristdemokraterna) a zejména Švédské demokraty (Sverigedemokraterna). Výsledky voleb do švédského Riksdagu reflektují současný evropský trend, kdy se společnost výrazně polarizuje do dvou opačných směrů. Důvodem je nespokojenost s tím, jak sociální demokraté v posledních letech spravovali zemi. Zároveň voliče zaujalo velmi téma bezpečnosti, které se stalo středem kampaně právě Švédských demokratů (Urbanová, 2022).

Vítězství ve volbách potvrdili Sociální demokraté, kteří dosáhli více než 30 % podpory od voličů. Strana Švédských demokratů s téměř 21 % hlasy, které celkem připadlo 72 křesel v parlamentu, obsadila ve volbách druhé místo, čímž se stala nejsilnější pravicovou stranou

v zemi, která poprvé tak bude mít po dlouhé době reálný politický vliv (Švamberk, 2022). Přesné a současné rozložení švédského parlamentu lze vidět na Obrázek 4.

Obrázek 4 - Rozložení křesel ve švédském parlamentu po volbách v roce 2022

Zdroj: Sveriges Riksdag, 2024, vlastní zpracování

I přestože mají Sociální demokraté ve Švédsku silnou tradici a s jen malými přestávkami ovládají politickou scénu téměř nepřetržitě po celé století, v tradičně levicovém státě však postupně nabývá větší síly pravicově nacionalistická strana Švédských demokratů, jejíž kořeny sahají až k nacistickému hnutí. Z původně izolované strany se stala významným hráčem s významným slovem při formování švédské vlády. Výsledky voleb představují pro Švédsko zásadní zlom, neboť Švédští demokraté, prosazující protiimigrační politiku a s kterými v minulosti všechny hlavní politické strany odmítaly spolupracovat, mají zásadní vliv na nynější švédskou politickou scénu (iRozhlas, 2022).

3.3.3 Politické strany v Mexiku

Od roku 1929 do roku 2000 bylo Mexiko systémem jedné strany, v němž měla převahu strana s názvem Partido Revolucionario Institucional (PRI), pronikající hluboko do všech úrovní státu a sociálních a pracovních organizací. I když byla občanská účast opozičních stran povolena, setkávaly se s významnými překážkami bránícími jim ve volbách. PRI nadále udržovala kontrolu prostřednictvím systematických sítí klientelismu ve vládních orgánech na místní i státní úrovni (Ardigo, 2019)

Narůstající nespokojenost se systémem jedné strany, implementace neoliberálních reforem a ekonomické krize, spolu s liberalizací volebních bariér na konci 80. let, vedly k nárůstu politické podpory pro Národní akční stranu (Partido Acción Nacional) a stranu Demokratická revoluce (Partido de la Revolución Democrática). Toto nakonec vedlo k volbě prvního prezidenta nezávislého na PRI v roce 2000 (Ardigo, 2019).

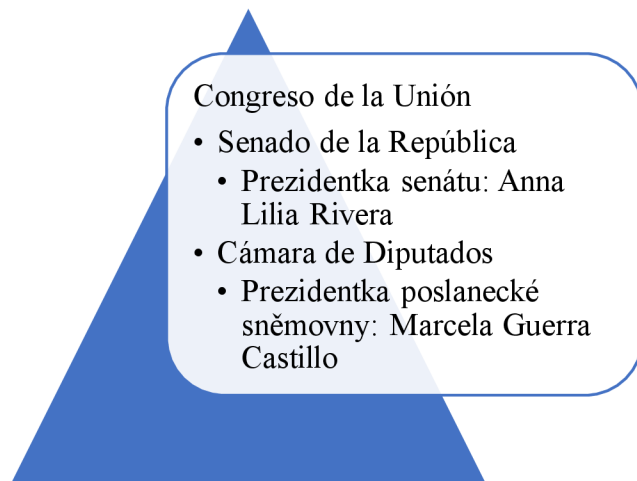
Zločin představuje vážnou výzvu pro demokratickou správu veřejných záležitostí v Mexiku. V roce 2017 dosáhlo Mexiko nejvyššího počtu vražd za rok, navíc v období voleb 2017–2018 bylo zabito 114 kandidátů a politiků, což bylo údajně provedeno zločineckými bosy ve snaze zastrašit veřejné funkcionáře (Kukutschka, 2018). Jedním z hlavních faktorů politické korupce v Mexiku je tak zneužívání voleb, zahrnující podvodné financování politických stran, kupčení s hlasy a šíření falešných zpráv během volebních kampaní. Zjištění naznačují, že 1 ze 4 občanů v daném regionu byl během posledních pěti let nabídnut úplatek jako protihodnota za jejich hlasy v celostátních, krajských nebo místních volbách (TI, 2019).

Pozornost ke korupci při volbách se bude k Mexiku znovu upínat 2. června 2024, kdy si voliči zvolí nejen nového prezidenta na dalších 6 let, ale také budou volit členy Kongresu Unie (Congreso de la Unión)¹¹ skládajícího se z Cámara de Diputados a Senado de la

¹¹ Kongres se skládá z 500 členů poslanecké sněmovny (Cámara de Diputados) volených na 3 roky a 128 členů senátu republiky (Senado de la República), kteří ve svých funkcích setrvávají po dobu 6 let (Instituto Nacional Electoral, 2017).

República¹² (Instituto Nacional Electoral, 2017). Vládní strukturu Mexika lze vidět na Obrázek 5.

Obrázek 5 - Vládní struktura Mexika 2024

Zdroj: Congreso de la Unión 2024, vlastní zpracování

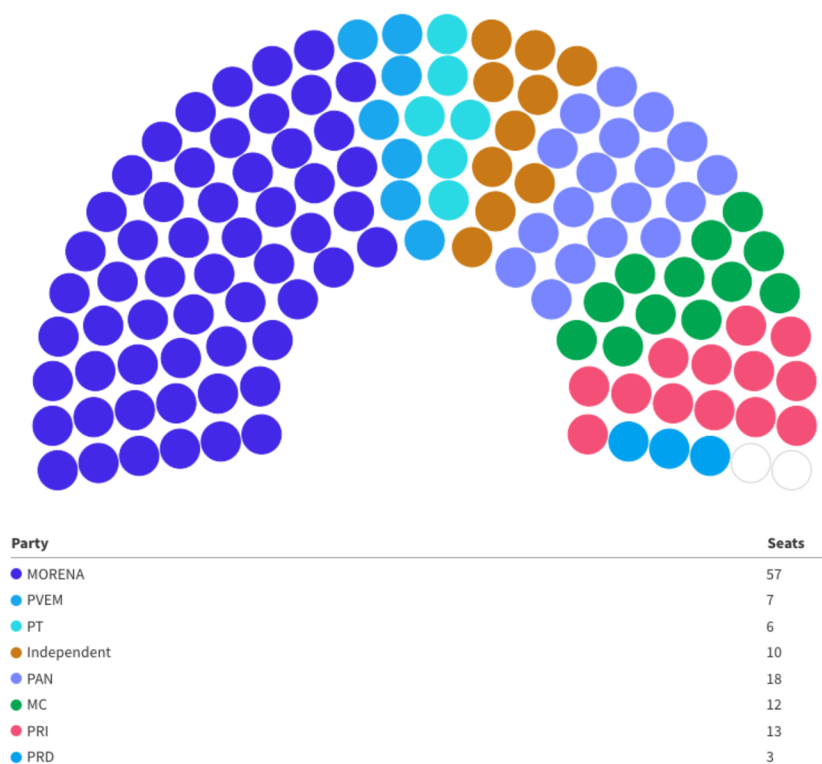
Současné rozložení křesel v mexickém senátu odpovídá výsledkům voleb z roku 2018 a z roku 2021, kdy se uskutečnily volby do mexické poslanecké sněmovny, a kdy během tohoto volebního období převažovala mezi mexickými občany velká nespokojenost¹³. Těžká chudoba byla stále závažným problémem, a privatizace a neoliberální politiky přispěly k výraznému nárůstu majetkové nerovnosti. Nespokojenost byla také podpořena rapidním vzestupem kriminality, který začal koncem 20. století, když prezident Felipe Calderón (v letech 2006–2012) vyhlásil válku drogovým kartelům. Snahy o zavedení právního státu prostřednictvím nasazení armády vyústily v mnoho případů násilného zmizení, mučení a mimosoudních poprav, což vážně otřáslo důvěrou v schopnost vlády chránit své občany a zajistit jejich bezpečnost (Floch, 2018).

¹² Senátoři jsou voleni prostřednictvím kombinace přímé volby a poměrného zastoupení, přičemž v každé státní delegaci jsou zastoupeny minimálně dvě strany. V Poslanecké sněmovně, dolní komoře dvoukomorového kongresu, je 300 členů voleno přímým zastoupením a 200 členů poměrným zastoupením. Reforma z roku 2018 umožňuje senátorům sloužit až 2 šestiletá období a poslancům až 4 tříletá období. (Instituto Nacional Electoral, 2017).

¹³ Přechod Mexika k demokracii v roce 2000 a jeho přechod na tržní model rozvoje vytvořily očekávání ohledně modernity, prosperity a odpovědné vlády, avšak do roku 2018 tato očekávání zůstala nenaplněna (Floch, 2018).

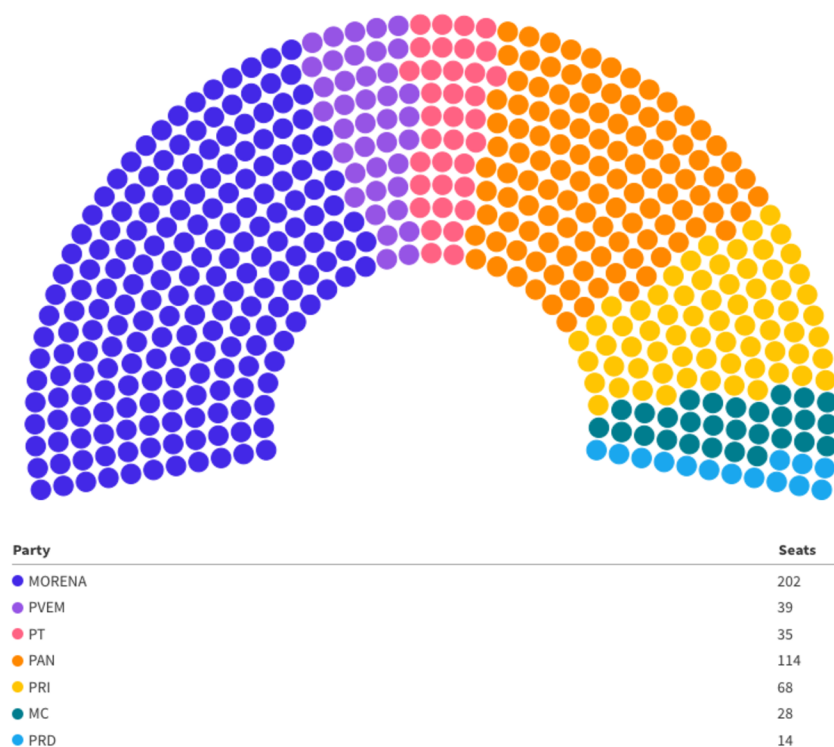
Na základě výše uvedených problematických témat zahájila strana současného prezidenta Andrése Manuela Lopéze Obradora, známá jako MORENA (Movimiento Regeneración Nacional), svou kampaň. Po volbách se stala dominující politickou stranou a získala nejvíce mandátů, konkrétně 57 ze 128 v Senátu a 202 ze 500 v Poslanecké sněmovně (viz Obrázek 6 a Obrázek 7).

Obrázek 6 - Rozložení křesel v Senado de la República po volbách v roce 2018

Zdroj: Senado de la República 2024, vlastní zpracování

Obrázek 7 - Rozložení křesel v Cámara de Diputados po volbách v roce 2021

Zdroj: Cámara de Diputados 2024, vlastní zpracování

Strany PAN a PRD, které utvořily koalici v prezidentských volbách a představovaly největší rivaly aktuálně dominující strany, získaly ve srovnání se stranou MORENA výrazně menší zákonodárnou moc (Floch, 2018). Avšak karta se více nahnula ve prospěch opozice v následujících volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2021, kdy více než polovina obyvatelstva vyslovila nesouhlas se stranou MORENA a s tím vyvstávající jasná a silná touha po větších možnostech, pluralitě a omezení pravomocí prezidenta, což představovalo povzbudivý signál pro budoucnost mexické demokracie (Wilson Center, 2021).

Během prezidentského funkčního období Andrese Manuela Lópeze Obradora zaznamenaly nezávislé globální indexy demokracie a přidružených oblastí, včetně korupce a právního státu, zhoršení, což vedlo k poklesu kvality mexické demokracie. Výsledek nadcházejících voleb tak může sehrát klíčovou roli v posílení mexických demokratických institucí (Wayne, 2024).

4 Analytická část práce

Praktická část této práce se soustředí na analýzu politických programů relevantních politických stran ve vybraných zemích, konkrétně v Arménii, Švédsku a Mexiku. Tato kapitola představuje obecný přehled a základní informace o těch relevantních stranách, za které jsou považovány politické strany, které mají zastoupení v příslušných parlamentech. Kapitola se zaměřuje na hodnocení politických programů z hlediska jejich úsilí v boji proti korupci v dané zemi. Kromě toho se věnuje komparativní analýze mezi těmito zeměmi a jejich politickými programy, přičemž klade důraz na jejich podobnosti, rozdíly a specifika.

4.1 Analýza politických programů relevantních politických stran v Arménii

Nejstarší arménská strana, Republican Party of Armenia, dominovala politické scéně téměř dvě desetiletí. V roce 2007 byla popsána jako „typická postsovětská strana moci“, přičemž čelila vysoké míře korupce, chybné spravedlnosti a pochybným volbám. Po kontroverzních dodatcích, které přenesly některé prezidentské pravomoci na předsedu vlády, se v roce 2018 stal premiérem Serž Sargsjan, když dokončil maximálně dvě prezidentská období povolená ústavou¹⁴. Tato „sametová revoluce“ dosadila do funkce premiéra vůdce protestů Nikolae Pašinjana; jeho vedení bylo potvrzeno v parlamentních volbách v prosinci 2018. Na základě tohoto silného mandátu se Pašinjan pustil do ambiciózního reformního programu, který se zaměřil na cíle, jako je ukončení politického vlivu na soudy, odstranění korupce, zavedení spravedlivějšího daňového systému, omezení stínové ekonomiky a zlepšení investičního prostředí. Podobně působivý pokrok byl zaznamenán v oblasti svobody tisku a demokracie (European Parliament, 2021).

Avšak s neochotou vlády přijmout nepopulární, ale nezbytná opatření, reformy vykazovaly známky stagnace. Po událostech v roce 2020 mezi Arménií a Ázerbájdžánem, které nejen ovlivnily arménskou společnost, ale také politickou scénu, došlo k vyhlášení předčasných voleb.

¹⁴ Tento krok byl vnímán jako pokus Sargsjana zůstat prezidentem, což vyvolalo vlnu protestů veřejnosti (European Parliament, 2021).

Za relevantní politické strany jsou považovány v tomto případě ty, které získaly zastoupení v arménském Národním shromáždění v předčasných volbách v roce 2021. Tabulka 2 shrnuje, kolik se tehdy dostalo arménských politických stran do Národního shromáždění. Jak lze vidět, celkem se jednalo o 3 aliance na volební období 2021–2026.

Tabulka 2 – Přehled arménských politických stran zastoupených v Národním shromáždění (2021–2026)

Název aliance	Název politické strany	Rok založení	Politická pozice	Předseda	Ideologie	Počet křesel (2021–2026)
Civil Contract	Civil Contract	2015	Centrismus	Nikol Pashinyan	Liberalismus, Populismus a Reformismus	63
	Nezávislí	x	x	x	x	7
	United Labour Party	2002	Levice	Gurgen Arsenyan	Sociální demokracie	1
Armenia Alliance	Armenian Revolutionary Federation	1890	Levice	Hakob Ter-Khachaturyan	Nacionalismus, Tržní socialismus	15
	Nezávislí	x	x	x	x	14
I'm Honored Alliance	Republican Party of Armenia	1990	Pravice	Serzh Sargsyan	Všelidová, Národní konzervatismus	4
	Nezávislí	x	x	x	x	2
x	Homeland	2020	Pravice	Artur Vanetsyan	Národní konzervatismus	1

Zdroj: The National Assembly of the Republic of Armenia, 2024, vlastní zpracování

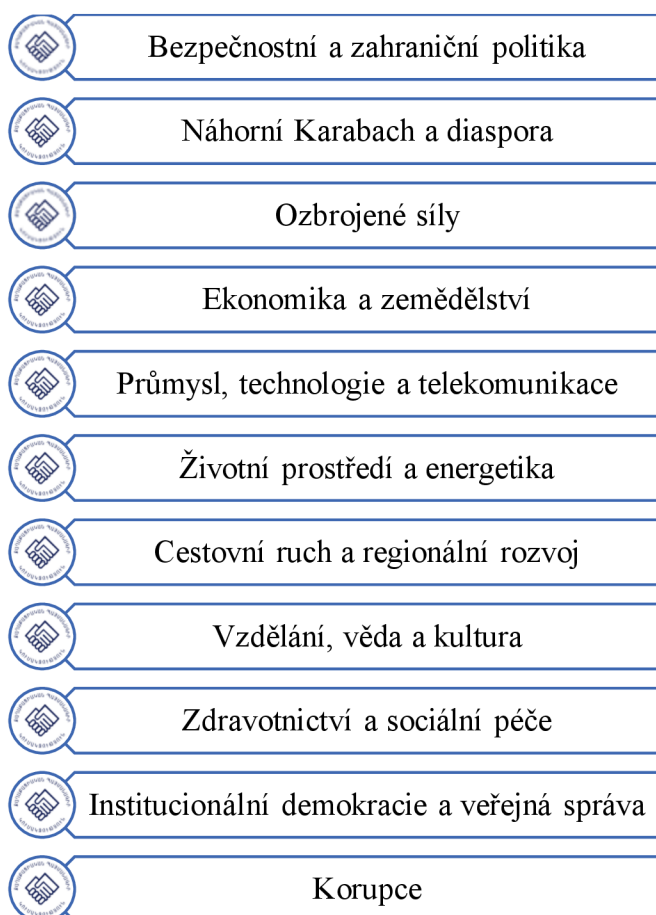
Volby proběhly v atmosféře pokračujícího napětí mezi Arménií a Ázerbájdžánem. Během těchto voleb dominovaly politickému diskurzu národní bezpečnostní otázky, ekonomický pokles země v důsledku pandemie COVID-19 a válečný konflikt. Politické prostředí před volbami bylo výrazně polarizované, často ovlivňované charismatem politických osobností a vyznačovalo se agresivními obviněními a pobuřující rétorikou. (OSCE, 2021).

4.1.1 Civil Contract

Strana Civil Contract byla založena v roce 2015 a účastnila se dvou parlamentních voleb. Strana je vedena současným arménským premiérem, Nikolem Pašinjanem, který před nástupem k moci sliboval oddělení byznysu od politiky, ale nedávný vývoj ukazuje na opačný postoj (Sargsyan a Manougian, 2021).

Civil Contract byla v předčasných volbách v roce 2021 jedinou z 26 kandidujících stran, která nominovala kandidáty ze všech 4 největších arménských etnických menšin. Tato strana je rovněž unikátní tím, že zahrnuje současné úřadující poslance, kteří zastupují tyto komunity. Zároveň tato politická strana aktivně podpořila volební reformu a také změny volebního zákona a zákona o politických stranách (Sargsyan a Manougian, 2021).

Schéma 1 - Hlavní volební témata strany Civil Contract pro volby v roce 2021

Zdroj: Civil Contract volební program 2021, vlastní zpracování

Tato politická strana se ve svém volebním programu věnovala tématu korupce v různých oblastech, jedno z témat dokonce o korupci jako samotné pojednává. Protikorupční návrhy jsou ale třeba zmiňovány i v sekci vzdělání, soudnictví nebo trestní politiky.

Jakožto vládnoucí strana, která má největší zastoupení v Národním shromáždění, na sebe váže zvláštní odpovědnost. S odkazem na sametovou revoluci upozorňuje na to, že nabytá moc vyžaduje péči. Proto je pro tuto stranu prevence korupce a nekompromisní boj s korupcí základními hodnotami stranické etiky.

Do roku 2026 se zavázali digitalizovat poskytované služby vzdělávacích institucí s cílem omezit administrativní zátěž a snížit rizika spojená s korupcí. Digitální transformace by měla zahrnovat procesy, jako je přijímání diplomů, certifikátů, přijímacích zkoušek a samotných vzdělávacích aktivit. Tím chtějí umožnit všem účastníkům vzdělávacích institucí, včetně studentů, učitelů, rodičů a lektorů, se plně zapojit do vzdělávacího procesu online. Tato digitalizace má za cíl nejen usnadnit přístup ke vzdělání, ale také vést k efektivnějšímu a transparentnějšímu vzdělávacímu prostředí (Civil Contract volební program, 2021).

Představili také plán digitalizace přibližně 300 služeb veřejné správy. Konkrétně plánují zavést online zpřístupnění přibližně 150 licencí a povolení, zahrnující proces vydávání stavebních povolení. Tento projekt má umožnit efektivní využívání vládních webových stránek a elektronických systémů s podporou elektronického podpisu. Cílem této digitalizace je snížení korupčních rizik a současně eliminace potřeby osobní návštěvy orgánů státní správy a samosprávy při využívání těchto služeb (Civil Contract volební program, 2021).

V rámci snahy o větší transparentnost nejen stranické, ale i politické činnosti implementovali účinné mechanismy pro kontrolu finančních toků do a z prostředků politické strany. Kromě toho navrhli i zavedení institutu prohlášení o majetkových poměrech členů orgánů strany, což umožní nedávno vzniklé Komisi pro prevenci korupce sledovat změny v majetku a příjmech členů strany. Tato opatření pomohou posílit kontrolní mechanismy a zvýšit úroveň transparentnosti v politickém procesu (Civil Contract volební program, 2021).

Systematicky chtějí rozvíjet instituce specializovaných soudů a posilovat roli soudců s odborným zaměřením na jednotlivé právní případy, včetně vyčlenění nové instituce – protikorupčního soudu (což se jim po volbách v roce 2021 opravdu povedlo uskutečnit). Pro dosažení vyšší kvality soudních rozhodnutí a zvýšení důvěry veřejnosti v soudnictví má být prosazována specializace soudců, kteří budou vykonávat soudní dohled nad přípravným řízením. Tímto způsobem se chce zajistit, že veřejnost bude mít důvěru v kvalifikované a nestranné soudce, kteří budou vybíráni transparentním a nestranným procesem se specializací v oblasti korupce. Tato iniciativa má za cíl předvídatelnost a zkrácení lhůt pro soudní prověřování korupčních případů (Civil Contract volební program, 2021).

Na základě pozitivních výsledků dosavadních opatření si dali za cíl posílit mechanismy ověřování majetkových poměrů, které se již osvědčily, a přispět tak k zvýšení kapacit Komise pro prevenci korupce. Tímto způsobem plánovali zvýšit schopnost státu předcházet korupci, identifikovat případy korupčních jevů a zesílit efektivní institucionální opatření na boj proti korupci (Civil Contract volební program, 2021).

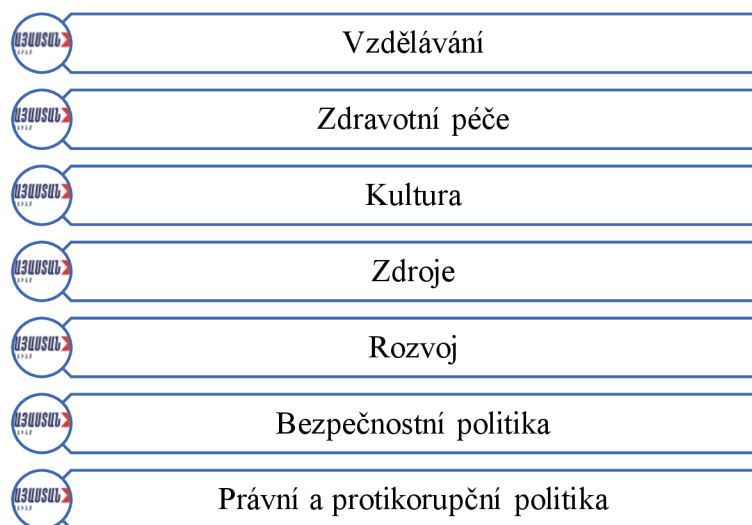
Dále se ve volebním programu objevila implementace oborových programů protikorupční výchovy do všech úrovní vzdělávání. Tím chtějí zajistit, že od raného věku se bude formovat kultura netolerance vůči korupci. A současně se objevila i implementace nových nástrojů pro elektronické řízení, video dohled a operativní řízení v rámci vězeňského systému. Jedná se primárně o zajištění odpovědného a transparentního přístupu zaměstnanců, což má vést k zvýšení efektivity jejich činnosti a minimalizaci korupčních rizik vězeňských institucí (Civil Contract volební program, 2021).

4.1.2 Aliance Armenia

Druhý arménský prezident Robert Kocharyan, který se po dosažení funkčního limitu v roce 2008 aktivně neangažoval v arménské politice, vedl v předčasných volbách v roce 2021 volební alianci s názvem Armenia, která sestávala mezi politickými stranami Armenian Revolutionary Federation (ARF) a menší Resurgent Armenia Party (Sargsyan a Manougian, 2021).

ARF je jedna z nejstarších politických stran, která byla založena v roce 1890 a má široké zastoupení v arménských diasporálních komunitách i v Arménii. ARF byla v Arménii zakázána v letech 1994 až 1998 osobním dekretem prvního prezidenta Levona Ter-Petrosjana a tudíž se jí křesla v parlamentu podařilo získat až po roce 1998, kdy se Kočarjan dostal k moci a tento zákaz zrušil (Sargsyan a Manougian, 2021).

Schéma 2 - Hlavní volební témata aliance Armenia pro volby v roce 2021

Zdroj: webové stránky Aliance Armenia, 2024, vlastní zpracování

Snaha o odstranění korupce v případě této aliance měla nastat zlepšením jednotného politického systému „orgány-opozice“, který měl poskytnout skutečné nástroje vlivu a jasné vymezení veřejné odpovědnosti politické opozice v rámci kontroly, omezování moci úřadů a realizace konkrétních opatření proti korupci. Razantně chtěli bojovat proti korupci a zneužívání veřejného majetku tím, že plánovali odstranit celý řetězec základních motivací k takovému jednání (Aliance Armenia volební program, 2021).

Cílem se stalo dosáhnout prosazování činnosti úřadů bez jakéhokoliv projevu korupce, sponzorství nebo zneužívání veřejné moci, s důrazem na důležitost oddělení státní správy od podnikání.

4.1.3 Aliance: I'm Honored

Tato aliance v předčasných volbách v roce 2021 do Národního shromáždění byla tvořena 2 politickými stranami – Republican Party of Armenia (RPA) a Homeland, nicméně, křesla v Národním shromáždění získala primárně RPA (Sargsyan a Manougian, 2021).

RPA patří mezi nejstarší politické strany v Arménii s rozsáhlými zkušenostmi a zapojením do politických procesů. Byla založena v roce 1990 Ašotem Navasardyanem a zúčastnila se všech parlamentních voleb konaných v Arménii po její nezávislosti v roce 1991. Na počátku 90. let, kdy RPA byla ještě menším hráčem na arménské politické scéně, se během roku 1995 připojila k republikovému bloku. Během příštích parlamentních voleb v roce 1999 byla RPA opět součástí největší frakce v parlamentu, tak jako v roce 2003, kdy se poprvé utkala ve volbách samostatně, aniž by byla s kýmkoli v koalici (Sargsyan a Manougian, 2021).

Během prezidentského úřadu Serzhe Sargsyana (2008-2018) se v letech 2012 a 2017 konaly dvoje parlamentní volby, kde RPA upevnila svou dominanci, avšak v roce 2018 obdržela tak málo hlasů, že se jí nepodařilo splnit 5% hranici pro získání křesel v Národním shromáždění. Bylo to poprvé v historii nezávislé Arménie, kdy nebyla zastoupena v parlamentu (Sargsyan a Manougian, 2021).

Aliance I'm Honored pro volby v roce 2021 nevydala žádný volební manifest. Antikorupčnímu úsilí se tato aliance příliš nevěnovala, pouze poznamenala, že: „arménský vysokoškolský systém je vážně nemocný a trpí řadou „nemocí“, jako jsou: korupce, včetně nezasloužených akademických titulů, nebo navštěvování univerzity s cílem vyhnout se povinné vojenské službě atd.“ (Aliance I'm Honored volební program, 2021).

4.2 Analýza politických programů relevantních politických stran ve Švédsku

V rámci klasifikace současného politického systému Švédska se často hovoří o umírněném pluralismu s dominancí jedné strany, přestože tato dominující role postupně slábne. Švédský

politický systém lze charakterizovat jako souboj pravicového a levicového politického bloku, což je specifický rys stranického uspořádání v této zemi (Strmiska, 2005).

Pro účely této práce považujeme za relevantní ty politické strany, které získaly zastoupení ve švédském parlamentu ve volbách v roce 2022. Tabulka 3 zobrazuje celkový počet relevantních stran, zastoupených v švédském parlamentu na volební období 2022–2026, které činí aktuálně 8.

Švédsko je jednokomorovou parlamentní demokracií, kde parlament obsahuje jak zákonodárnou, tak výkonnou moc prostřednictvím volené vlády. Volby se konají každé 4 roky. Výsledek voleb do Riksdagu v roce 2022 může být interpretován jako formování nové politické rovnováhy ve Švédsku, kde vzestup pravicové strany Švédští demokraté narušil tradiční systém dvou stran, který byl dlouhodobě ovládán levicovými koalicemi, konkrétně Sociálními demokraty a pravicově orientovanou aliancí Umírněných. Přestože Švédští demokraté prošli mnohaletým obdobím politické izolace, od roku 2018 fakticky navázali spolupráci na místní i národní úrovni s pravicovými stranami, včetně Umírněných, čímž otevřeli nové možnosti politického uspořádání ve Švédsku (IIEA, 2022).

Tabulka 3 - Přehled švédských politických stran zastoupených v Riksdagu (2022–2026)

Název politické strany	Rok založení	Politická pozice	Předseda	Ideologie	Počet křesel (2022 - 2026)
Sociálně demokratická strana (Socialdemokraterna)	1889	Levice	Magdalena Andersson	Sociální demokracie, Feminismus	106
Švédští demokraté (Sverigedemokraterna)	1988	Pravice	Jimmie Åkesson	Nacionalismus, Sociální konzervatismus, Ekonomický liberalismus	72
Umírněná strana (Moderaterna)	1904	Středopravice	Ulf Kristersson	Liberální konzervatismus, Proevropanismus	68
Levicová strana (Vänsterpartiet)	1917	Levice	Nooshi Dadgostar	Socialismus, Feminismus	24
Centristé (Centerpartiet)	70. léta 20. století	Střed	Muharrem Demirok	Tržní ekonomika, Environmentalismus	24
Křesťanští demokraté (Kristdemokraterna)	1964	Středopravice	Ebba Busch	Sociální konzervatismus, Křesťanská demokracie, Proevropanismus	19
strana Zelených (Miljöpartiet)	1981	Středolevice	Daniel Helldén a Annika Hirvonen	Environmentalismus, Euroskepticismus	18
Liberálové (Liberalerna)	1934	Pravice	Johan Pehrson	Sociální liberalismus	16

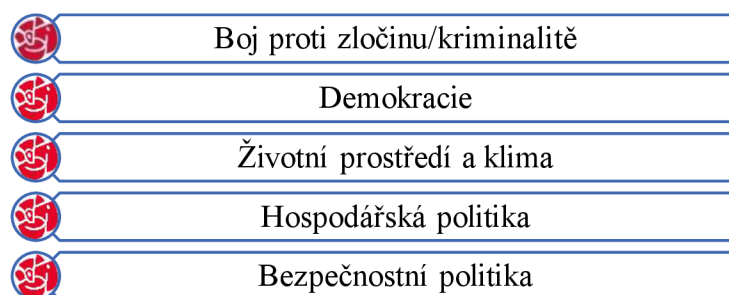
Zdroj: Sveriges Riksdag, 2024, vlastní zpracování

Hlavním volebním tématem, které dominovalo ve volbách v roce 2022, byla imigrační a integrační politika, a zdá se, že rostoucí popularita Švédských demokratů, kteří kladou důraz na imigraci jako klíčovou politickou prioritu, způsobila celkový posun ve volební rétorice hlavních politických stran. Příkladem je Sociálně demokratická strana, která v průběhu kampaně zdůrazňovala, že si nepřeje vytvářet v Švédsku žádné „čínské čtvrti“, „somálské čtvrti“ nebo „malou Itálii“. Vypadá to, že konzistentní poselství Švédských demokratů, kteří kritizovali uvolněný přístup vlády premiérky Anderssonové k otázkám imigrace a neschopnosti řešit násilnou trestnou činnost spojenou se zbraněmi, bylo úspěšné a odráží se v jejich vysokých preferenčních hlasech (IIEA, 2022).

4.2.1 Sociálně demokratická strana (Socialdemokraterna)

Sociálně demokratická strana, založená v roce 1889, je stranou s levostředovou orientací, která sehrála klíčovou roli při realizaci rozsáhlých sociálních reforem ve Švédsku. V období od 20. do 70. let 20. století zaujímal pozici majoritní vládní strany a byla v této úloze výrazně dominantní. I v současné době si uchovává svou dominantní pozici, avšak není obklopena tak masivní podporou voličů jako v období svého největšího vlivu. Úbytek podpory ze strany voličů a ztráta trvalé dominantní pozice ve vládě v 80. letech vedly ke zhoršení vztahů s odborovými svazy, což mělo za následek ztrátu části finanční podpory, kterou strana dlouhodobě od svazů dostávala. V roce 1983 prošla strana značnou krizí, která vedla k výraznému úbytku členstva. Sociálně demokratická strana je velkým zastáncem členství Švédska v Evropské unii prosazující přijetí společné měny euro, nicméně, uvnitř strany existuje proud s euroskeptickým přístupem (Strmiska, 2005).

Schéma 3 - Hlavní volební témata strany Socialdemokraterna pro volby v roce 2022

Zdroj: Socialdemokraterna volební program 2022, vlastní zpracování

Hlavním tématem této politické strany v rámci volební kampaně v roce 2022, jak je patrné ze Schéma 1, se stala problematika boje proti kriminalitě, s důrazem na korupci. V rámci volebního programu se klade význam zejména na opatření zaměřená na potlačení daňových podvodů, sociální kriminality a praní špinavých peněz. Volební program také zmiňuje problematiku kriminality na pracovišti, zejména se soustředí na eliminaci získávání konkurenčních výhod prostřednictvím osobních vztahů. V oblasti boje proti korupci strana navrhuje zvýšení finančních prostředků do preventivních činností - navrhuje věnování více finančních obnosů na preventivní aktivity, které mají za cíl předejít vzniku trestné činnosti a podporovat občanskou odpovědnost a také investovat do sektoru policie, kdy tato strana považuje za kritické zvýšení finančních zdrojů do policejního sektoru s cílem posílit jeho kapacity a efektivitu v boji proti korupci a kriminalitě obecně (Socialdemokraterna volební program, 2022).

Druhým klíčovým tématem strany je obnovení demokratické prosperity, což je spojeno s bojem proti korupci ve školství a zdravotnictví. V oblasti školství je kladen důraz na rovnost příležitostí pro všechny studenty, transparentnost školního vzdělávání a přijímacích procesů. V oblasti zdravotnictví se strana snaží eliminovat preferování jednotlivců se soukromým zdravotním pojištěním oproti těm, kteří spadají do veřejně financované péče. (Socialdemokraterna volební program, 2022).

4.2.2 Švédští demokraté (Sverigedemokraterna)

Jedná se o relativně novou mladou politickou stranou, založenou v roce 1988, která vstoupila do parlamentu až v roce 2010 a od té doby si stále získává podporu voličů. Strana získala popularitu zejména díky své protiimigrační politice, což je její klíčové téma. Nicméně, je považována za kontroverzní kvůli několika členům, kteří otevřeně podporují ideologie nacistického Německa. Strana byla kvůli své extremistické rétorice donedávna izolována, protože ostatní politické subjekty odmítaly jakoukoliv spolupráci s ní. Její politický program je zaměřen na obě strany politického spektra, což jí zajistilo rozsáhlou voličskou základnu. Jejím cílem je snížit daně a omezit zásahy vlády do ekonomiky, přičemž doufá, že tím podpoří menší podnikatele. Strana se však přiklání k zachování principů sociálního státu. Hlavním tématem strany je ale především imigrace, s ohledem na dlouhodobé problémy

Švédska s integrací migrantů a velkého přílivu cizinců. Strana prosazuje přísnější azylové a občanské podmínky a usiluje o omezení přistěhovalectví (Hosenseidlová, 2018).

Schéma 4 - Hlavní volební témata strany Sverigedemokraterna pro volby v roce 2022

Zdroj: Sverigedemokraterna volební program 2022, vlastní zpracování

Oproti politické straně Socialdemokraterna měli Švédští demokraté mnohem lépe zpracovaný volební program do voleb 2022, kde se věnují tématům od trestní politiky, přes zemědělství až po zdravotní péči. Jejich volební obsah se tak dotýká mnohem více témat, než je tomu u konkurence.

V boji proti korupci se soustředí na téma neefektivní alokaci veřejných financí, v souvislosti s kritikou veřejné správy. Podle Švédských demokratů čelí švédský veřejný sektor částečně problémům s veřejnými státními nákupy, finančním řízením a následnými opatřeními, a částečně nedostatku vedení a nesprávně nastaveným prioritám v této oblasti. Poukazují na to, že tato kombinace faktorů vede k nákladům v mnohamiliardových částkách. Problematika tak zahrnuje rozsáhlé podvody v systémech sociálního zabezpečení, nadměrné finanční prostředky na sociální pomoc, které podporují korupci, zbytečné náklady spojené s administrativou a byrokracií, nadbytečné zaměstnávání pracovníků na úřadech, kteří se věnují symbolické politice – což vede k zvýšeným nákladům v jiných oblastech a ve

společnosti obecně – včetně drahých konzultací, přeplácení zaměstnanců a mnoha dalších neobvyklých praktik. Jejich kritika se nevyhýbá ani počtu úřadů, které ve Švédsku stále narůstají, a projektům politické prestiže, jako jsou vysokorychlostní vlaky a fondy EU, které mají přednost před skutečným přínosem pro švédské občany. Připomínají například projekty na dotace na nezaměstnanost, elektrická kola a luxusní automobily, které jsou pro švédské politiky stejně důležité jako mnohamiliardové investice do integračních projektů, které by podle této politické strany měly mít větší prioritu, ale dosud nevykazují žádné výsledky (Sverigedemokraterna volební program, 2022).

Protikorupční boj je zmíněn i pod tématem demokratického právního státu. Švédští demokraté usilují o posílení principů právního státu v rámci švédského administrativního modelu prostřednictvím rozšířeného sdílení moci a posílení nezávislosti soudnictví. Navrhli zavedení oficiální odpovědnosti a implementace opatření k zvýšení transparentnosti a schopnosti vyžadovat politickou odpovědnost. Zároveň navrhli zvyšování nezávislosti médií, které by mělo být dosaženo omezením politické kontroly ze strany státu a implementací opatření k podpoře rozmanitosti. Jejich snahou ve veřejné správě je i posílení švédského volebního systému, aby byl zajištěn spravedlivý průběh všeobecných voleb. Předložili představu zvýšení prvků přímé demokracie doplňující existující zastupitelskou demokracii (Sverigedemokraterna volební program, 2022).

Za cíl si také dali více podpořit svobodu slova v online prostředí. Konkrétně bojovat proti možnostem státu nebo velkých soukromých společností ovlivňovat informační toky založené na politických zájmech. Řada globálně působících platforem má totiž významnou kontrolu nad tím, jaké názory mají být slyšeny, jaké informace mají být viděny a které zprávy jsou upřednostňovány algoritmy. Transparentnost v této oblasti je tak hodnocena jako nedostatečná (Sverigedemokraterna volební program, 2022).

4.2.3 Umírněná strana (Moderaterna)

Umírněná koaliční strana (Moderaterna) je pravicově středovou a liberálně-konzervativní politickou stranou, která vznikla v roce 1904 pod názvem Konzervativní strana, což jí propůjčuje bohatou historii. Vzhledem k výrazné ideové odlišnosti od vládnoucí Sociálně demokratické strany byla Umírněná strana dlouhou dobu v opozici. Dnes se řadí po

Sociálních demokratech mezi nejsilnější strany ve Švédsku. Její politický směr zdůrazňuje omezení role státu v ekonomice s důrazem na otevřenou tržní ekonomiku. Program strany reflektuje jak liberální, tak konzervativní hodnoty, což jí umožňuje rozšiřovat svou voličskou základnu. Umírněná strana podporuje členství Švédska v Evropské unii a aktivně se angažuje ve snaze připojit zemi k Evropské měnové unii (Strmiska, 2005).

Tato strana se zaměřila ve svém volebním programu z roku 2022 na 4 hlavní oblasti, a to potírání zločinu a politiku spravedlnosti, řešení sociální politiky a energetické krize. Tak jako zbytek švédských politických stran zastoupených ve švédském parlamentu, i volební program této strany zahrnoval rétoriku blahobytu pro švédské občany.

Schéma 5 - Hlavní volební témata strany Moderaterna pro volby v roce 2022

Zdroj: Moderaterna volební program 2022, vlastní zpracování

Strana Moderaterna ve svém volebním programu z roku 2022 se zaměřila na problematiku korupce pouze v rámci jediného tématu – vládních výdajů. V tomto kontextu navrhovala snížení vládních výdajů a zastavení plýtvání penězi financovaných z daní. V průzkumu provedeném Umírněnými bylo zjištěno, že každý rok mizí zhruba 20 miliard SEK, které by jinak mohly být alokovány do sociálního zabezpečení, přičemž tyto finanční prostředky skončí v kapsách podvodníků, kteří neoprávněně pobírají sociální dávky. Strana zdůraznila, že tato částka by mohla být efektivněji využita na zaměstnání a výcvik a předložila konkrétní

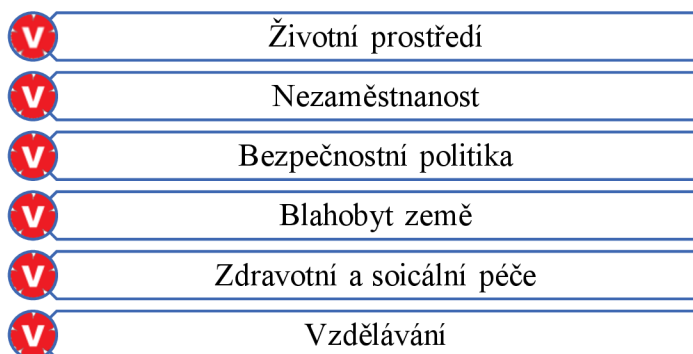
návrh, že by za tyto peníze bylo možné najmout 29 000 policistů. Manifest Strany Moderaterna zahrnoval snahu převzít kontrolu nad registrem obyvatel, s cílem zamezit trestné činnosti spojené s neoprávněným čerpáním sociálních dávek a zajistit, že daňové prostředky budou využity v souladu s určeným účelem (Moderaterna volební program, 2022).

Zbývající témata volebního programu strany Moderaterna sdílí některé společné prvky s těmi, na která se zaměřila strana Švédských demokratů, avšak odlišnost spočívá v tom, že strana Umírněných se ubírala více směrem protiimigrační politiky (Moderaterna volební program, 2022).

4.2.4 Levicová strana (Vänsterpartiet)

Radikální levicová politická strana ve Švédsku, která se původně profilovala jako socialistická strana s ideovými spojeními k Sovětskému svazu, je v současné době výrazně orientována na environmentalismus a podporu pacifismu a feminismu. Zároveň aktivně podporuje principy parlamentní demokracie a soutěživých voleb. Jejím hlavním cílem je dosažení nulové míry nezaměstnanosti, zavedení minimálního nepodmíněného příjmu pro všechny občany a zkrácení pracovní doby. Dále prosazuje rozvoj sociálního státu a odmítá členství Švédska v Evropské unii. Z pohledu historického vývoje vznikla v roce 1917 oddělením od Sociálních demokratů a v letech 1921 až 1990 nesla v názvu termín "komunistická". Už od svého vzniku působí jako opoziční strana (Strmiska, 2005).

Schéma 6 - Hlavní volební témata strany Vänsterpartiet pro volby v roce 2022

Zdroj: Vänsterpartiet volební program 2022, vlastní zpracování

První opatření v oblasti boje proti korupci, nebo jakýsi malý náznak, jsou identifikována ve sféře sociální a zdravotní péče, s cílem zajistit dostupnost této péče pro všechny švédské občany, nezávisle na jejich místě bydliště či sociálním statusu. Kritika je zaměřena na soukromé zdravotní pojištění, které v zemi preferuje určité sociální skupiny, poskytující jim rychlejší přístup k vyšší úrovni péče. Jako klíčové řešení této otázky navrhuje strana přesunout určité pravomoci z úrovně státu na regionální a místní úroveň (Vänsterpartiet volební program, 2022).

Strana vnímá korupci, zejména ve formě sociální nespravedlnosti, v oblasti školství. Vzdělávací systém je podroben kritice, protože šance na absolvování školy jsou stále více ovlivněny sociálním postavením rodičů, jejich příjmem, akademickým vzděláním nebo místem narození. Strana Vänsterpartiet navrhuje zrušit zevšeobecnění škol a privatizovat jednotlivé školy, aby posílila systém, který zajistí, že absolventi vstupují na trh práce s adekvátními znalostmi (Vänsterpartiet volební program, 2022).

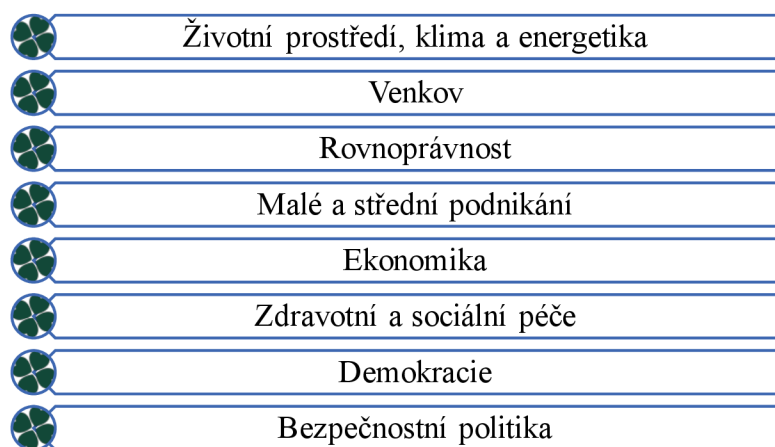
Ve svém volebním prohlášení vyzývá strana k podpoře kolektivních smluv v oblasti veřejných zakázek. Rovněž zdůrazňuje nedůvěru v ekonomickou politiku, která podle ní Švédsko pasivně vydává do rukou tržních sil, soukromého rizikového kapitálu a vlivných lobbistů z firem, které získávají zisky na úkor studentů, seniorů a nemocných. Strana plánuje nový systém a reformy, které by zajistily sociální blahobyt pro všechny občany Švédska. Nicméně, konkrétní praktiky toho, jak se proti tomuto typu korupce bránit, nebo ji alespoň potlačit, nejsou explicitně specifikovány (Vänsterpartiet volební program, 2022).

4.2.5 Centristé (Centerpartiet)

Tato strana se vyznačuje liberálně-centristickou politickou orientací s výraznými kořeny v agrární oblasti. Strana, nesoucí bohatou tradici, totiž dlouhou dobu zastávala převážně agrární zájmy. S postupným úbytkem venkovské populace se však začala přesouvat směrem k liberálnímu středu. Tento vývoj jí umožnil navázat spolupráci s ostatními stranami, které se ideově situovaly na pravé straně. Centerpartiet vytváří středopravicovou alianci společně s Liberální stranou a stranou Křesťansko-demokratickou.

V programových prioritách strany dominuje zájem o tržní hospodářství, decentralizaci a environmentální udržitelnost. Centrepriet je založena na ekohumanistických hodnotách, kde rovnost práv bez ohledu na pohlaví, národnost či rasu společně s podporou přírody a jejich přirozených cyklů hrají klíčovou roli. Strana oficiálně přijímá pozitivní postoj k členství ve Evropské unii, avšak v rámci strany existují různé názory na toto téma, které mohou představovat určitou štěpící linii (Strmiska, 2005).

Schéma 7 - Hlavní volební témata strany Centerpartiet pro volby v roce 2022

Zdroj: Centerpartiet volební program 2022, vlastní zpracování

Nejvýraznější protikorupční opatření v rámci této politické strany se zaměřují na udržení demokratického státu. Volební program Strany Centerpartiet zdůrazňuje, že liberální demokracie není automaticky zaručená a nesmí být podceňována, protože čelí hrozbám jak zvenčí, tak i zevnitř. Autoritativní vůdci v některých zemích oslabují a rozkládají liberální demokracii krok za krokem, a domácí politické síly jsou vnímány jako vzory. Strana zdůrazňuje nutnost vybavit Švédsko prostředky k odolání hrozbám, které demokratické instituce a principy narušují (Centerpartiet volební program, 2022).

V reakci na tyto výzvy definovala politická strana klíčové reformní programy. Protikorupční opatření zahrnují ochranu demokratických institucí, což obsahuje navrhované změny v ústavě s cílem zvýšit dohled nad některými úřednickými činnostmi v oblasti veřejné správy. Další důležitý aspekt programu spočívá v posílení postavení opozice ve švédském parlamentu a zajištění nezávislosti soudů. Jejich snaha souvisí i s tím, aby Švédsko bylo ještě transparentnější, a to za pomoci zřízení protikorupčního úřadu, zpřísnění pravidel a trestů

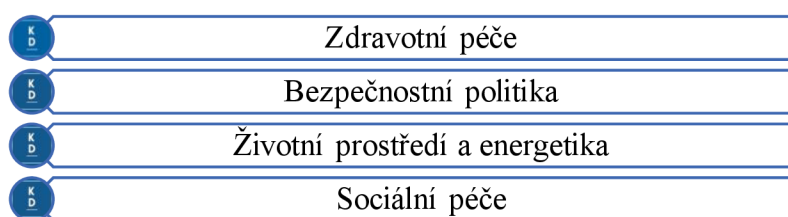
proti korupci a zavedení lobbistického rejstříku. Strana navrhuje i změny v pravidlech financování politických stran s cílem zvýšit jejich odolnost vůči vnějším vlivům a případné infiltraci jiných subjektů (Centerpartiet volební program, 2022). V jiných oblastech svého volebního programu se tato politická strana boji proti korupci nevěnuje.

4.2.6 Křesťanští demokraté (Kristdemokraterna)

Strana pravostředové orientace, která svůj záběr neomezuje pouze na sféru náboženství, ale díky své ideové flexibilitě disponuje významným koaličním potenciálem jak s pravostředovými stranami, tak se stranami ze středu politického spektra. Jejich voličská základna je rozmanitá, zahrnuje převážně obyvatele měst, ale i venkovské obyvatelstvo, především na severu Švédska.

Křesťanští demokraté kladou důraz na chránění svých hodnot. Zaměřují se na podporu rodin, řešení sociálních otázek a posilování vzájemné solidarity. Významným ideovým pilířem strany je také podpora tradičních hodnot, kulturního dědictví a individuálních práv. Jako členové Evropské lidové strany a Mezinárodní demokratické unie aktivně participují na mezinárodní politické scéně (Strmiska, 2005).

Schéma 8 - Hlavní volební témata strany Kristdemokraterna pro volby v roce 2022

Zdroj: Kristdemokraterna volební program 2022, vlastní zpracování

Strana Kristdemokraterna nevykazuje žádnou zvláštní pozornost oblasti protikorupčních opatření. Tato absence zvláštního důrazu na protikorupční opatření může vést k obavám ohledně účinnosti jejich strategie v boji proti korupci a zachování integrity ve veřejné správě.

4.2.7 strana Zelených (Miljöpartiet)

Strana Zelených, nebo také Strana pro životní prostředí, která klade důraz na otázky ekologie. Založena byla v roce 1981 a vymezuje se vůči tradičním politickým elitám a ustáleným strukturám. Je charakterizována jako protestní strana s alternativním přístupem, přičemž jejím vůdčím orgánem není jediný předseda, nýbrž dvojice mluvčích. Hlavní programová témata strany zahrnují udržitelný rozvoj, decentralizaci, daňovou reformu, snižování výdajů na vojenství a obranu, ekologii a solidaritu, podporu rozvojových zemí a maximalizaci uplatňování přímé demokracie v zemi (Hloušek a spol., 2005). Jedním z klíčových bodů programu je také odmítání jaderné energie, což bylo i důvodem vzniku strany. Přes svou dlouhou historii opozice se od voleb v roce 2014 stala součástí vládní koalice se Švédskými demokraty (ČTK, 2018).

Jak už samotný název strany napovídá a jak je zvykem u stran, které v názvu nesou zelenou barvu, hlavní zájem je směřován k ekologii a klimaticky odpovědnějšímu životu. V jejich volebním programu pro volby v roce 2022 se tak neobjevuje žádná z tématik, kterou zdůrazňují ostatní politické strany a která aktuálně velmi hýbe švédskou společností. Společná oblast se týká pouze životního prostředí a klimatu, a proto z tohoto důvodu u této strany nelze nalézt žádná protikorupční opatření nebo navrhované praktiky k jejímu omezení. Svou kampaň zaměřili na klimaticky inteligentní a ekologické město přizpůsobené více občanům a mládeži s důrazem na duševní zdraví švédských obyvatel a budoucnost mladé generace.

4.2.8 Liberálové (Liberalerna)

Tato strana byla založena v roce 1934 původně pod názvem Liberálně lidová strana, který si udržela až do roku 2015, kdy se přejmenovala na současný název. Je členem středopravé aliance a v současné době vykazuje spíše pravicovou orientaci, i když v minulosti byla vnímána jako pravostředová. Oficiálně stojí na zásadách sociálního liberalismu a čelí dlouhodobému trendu klesajících volebních výsledků, i když se aktivně snaží zaujmout voliče otázkami rovnosti pohlaví a odmítáním diskriminace. Jako klíčové si klade za cíl podporovat globální solidaritu a ochranu práv menšin a trvale hájí myšlenku členství Švédska v Evropské unii (Strmiska, 2005).

Schéma 9 - Hlavní volební témata strany Liberalerna pro volby v roce 2022

Zdroj: Liberalerna volební program 2022, vlastní zpracování

Politická strana Liberalerna se věnuje korupční tematice pouze v oblasti udržení demokratického státu, kde v návaznosti na odhalení korupčního skandálu v květnu 2022, který postihl největší švédskou bezpečnostní firmu, Swedish Security Service, a kdy bylo zjištěno, že několik organizací z extremistického prostředí bylo financováno z daní (viz podkapitola Korupční situace ve Švédsku), navrhla tato politická strana několik opatření. Jedním z návrhů je posílení transparentnosti v poskytování grantů a zastavení skrytého financování náboženských komunit, aby nedocházelo k jejich zneužívání extremistickými skupinami. V rámci svého volebního programu dále navrhli, že sociální pracovníci a ostatní veřejní zaměstnanci by měli být chráněni před pronásledováním a zranitelností prostřednictvím zavedení nového trestného činu – perzekuce státních zaměstnanců (Liberalerna volební program, 2022).

4.3 Analýza politických programů relevantních politických stran v Mexiku

Na počátku 90. let vstoupilo Mexiko do období přechodu k demokratickému systému, který radikálně změnil strukturu politické moci v zemi. Vládnoucí strana, která si získala pověst korupčníků a volebních podvodníků, čelila krizi, která nakonec vedla k tolik potřebnému

otevření politického systému. Všeobecné volby v roce 1994 znamenaly formální konec sedmi desetiletí dominance Partido Revolucionario Institucional (PRI), nejen jako vládnoucí strany, ale jako mechanismu politické/sociální nadvlády¹⁵. V důsledku těchto událostí byla stále více heterogenní společnost hlavní motivací pro vznik mnoha nových politických hnutí a organizací. Zpočátku měly tyto skupiny tendenci postrádat soudržnost a účinnou celonárodní politickou strategii, ale v polovině 90. let bylo možné zaznamenat první pohyby vznikajících stranických koalic. Nový federalismus a inaugurace prezidenta Ernesta Zedilla v roce 1996 představily politickou scénu výrazně odlišnou od svých předchůdců v mnoha ohledech: šíření zájmových skupin a sociálních hnutí, pokles kontroly PRI v oblastech, jako je národní parlament a zastaralost korporativistických opatření. Ustavení opozice jako politické síly, uznání legitimní loajální opozice a přijetí explicitní formy stranického prezidencialismu představovalo hlavní proud úsilí o sladění Mexika s ostatními moderními demokraciemi (Petersen a Somuano, 2021).

V Mexiku existuje systém více stran, kde dominují 3 hlavní politické subjekty. Na národní úrovni se tyto 3 hlavní politické strany nazývají MORENA, PAN a PRI. Ostatní politické subjekty přetrvávají buď izolovaně, nebo vytvářením místních koalic s jednou z těchto tří stran. Tabulka 4 zobrazuje relevantní politické strany v Mexiku, který splnily procentuální práh pro vstup do mexického zákonodárského sboru.

¹⁵ Tyto okolnosti vyvolaly vlnu akademické pozornosti věnované rozvíjení demokratických sil v Mexiku a mnoho vědců zdůrazňovalo fragmentaci lidového hlasování a růst opozičních stran jako oprávněné vyjádření nespokojenosti a aspirací veřejnosti. Tyto změny umožnily rychlou konsolidaci vítězství opozice a více pluralitní a reprezentativní vládu (Petersen a Somuano, 2021).

Tabulka 4 - Přehled mexických politických stran zastoupených v Cámara de Diputados (2021–2024)

Název politické strany	Rok založení	Politická pozice	Předseda	Ideologie	Počet křesel (2021 - 2024)
Movimiento Regeneración Nacional (MORENA)	2011	Levice	Mario Martín Delgado	Levicový nacionalismus a populismus, Progresivismus	202
Partido Acción Nacional (PAN)	1939	Pravice	Marko Cortés Mendoza	Liberální konzervatismus, Ekonomický liberalismus	114
Partido Revolucionario Institucional (PRI)	1929	Středo – pravice	Alejandro Moreno Cárdenas	Konstitucionalismus, Všelidová	68
Movimiento Ciudadano (MC)	1998	Středo – levice	Dante Delgado Rannauro	Sociální demokracie, Progresivismus	28
Partido del Trabajo (PT)	1990	Levice	Alberto Anaya	Demokratický socialismus, Labourismus	35
Partido Verde Ecologista de México (PVEM)	1993	Středo – levice	Karen Castrejón Trujillo	Zelená politika, Progresivismus	39
Partido de la Revolución Democrática (PRD)	1989	Levice	Jesús Zambrano Grijalva	Sociální demokracie, Progresivismus, Občanský nacionalismus	14

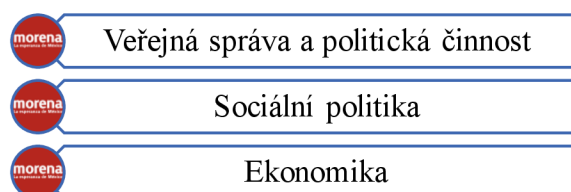
Zdroj: Cámara de Diputados 2024, vlastní zpracování

4.3.1 Movimiento Regeneración Nacional

Strana národního hnutí za regeneraci (MORENA) vznikla v roce 2011 jako občanské sdružení, které se věnuje podpoře demokracie a obraně suverenity Mexika, v čele stojí současný prezident Mexika Andrés Manuel López Obrador. Strana MORENA usiluje o transformaci režimu korupce, antidemokracie, nespravedlnosti a nezákonnosti, které přivedly Mexiko k současné situaci úpadku. Dle této politické strany se tento úpadek projevuje ekonomickou a politickou krizí, ztrátou hodnot, sociálním rozkladem a násilím. Apeluje tak na transformaci politického režimu prostřednictvím mírových a demokratických

prostředků k dosažení skutečné demokracie v Mexiku, která bude sloužit lidu a bude vládou pro lid a zároveň se zavázala k posílení informovanosti v nejchudších oblastech venkova i měst s cílem předejít kupčení s vůlí a svědomím (MORENA volební program, 2021).

Schéma 10 - Hlavní volební témata strany MORENA pro volby v roce 2021

Zdroj: MORENA volební program 2021, vlastní zpracování

Její politický program se celkem soustřeďuje na 3 okruhy, v rámci, kterých se prolíná protikorupční rétorika. „*Bojujeme proti všem formám korupce, využívání veřejné moci k osobnímu a skupinovému obohacování, proti ovlivňování a nakládání s veřejnými zdroji ve prospěch jednotlivců.*“¹⁶ Tak zní jedna z vět, která měla za cíl přilákat voliče během voleb v roce 2021. Ve svém volebním programu poukázali na to, že ve veřejném, soukromém i společenském životě zaznamenávají hlubokou zkorumpovanost, kdy instituce jsou zasaženy mocí a panuje beztrestnost pro ty, kteří se dopouštějí závažných zločinů proti obecnému dobru. Snahou této politické strany je také dosáhnout opravdového smyslu pro veřejnou službu, usilovat o odstranění plýtvání s veřejnými zdroji, nadměrných platů a vysoké byrokracie. Dle MORENY totiž nedostatek demokratického režimu a absence právního trestání přispívají k rozmachu korupce. I z toho důvodu usilují o to, aby výkon moci byl demokratický, transparentní a zodpovědný vůči společnosti. Požadují, aby vlády, odbory, politické strany, obchodní organizace, církve, média a velké korporace zpřístupnily a sdílely původ a správu svých zdrojů transparentním a zodpovědným způsobem. Nicméně, konkrétní kroky, které by vedly k patřičným změnám, nastíněny nejsou (MORENA volební program, 2021).

¹⁶ Volně přeloženo. V původním španělském znění: „*Luchamos contra toda forma de corrupción, de utilización del poder público para el enriquecimiento personal y de grupo, contra el tráfico de influencias y el manejo de recursos públicos para beneficio de unos cuantos.*”

„V Mexiku je stát ovládán menšinou, která zneužívá veřejnou moc ve svůj prospěch. Oligarchie ovládla instituce, a to na úkor principů demokracie a ústavy, která je systematicky porušována. Volby nejsou svobodné ani autentické, což narušuje demokratické principy a podkopává legitimitu politického procesu.“¹⁷ V tomto dalším bodě svého volebního programu poukázala na boj za obnovení principu lidové suverenity (jak je zakotveno v mexické ústavě) a poskytnutí státních služeb občanům a národu prostřednictvím svobodných a autentických voleb. To také zahrnuje zajištění účinného volebního práva a vytvoření volebních institucí, které slouží občanům a podporují demokracii, nikoli oligarchii či jiným mocnostem. Pro MORENA však lidová suverenita představuje více než pouhou zastupitelskou demokracii; znamená to i větší zapojení lidu do rozhodovacích procesů prostřednictvím konzultací, referend, odvolání mandátů, lidových iniciativ a dalších forem republikánské participace (MORENA volební program, 2021).

4.3.2 Partido Acción Nacional

PAN je mexická konzervativní politická strana s úzkými vazbami na římskokatolickou církev a její politika obecně podporuje minimální zásahy vlády do ekonomiky. Byla založena v roce 1939 s cílem zastupovat zájmy obchodu a římskokatolické církve, která byla v roce 1917 zbavena právního uznání. Svou podporu čerpala především z městské střední třídy a ze severních částí země. Během následujících desetiletí byla PAN hlavní opoziční stranou vůči vládnoucí PRI. Ačkoliv se PAN zúčastnila celostátních voleb již v roce 1943, dlouho se jí nedařilo úspěšně prosadit, především kvůli širokému systému sponzorství vyvinutému PRI a častému využívání volebních podvodů (Britannica, 2024).

První úspěch slavila až v prezidentských volbách v roce 2000, kdy zvítězil její kandidát, Vicente Fox, a ukončil tak 71 let vlády PRI. Fox zvítězil díky veřejné nespokojenosti s ekonomickou situací a korupcí. Ve spolupráci se svým ekologickým koaličním partnerem tvořil PAN největší blok v dolní komoře zákonodárnyho sboru. Dalším prezidentským kandidátem PAN byl Felipe Calderón, který vyhrál volby v roce 2006. Nicméně ekonomická

¹⁷ Volně přeloženo. V původním španělském znění: „*El Estado mexicano está bajo el control de una minoría que utiliza el poder público en su beneficio. La oligarquía tiene secuestradas a las instituciones. La Constitución se viola sistemáticamente. Las elecciones no son libres y auténticas.*”

recese, nezaměstnanost a násilí gangů přispěly k porážce PAN v legislativních volbách v roce 2009 (Britannica, 2024).

Schéma 11 - Hlavní volební témata strany PAN pro volby v roce 2021

	Zdravotní a sociální péče
	Hospodářská soutěž
	Právní stát
	Demokratický stát
	Informační a nové technologie
	Životní prostředí a energetika
	Vzdělání, věda, kultura a sport
	Zahraniční vztahy
	Lidská práva

Zdroj: PAN volební program 2021, vlastní zpracování

„Vláda je pevně zakořeněna v korupčních praktikách a je charakterizována nedostatkem transparentnosti. Často se stává, že 8 z 10 veřejných zakázek je přidělováno prostřednictvím přímého zadání bez veřejné soutěže, což posiluje nedůvěru veřejnosti. Korupční jednání jsou běžná i v nejvyšších politických kruzích, včetně osob blízkých prezidentovi, přičemž vinici těchto činů často zůstávají bezprávně nedotčeni. Tento stav zanechává dojem absolutní beztrestnosti, což je zvláště znepokojující, pokud vezmeme v úvahu období, kdy se země snažila o přechod od starého režimu.“¹⁸ Těmito slovy představuje ve svém volebním programu strana PAN aktuální vládní situaci v Mexiku. Korupční tématické se pak nadále věnuje ve vybraných hlavních tématech, jako například v oblasti zdravotní a sociální péče, v oblasti budování právního státu anebo při slibech o státu demokratickém (PAN volební program, 2021).

¹⁸ Volně přeloženo. V původním španělském znění: *„Tiene un gobierno profundamente arraigado en prácticas de corrupción y nula transparencia. En el que 8 de cada 10 contratos públicos se otorgan por adjudicación directa y sin licitación, y en el que de manera sistemática se protege a personajes corruptos, tanto de la familia del presidente, como los encumbrados en los más altos cargos, a pesar de que han sido exhibidos en actos de corrupción descarada. No obstante, lo anterior, se les brinda total impunidad, como ocurría en los peores tiempos del viejo régimen.“*

Cílem v oblasti budování právního a demokratického státu s propojením na boj proti korupci je, aby byla zrušena promlčecí lhůta pro trestné činy spáchané proti životu, zdraví a bezpečnosti občanů. Stejná opatření se mají vztahovat i na korupční jednání páchaná státními úředníky v jakémkoli vládním sektoru, včetně prezidenta republiky. V případě korupčních deliktů mají být přijata vhodná opatření, aby nedostatek důkazů způsobený uplynutím času, změnou vedení nebo úmyslným ztracením nepřispíval k bezpráví ve správním či trestním systému. Dále chce posílit postavení občanů proti korupci a to tak, že podporuje a snaží se usnadnit občanům podávání zpráv o korupčních praktikách (PAN volební program, 2021).

V rámci institucionálního boje proti korupci, chce tato politická strana transformovat Národní protikorupční systém v autonomní ústavní orgán a zřídit jediný institut pověřený řízením všech federálních vládních zakázek, aby bylo možné technicky a finančně ověřovat veřejné práce, které mají být provedeny a předcházet tím nejen korupčním činům, ale také střetům zájmů a upřednostňování některých subjektů při veřejných výběrových řízeních. S tím souvisí i posílení správních a trestních postihů pro aktuální i bývalé zaměstnance veřejné správy, kteří jsou odpovědní za boj proti korupci, a kteří se podílejí na korupčních činech a/nebo odmítají jednat proti zkorumpovaným osobám, přestože jsou proti nim dostupná protikorupční opatření (PAN volební program, 2021).

Opatření zaměřená proti korupci se dle této strany mají dotknout i samotných politických stran. Navrhuje implementace mechanismů uvnitř politických stran, které zajistí, že jednotlivci usilující o kandidaturu na stranické a veřejně volené funkce nebudou podléhat korupčnímu jednání v procesu své nominace nebo jmenování, přičemž tyto požadavky budou zohledněny v závislosti na konkrétních okolnostech a obsazení pozic (PAN volební program, 2021).

4.3.3 Partido Revolucionario Institucional

Mexická politická strana, která ovládala politické instituce země od svého vzniku v roce 1929 až do konce 20. století, byla známá tím, že do ní patřily prakticky všechny významné osobnosti mexické národní a místní politiky. Nominace kandidáta této strany do veřejné

funkce téměř vždy znamenala jisté vítězství ve volbách a až v roce 1946 přijala svůj současný název (Britannica, 2024).

V roce 2000 kandidát PRI, Francisco Labastida, prohrál prezidentské volby s Vicentem Foxem, z PAN, čímž se ukončila 71 let nepřetržitá nadvláda politické strany PRI. Přesto si strana udržela kontrolu nad mnoha státními a lokálními vládami a nadále zůstala hlavní politickou silou v obou komorách národního zákonodárského sboru. V roce 2012 strana znovu získala prezidentský úřad, když byl zvolen Enrique Peña Nieto. Nicméně od roku 2018 zastoupení strany v obou komorách mexického kongresu výrazně pokleslo (Britannica, 2024).

Schéma 12 - Hlavní volební témata strany PRI pro volby v roce 2021

Zdroj: PRI volební program 2021, vlastní zpracování

Jedním z hlavních cílů, na které se zaměřuje a ke které vyzývá ve svém volebním programu z roku 2021, je právě boj proti korupci. Strana PRI má za to, že tento boj byl vedoucím přístupem spojen s předpokladem, že kořeny korupce tkví v nedostatečné veřejné etice osob provinivších se touto činností. Proto bylo navrženo, že zavedením přísného etického kodexu a prováděním úsporných opatření bude možné tuto problematiku účinně eliminovat nebo minimálně omezit. Zároveň si tato strana nechala udělat průzkum, kdy podle národního průzkumu vládní kvality a dopadu na společnost, provedeného mexickým Národním ústavem statistiky a geografie, zaplatili lidé starší 18 let v roce 2019 za úplatky v souvislosti

s různými úředními postupy částku 12,7 miliardy pesos, což průměrně činilo 3 182 pesos (necelých 4 500 korun českých)¹⁹ na osobu. Oproti tomu v roce 2017 činila tato částka 7,7 miliardy pesos (necelých 812 miliónů korun českých)²⁰ a průměrně 2 273 pesos (necelých 3 200 korun českých)²¹ na osobu (PRI volební program, 2021).

Ve svém volebním programu tak tato politická strana formulovala základní požadavky na reformy a změny, které zahrnují posílení institucionálního rámce pro prevenci a vyšetřování a efektivní trestání korupčních činů. To obsahuje zavedení mechanismů v politických stranách, které zajišťují, že ti, kteří se ucházejí o kandidaturu do veřejných funkcí, nebudou vystaveni korupčnímu jednání či násilí vůči ženám. Dále zmínila, že je důležité vytvořit profesionální kariérní systém pro úředníky poskytující službu veřejnosti, který podporuje nestranný výkon státních funkcí a odpovídající profesní profily (PRI volební program, 2021).

Dalším požadavkem bylo rovněž nezbytné zajištění maximální transparentnosti ve veřejných financích a zesílení dozorčích mechanismů, kdy veřejné soutěže na zadávání veřejných zakázek by měly být běžnou praxí, zatímco přímé zadávání by mělo být výjimečné a podléhat přísné regulaci. Také stanovila jako cíl nutné sledování, zda administrativní předpisy nevytvářejí podněty k propagaci korupce (PRI volební program, 2021).

Snaha také měla být o zabezpečení autonomie a nestrannosti kontrolních orgánů a státních zastupitelství, které se zabývají bojem proti korupci, aby bylo zabráněno politicky motivovanému řízení jejich činnosti a tato opatření by měla být navíc zakotvena v právních předpisech (PRI volební program, 2021).

4.3.4 Movimiento Ciudadano

Když se hovoří o této politické straně jako o mladé, má se na mysli to, že její historie pod tímto názvem začala v roce 2011, předtím totiž byla známá pod názvem jako strana Convergencia, působící na mexické politické scéně již od roku 1999. Jelikož je to politická

¹⁹ Kurz MXN/CZK ke dni 25.3.2024

²⁰ Kurz MXN/CZK ke dni 25.3.2024

²¹ Kurz MXN/CZK ke dni 25.3.2024

strana s menší volební základnou, koaličními partnery, které preferuje, se po dlouhou dobu stávaly povětšinou strany PRD a PT. Tyto aliance jsou však nyní minulostí, protože všechny tyto strany změnilly svůj kurz a jejich politické aliance jsou dnes jiné, a z toho důvodu je na stranu MC nahlíženo jako na "osamělého jezdce" (CNN, 2024).

Schéma 13 - Hlavní volební témata strany MC pro volby v roce 2021

Zdroj: MC volební program 2021, vlastní zpracování

Podle stanoviska této mexické politické strany je nezbytné pro dosažení hospodářské obnovy Mexika vypracování nového rámcového programu, v němž stát přijme svou roli zajištění důvěry a právní jistoty pro produktivní investice. Z tohoto důvodu je třeba prostřednictvím legislativních opatření a alokací rozpočtu vytvořit institucionální mechanismy, které podporují soukromé investice a tvorbu kvalitních pracovních míst, a zároveň zabezpečí, aby byla zabráněna libovolným činům nebo korupci ze strany výkonné moci (MC volební program, 2021).

„Korupce neskončí prohlášeními nebo dobrovolnictvím, jak navrhuje současná vláda. Je nutné posílit a zmocnit Národní protikorupční systém, zejména Výbor pro občanskou účast

jako nezávislý a profesionální orgán, a rovněž navrhnout nové mechanismy podávání zpráv a nestranné vyšetřování případů korupce.“²² (MC volební program 2021).

Zároveň slíbila podporu legislativních změn, které zajistí, že ekonomické výhody poskytované prostřednictvím sociálních programů nebudou vypláceny v hotovosti, ale budou převedeny elektronicky. Tímto způsobem chtěli sledovat 2 cíle: eliminaci korupce, která byla identifikována v rámci provádění různých sociálních programů, a podporu finanční integrace Mexičanů (MC volební program, 2021).

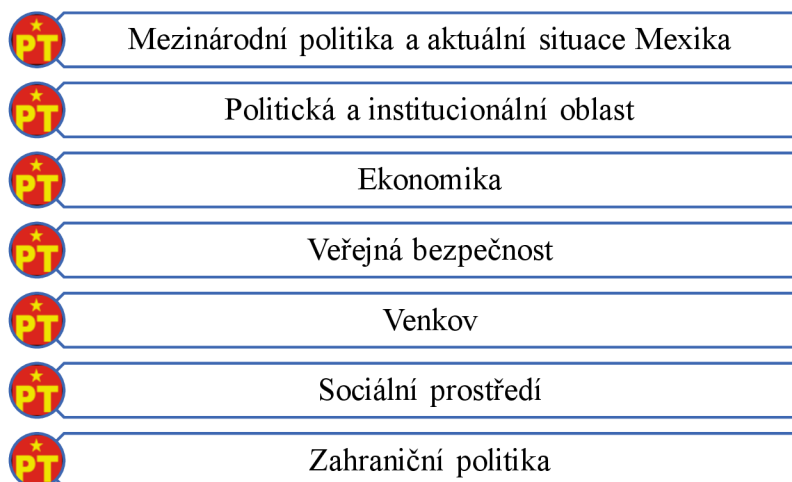
V reakci na opakované projevy korupčních praktik současné vlády se snažila aktivně prosazovat komplexní reformy předpisů týkajících se zadávání veřejných zakázek a veřejných prací. Cílem těchto reforem bylo zajistit, aby veřejné soutěže byly praktikovány stanoveným postupem, a ne výjimkou při vládních nákupních procesech. Jejich úsilí se mělo zaměřit na podporu konkurence a efektivity v těchto procesech, aby se předešlo plýtvání, uzavřeným dohodám a přesměrování zdrojů. Zároveň chtěli usilovat o zavedení stabilního monitorovacího a transparentního systému (MC volební program, 2021).

4.3.5 Partido del Trabajo

PT je politická formace v Mexiku, která vznikla 8. prosince 1990. Jedná se o stranu levicového a extrémně levicového zaměření, jejíž podpora sahá do různých lidových, regionálních a mezinárodních sfér. Jejím hlavním heslem je "Národní jednota, veškerá moc lidu!" Hlavním cílem současné stranické platformy je posílení federalismu a decentralizace funkcí federální vlády. Současně PT podporuje smíšenou ekonomiku, která se vzdaluje neoliberalismu, a prosazuje reformu soudnictví, která by umožnila volbu soudců prostřednictvím lidového hlasování. Ve školství se snaží integrovat levicové, socialistické a pokrokové organizace za účelem restrukturalizace vzdělávacího systému, a pokud jde o mezinárodní politiku, PT usiluje o podporu latinskoamerické integrace (PT, 2024).

²² Volně přeloženo. V původním španělském znění: „*La corrupción no terminará con declaraciones ni con voluntarismo como ha planteado el actual Gobierno. Es necesario fortalecer y empoderar el Sistema Nacional Anticorrupción, particularmente al Comité de Participación Ciudadana como instancia independiente y profesionalizada, así como diseñar nuevos mecanismos de denuncia e investigación imparcial de casos de corrupción.*”

Schéma 14 - Hlavní volební témata strany PT pro volby v roce 2021

Zdroj: PT volební program 2021, vlastní zpracování

Za cíl si tato politická strana dala demokratizovat stát, vládu a politický systém na všech třech úrovních, stejně jako různé formy společenské organizace a sociálního soužití jako celku. Současně se snažila reálně omezit prezidentskou moc, decentralizovat její pravomoci a podrobit její jednání kontrole jiných mocí, veřejného mínění a účasti veřejnosti. Jako zbylé politické strany vymezila boj za vymýcení korupce a beztrestnosti, prezidialismu, sociálního korporativismu a státo-stranického režimu. Tento boj měl zahrnovat odstranění simulace rozdělení pravomocí na třech úrovních vlády a ukončení podřizování "autonomních" organizací exekutivě a politickým a odborovým šéfům. Z tohoto paktu nadále vyplynuly různé plány a opatření týkající se zdravotnictví, ekonomiky a sociální péče, které si určily jako cíl řešit nerovnosti a chudobu většiny populace. Tato opatření zahrnovala například alokaci nezbytných zdrojů na preventivní opatření proti nákaze, posílení jednotek intenzivní péče, podporu zdravotnického personálu a zlepšení nemocniční infrastruktury (PT volební program, 2021).

Demokratická politická reforma, kterou prosazují, se zaměřuje na rozšíření a posílení účasti a rozvoje občanů ve všech oblastech veřejného života. To zahrnuje využití participativních, polopřímých a přímých demokratických postupů, a zároveň znamená reformu volebního systému s cílem zvýšit jeho spravedlnost a transparentnost (PT volební program, 2021).

4.3.6 Partido Verde Ecologista de México

Strana zelených ekologů Mexika je mexická politická strana, která byla založena v roce 1986. Kvůli nedostatečnému počtu hlasů pro získání definitivní registrace však museli příznivci strany znovu splnit požadavky a získat podmíněnou registraci, což se podařilo v roce 1993. Ve stejném roce strana změnila i svůj název na současný. V podstatě již od svého založení tvoří pravidelně aliance s ostatními mexickými politickými stranami, ať už v prezidentských či federálních volbách (PVEM, 2024).

PVEM byla opakovaně odsouzena za údajné porušení volebního zákona a byly proti ní vznesena obvinění z korupce, ovlivňování a nezákonného obohacování. Někteří akademici ji označili za "soukromý podnik rodiny Gonzálezových" a obvinili ji z prodeje volebních hlasů podle aktuálních politických výhod (PVEM, 2024).

Schéma 15 - Hlavní volební témata strany PVEM pro volby v roce 2021

Zdroj: PVEM volební program 2021, vlastní zpracování

Zelená strana Mexika své hlavní úsilí zaměřila na zelenou politiku, kde se však tématika korupce promítá. Jako jeden z klíčových prvků vidí, že pro zvládnání současných výzev státu je zajištění toho, aby vzdělávací programy reflektovaly aktuální potřeby, jako jsou

demokratické hodnoty a ochrana životního prostředí, a aby rozvíjely dovednosti potřebné pro konkurenceschopnost v globalizovaném prostředí (PVEM volební program, 2021).

Poukázali na to, že zločin vytvořil strategii územní kontroly prostřednictvím zastrašování a korupce, čímž si získal podporu v určitých sektorech společnosti a vytvořil kontrakulturu, v níž je násilí chápáno jako prostředek úspěchu. Jako příklad uvádí iniciativy ke snižování znečištění ovzduší, které dosáhly určitého pokroku v hlavních městech země, nicméně je zjevné, že programy navržené k řešení tohoto problému často selhávají a podléhají korupci, což ovlivňuje politiku občanství a životního prostředí. Také dle této politické strany nelze opomenout, že část problému spočívá i co se týče korupce v policejních sborech, která je spojena s nedostatečnými platy a finančními prostředky, které brání úřadům v plnění jejich povinností a přispívají k zneužívání moci (PVEM volební program, 2021).

Zelená strana ekologů Mexika proto navrhovala eliminovat zbytečné postupy a požadavky, které se staly zdrojem korupce, a podporovat kulturu zákonnosti, solidarity a respektu k povinnostem občanů. Jejich kultura odmítá zločin, korupci a beztrestnost a tvrdě je potírá jak ve veřejné, tak v soukromé sféře, stejně jako v interakci mezi nimi (PVEM volební program, 2021).

4.3.7 Partido de la Revolución Democrática

Od svého vzniku je strana PRD považována za jednu ze tří nejdůležitějších politických sil v Mexiku. Její programový směr spočívá v mírové transformaci kapitalistického systému prostřednictvím demokratických voleb a hledání vlastního modelu rozvoje a pokroku pro celou společnost. Zastupuje ambice rozvojových společností, které usilují o lidský přístup k sociálním vztahům v produkci a o udržitelný rozvoj s ohledem na životní prostředí.

Vznik PRD reagoval na situaci, kdy došlo k velkému volebnímu podvodu prohlubujícimu politickou krizi systému, která se objevila již v roce 1968 a postupně narůstala. PRD vidí demokracii jako klíčový režim pro dosažení spravedlivější a rovnostářské společnosti, což představuje dlouhou a mírovou cestu pro mexickou společnost a stát. Zároveň vzešla jako koalice různých společenských sil a levicových politických stran, které se postavily proti

stávajícímu režimu, aby vytvořily alternativu. Její vznik se datuje do konce 80. let, mezi léty 1987 a 1989, kdy se Mexiko potýkalo s opakujícími se ekonomickými krizemi, vzrůstajícími sociálními hnutími a vnitřním rozkolem v rámci PRI.

Schéma 16 - Hlavní volební témata strany PRD pro volby v roce 2021

Zdroj: PRD volební program 2021, vlastní zpracování

Tato politická strana přišla s myšlenkou vytvoření skutečného sociálního a demokratického státu založeného na kultuře demokratické etiky, která vyžaduje soulad mezi politickou rétorikou a vládní praxí. Zároveň je potřeba transparentnost při správě veřejných zdrojů, efektivita a přínosné sociální výsledky při výkonu moci, jasná odpovědnost vůči občanům, účinný boj proti beztrestnosti, korupci a klientelismu a také odstranění korporativismu a populistického klientelismu. Demokratická etika, dle PRD, musí být projevna uznáním a plným respektem k občanům a jejich občanským právům (rovnost před zákonem), politickým právům (svoboda volby a právo na zastoupení) a sociálním právům (právo na blahobyt) (PRD volební program, 2021).

V oblasti hospodářské politiky vláda Lópeze Obradora následuje neoliberální politickou linii, což je v kontrastu s demagogickými prohlášeními veřejných projevů, které naznačují opak. Její politika vykazuje jasně zjevné znaky neoliberalismu s výraznými politickými nuancemi směřujícími k sociální filantropii. Kromě toho, vyznačuje se evidentní improvizací a nedostatečným plánováním, což vede k opakovanému porušování veřejných právních

předpisů v oblasti veřejných zakázek a tendrů. Tato situace je dále zhoršena preferenčním přidělováním více než 75 % zakázek obchodníkům, kteří mají blízké vazby na vládnoucí režim. To vše zesiluje obavy z rostoucí korupce v rámci vlády a podněcuje obavy z propojení se špatnými praktikami „kamarádského kapitalismu“, které dávají jednomu člověku příliš velkou moc a nedostatečnou odpovědnost.“²³ V návaznosti na tuto kritiku přišla strana PRD s hájením reformy státního zřízení s cílem vytvořit nový politický režim, který by upevnil úlohu zákonodárné moci jako efektivní protiváhy vůči prezidentské moci. Jinak řečeno, přejít z prezidentského systému na systém poloparlamentní, který by posílil federální a demokratickou povahu republiky, zachoval rovnováhu tří státních mocí a tři úrovně vlády, a plně respektoval autonomii ústavních orgánů. Ve své myšlence dále rozvádějí, v jaké úloze by prezident země nadále setrval a jaké pravomoci by mu náležely (PRD volební program, 2021).

Vymýcení korupce považuje tato politická strana za zásadní při transformaci mexické společnosti, přirovnatelnou k období nezávislosti, obnovení republiky a mexické revoluci. Nicméně samotné vymýcení korupce, ačkoli by bylo velmi cenným úspěchem, není samo o sobě dostatečné k překonání nerovného rozdělování bohatství, které vyplývá z neprávem nevyvážených ekonomických vztahů, nejistých pracovních míst a nízkých platů. Za klíčové je považováno vytvoření etiky společenské odpovědnosti, která by zabránila korupci a dalším negativním jevům výkonu moci, jako je ovlivňování, beztrestnost, nepotismus, populistický klientelismus a využívání privilegií v zákulisí moci. I proto strana PRD ve svém volebním programu z roku 2021 vyžadovala, aby byla přijata občanskou společností politická iniciativa, která by nutila vládnoucí orgány a zvolené zástupce jednat transparentně, čestně a zodpovědně (PRD volební program, 2021).

²³ Volně přeloženo. V původním španělském znění: „*En el terreno de la política económica, el gobierno de López Obrador, al contrario de lo que demagógicamente afirma en su discurso, ha dado continuidad a la política neoliberal con un matiz claramente electorero desde la filantropía asistencialista, su política es característica de un populista neoliberal. Además, con la evidente improvisación y la falta de planeación, la constante violación de las leyes de adquisiciones y de licitación del sector público mediante la abusiva adjudicación directa de más del 75% de los contratos a empresarios amigos de su gobierno, ha profundizado los rasgos de corrupción gubernamental de altos vuelos, incurriendo en las peores prácticas del “capitalismo de cuates” fomentando mayor impunidad desde el poder unipersonal.*”

Strana PRD se opřela i do svých opozičních kolegů, když nazvala neoliberalismus jako systematicky propagující ideologii a kulturu individualismu, přičemž jeho ikonou je nenasytný podnikatel, a to je podle této strany měřítko úspěchu. Dále se kritika neoliberalismu ubírá směrem jeho logiky, která dle PRD spočívá v soutěži, jejímž cílem je dosáhnout bohatství bez ohledu na prostředky, což vede k možnosti korupce, ovlivňování, zrady a nedostatečné loajalitě (PRD volební program, 2021).

4.4 Komparativní analýza vybraných zemí

Zatímco některé strany prezentovaly konkrétní a důkladné plány protikorupčních opatření, jiné se omezily na obecné prohlášení či dokonce chybějící zmínku o této problematice ve svých programech. Tato variabilita naznačuje rozdílnou úroveň angažovanosti a priorit, které jednotlivé strany a země přikládají boji proti korupci. Důležitým faktorem je také to, jakým způsobem byla tato protikorupční opatření konkrétně definována a jaká opatření strany navrhovaly.

Tabulka 5 poskytuje ucelený přehled o výskytu protikorupčních opatření mezi relevantními politickými stranami v Arménii v kontextu předčasných voleb roku 2021, kde jedním z hlavních zjištění je rozmanitost přístupů, které politické strany zaujaly. Z tabulky je patrné, že existovaly společné oblasti, které byly považovány za problémové, co se týče korupce. Konkrétně se tyto oblasti týkaly vzdělávacího systému a fungování státu v rámci demokratických a právních principů. V kontextu Arménie nebyla této otázce přisouzena významnější pozornost.

Tabulka 5 - Výskyt protikorupčních opatření ve společných oblastech politických stran v Arménii

Arménie (2021)				
Politické strany	Vzdělávání	Zdravotní péče	Sociální péče	Demokratický a právní stát
Civil Contract	X			X
Armenia Alliance				X
I'm Honored Alliance	X			

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 6 poskytuje komplexní přehled o výskytu antikorupčního úsilí u relevantních politických stran ve Švédsku. Ve Švédsku, jakožto zemi s dlouhou demokratickou tradicí a vysokou mírou politické integrity, je boj proti korupci významným aspektem politické agendy. Politické strany často prezentují protikorupční opatření ve svých programech a manifestech, a to jak jako součást svých politických ideologií, tak i jako reakci na aktuální společenské a politické události. Z níže uvedené tabulky je patrné, že protikorupční témata nebyla primární prioritou ani ve volebních programech švédských politických stran, na rozdíl například od situace v Mexiku. Nicméně, v porovnání s Arménií bylo ve volebních programech švédských politických subjektů zaznamenáno větší množství zmínek a začlenění agendy v boji proti korupci. Jednotlivé kroky byly nejčastěji zaměřeny na oblasti zdravotní a sociální péče, a to v rámci širšího kontextu demokratického a právního fungování státu. Tématem boje proti korupci, jak lze soudit z tabulky, se nejvíce zabývala strana Socialdemokraterna a strana Vänsterpartiet. Naopak 2 švédské politické strany do svých manifestů nezahrnuly korupci vůbec, a to strana Centristů a Křesťanských demokratů.

Tabulka 6 - Výskyt protikorupčních opatření ve společných oblastech politických stran ve Švédsku

Švédsko (2022)							
Politické strany	Vzdělávání	Zdravotní péče	Sociální péče	Imigrační politika	Životní prostředí	Demokratický a právní stát	Bezpečnostní politika
Social Democratic Party (Socialdemokraterna)	X	X	X				X
Sweden Democrats (Sverigedemokraterna)		X	X			X	
Moderate Party (Moderaterna)			X			X	
Left Party (Vänsterpartiet)	X	X	X			X	
Centre Party (Centerpartiet)						X	
Christian Democrats (Kristdemokraterna)							
Green Party (Miljöpartiet)							
Liberal Party (Liberalerna)						X	

Zdroj: vlastní zpracování

V Mexiku, jakožto zemi s dlouhodobými problémy korupce a nedůvěry veřejnosti v politické instituce, je boj proti korupci klíčovou tematickou oblastí ve volbách.

Tabulka 7 poskytuje souhrnný přehled o tom, v jakých společných oblastech byla mexickými politickými stranami prezentována opatření proti korupci ve volbách v roce 2021. Prolínající se témata zahrnují oblast především pevně postavených pilířů pro demokratický stát a dodržování stanovených práv a zákonů. Zmínky o korupci a boji proti ní se vyskytly i v oblasti zdravotní a sociální péče, nicméně pouze u velmi malého procenta relevantních politických stran. Z tabulky lze vidět, že nejvíce se korupci ve svém manifestu věnovala strana PAN, následně pak strana PRD.

V případě této země je však důležité si uvědomit, že pouhé zahrnutí akcí v boji proti korupci ve volebních programech ještě nezaručuje jejich efektivní realizaci. Skutečným měřítkem úspěchu může být až provedení těchto kroků v praxi a dosažení skutečných změn v boji proti korupci, což bude v dalších letech opět zkoumáno.

Tabulka 7 - Vyskyt protikorupčních opatření ve společných oblastech politických stran v Mexiku

Mexiko (2021)					
Politické strany	Vzdělávání	Zdravotní péče	Sociální péče	Životní prostředí	Demokratický a právní stát
Movimiento Regeneración Nacional (MORENA)					X
Partido Acción Nacional (PAN)		X	X		X
Partido Revolucionario Institucional (PRI)					X
Movimiento Ciudadano (MC)					X
Partido del Trabajo (PT)					X
Partido Verde Ecologista de México (PVEM)				X	
Partido de la Revolución Democrática (PRD)			X		X

Zdroj: vlastní zpracování

Celkové shrnutí analýzy jednotlivých politických stran ve zvolených zemích naznačuje, že švédské politické strany věnovaly větší pozornost otázkám souvisejícím s antikorupčním úsilím ve více oblastech, což bylo odraženo v jejich politických manifestech. Toto je zajímavým pozorováním, zejména vzhledem k tomu, že Švédsko patří mezi země s nejvyšší mírou transparentnosti. Nejméně pozornosti v oblasti boje proti korupci věnovaly arménské politické strany, zatímco relevantní politické subjekty v Mexiku se primárně zaměřovaly na udržení demokratických institucí a dodržování právních předpisů.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Výsledky

Tabulka 8 prezentuje zastoupení protikorupčních témat v předvolebních programech relevantních politických stran v Arménii, ve Švédsku a Mexiku. Tato porovnání se týkají předvolebních programů, které politické strany prezentovaly voličům během voleb konaných v Arménii v roce 2021, ve Švédsku v roce 2022 a v Mexiku v roce 2021.

Z analýzy tabulky je zřejmé, že politické strany v Mexiku vykazují největší angažovanost v protikorupčním boji ve svých předvolebních programech, což koresponduje s aktuální situací a postavením Mexika v CPI. Naopak Arménie přikládá tématu protikorupčního boje nižší prioritu, což je patrné, jak z umístění země v CPI, tak i z kontextu konfliktu v Náhorním Karabachu, který ovlivnil průběh předčasných voleb v roce 2021. Ve srovnání s tímto přístupem švédské politické subjekty zdůrazňují problematiku protikorupční politiky pouze okrajově. Tento jev je způsoben nejen tím, že Švédsko patří mezi země s vysokou mírou transparentnosti a nízkou korupcí, ale také vzhledem k tomu, že volby v roce 2022 se zaměřovaly především na otázky týkající se imigrace a bezpečnostní politiky.

Tabulka 8 - Shrnutí protikorupčních témat v programech relevantních politických stran v Arménii, Švédsku a Mexiku

Zastoupení témat boje s korupcí v programech relevantních politických stran							
Arménie (2021)							
Politické strany	Korupce obecně	Majetková příznání	Oznamování korupce	Regulace lobbingu	Transparentní veřejné zakázky	Rozšíření/Úprava zákona	Ustanovení nového kontrolního orgánu
Civil Contract	X	X	X		X		X
Armenia Alliance	X						
I'm Honored Alliance	X						
Švédsko (2022)							
Politické strany	Korupce obecně	Majetková příznání	Oznamování korupce	Regulace lobbingu	Transparentní veřejné zakázky	Rozšíření/Úprava zákona	Ustanovení nového kontrolního orgánu
Social Democratic Party (Socialdemokraterna)	X					X	
Sweden Democrats (Sverigedemokraterna)	X				X	X	
Moderate Party (Moderaterna)	X	X					
Left Party (Vänsterpartiet)	X			X	X	X	
Centre Party (Centerpartiet)	X			X		X	X
Christian Democrats (Kristdemokraterna)							
Green Party (Miljöpartiet)							
Liberal Party (Liberalerna)	X				X	X	
Mexiko (2021)							
Politické strany	Korupce obecně	Majetková příznání	Oznamování korupce	Regulace lobbingu	Transparentní veřejné zakázky	Rozšíření/Úprava zákona	Ustanovení nového kontrolního orgánu
Movimiento Regeneración Nacional (MORENA)	X	X		X	X	X	
Partido Acción Nacional (PAN)	X	X	X		X	X	X
Partido Revolucionario Institucional (PRI)	X	X			X	X	
Movimiento Ciudadano (MC)	X		X		X	X	X
Partido del Trabajo (PT)	X					X	
Partido Verde Ecologista de México (PVEM)							
Partido de la Revolución Democrática (PRD)	X			X	X	X	

Zdroj: vlastní zpracování

5.2 Diskuse

Další možné směry výzkumu, které by mohly být inspirací pro další práce zabývající se analýzou korupce, ať už všeobecně nebo ve vybraných zemích, na základě komparativní analýzy politických stran, by se mohly soustředit na hloubkovou analýzu politických programů a postojů menších politických stran. Zatímco v této práci je zaměřeno pouze na relevantní politické strany se zastoupením v zákonodárném sboru, další výzkum by mohl podrobněji zkoumat postoje menších politických stran v každé zemi a jejich přístup k boji proti korupci.

Další směr by se mohl ubírat zkoumáním vlivu mezinárodní spolupráce, jako jsou dohody o vzájemné právní pomoci nebo programy podpory rozvoje, na úspěšnost boje proti korupci v těchto zemích. Analýza účinnosti státních institucí a právních mechanismů by mohla posoudit jejich schopnost provádět zákony a vyšetřovat korupční případy. Případné další studie by mohla zkoumat vliv korupce na hospodářský růst, sociální nerovnosti a kvalitu života občanů v každé zemi a identifikovat strategie pro její omezení. Srovnání účinnosti různých opatření a politik zaměřených na boj proti korupci v Arménii, Švédsku a Mexiku by mohlo identifikovat nejlepší postupy pro budoucí implementaci.

6 Závěr

Účelem této diplomové práce bylo zanalyzovat a zhodnotit programy relevantních politických stran v Arménii, Švédsku a Mexiku v kontextu korupce a jejich přístupů k řešení této problematiky. Komparativní analýza programů politických ve zvolených zemích ukázala různorodé přístupy k problematice korupce v těchto zemích. Zjištění naznačila, že přístup k boji proti korupci se liší v závislosti na politickém kontextu a historických faktorech dané země.

Ve Švédsku, kde je politický systém charakterizován vysokou mírou transparentnosti a důvěryhodnosti, se politické strany zaměřují především na prevenci korupce a posilování kontrolních mechanismů. Ačkoliv je tato země pokládána za jednu z těch, kde se korupce téměř nevyskytuje, korupční skandály z posledních let dokazují opak. Naopak v Mexiku a Arménii, kde je korupce častěji problematizována a stále přetrvávají institucionální slabiny, jsou politické strany nuceny více klást důraz na odhalování a trestání korupce. Nicméně, protikorupční boj v Arménii byl zastíněn problematikou Náhorního Karabachu, kdežto v Mexiku je oproti Arménii a Švédsku antikoruční úsilí mnohem silnější, ale ne už tak viditelnější.

Důležitým zjištěním při analýze je také rozdílná úroveň angažovanosti politických stran v protikorupčních praktikách. Zatímco některé strany představují konkrétní a důsledné politiky v této oblasti, jiné se zdají být méně aktivní nebo se této problematice zcela vyhýbají.

7 Seznam použitých zdrojů

Knížní zdroje

BOHATÁ, Marie. *Etika a integrita veřejné správy*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3311-6.

CAPLAN, Bryan Douglas. *Mýtus racionálního voliče: proč v demokracii vítězí špatná politika*. Respekt (NLN, Nakladatelství Lidové noviny). Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-056-2.

ERLINGSSON, Gissur a KRISTINSSON, Gunnar. All that glitters . . . a closer look at the Nordic 'exception'. In: *A Research Agenda for Studies of Corruption*. 1. Social and Political Science, 2020, s. 90-106. ISBN 9781789904994.

HEIDENHEIMER, A., JOHNSTON, M., LEVINE, V. *Political Corruption: A Handbook*. 2.vyd. New Brunswick: Routledge, 1993, s. 587-588. ISBN 978-0887381638.

HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. *Politické strany: původ, ideologie a transformace politických stran v západní a střední Evropě*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3192-6.

HLOUŠEK, Vít, Lubomír KOPEČEK a Roman CHYTILEK. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7038-0.

HORNÍK, Jan a ŽUFANOVÁ, Hana. *Základní minimum o korupci a trestním právu: pro pedagogy středních škol*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-807-4785-313.

CHMELÍK, J. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-7201-434-X.

CHMELÍK, Jan a TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-866-6.

Nye, Joseph S. 1967. "Corruption and Political Development: A Cost- Benefit Analysis." *American Political Science Review* 61, č. 2, 417–427.

PALIFKA, Bonnie J. Corruption, organized crime and the public sector in Mexico. In: GRAYCAR, Adam (ed.). *Hardback Handbook on Corruption, Ethics and Integrity in Public Administration*. 1. Adelaide, Australia: Edward Elgar Publishing, 2020, s. 274-288. ISBN 978 1 78990 090 3.

POSPÍŠIL, Ivo; SMEKAL, Hubert a kolektiv. Průlomky do světa za zdí aneb soudní přezkum činností politických stran. In: *Soudcokracie, nebo judicializace politiky?: vztah práva a politiky (nejen) v časech krize*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2013, s. 93-111. ISBN 978-80-210-6282-5.

ROUDNÝ, R., ZILVAR, J. *Korupce: boj proti korupci ve veřejné správě*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2001. ISBN 80-7194-314-2.

SHAH, A. *Performance accountability and combating corruption*. Washington, D.C.: The World Bank, 2007. ISBN 9780821369425.

STRMISKA, Maxmilián. Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7038-0.

ŠTIČKA, Michal. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě*. Praha: Transparency International – Česká republika, 2008. ISBN 978-80-87123-04-1.

Internetové zdroje

¿Cómo es el partido Movimiento Ciudadano, cuál es su ideología e historia en México? Online. In: CABLE NEWS NETWORK. CNN. 2024. Dostupné z: <https://cnnespanol.cnn.com/2024/03/04/como-es-partido-movimiento-ciudadano-cual-es-ideologia-historia-mexico-orix/>. [cit. 2024-03-30].

A second chance for Armenia after elections? Online. In: EUROPEAN PARLIAMENT. Think Tank. 2021. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2021/696165/EPRS_ATA\(2021\)696165_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2021/696165/EPRS_ATA(2021)696165_EN.pdf). [cit. 2024-03-15].

About – Transparency International. *Transparency International* [online]. Brusel, 2023 [cit. 2023-08-13]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/about>.

Anti-corruption Policy Council: Reports. Online. The Government of the Republic of Armenia. 2023. Dostupné z: <https://www.gov.am/en/anti-corruption-reports/>. [cit. 2023-12-25].

Anti-corruption reforms in Armenia - 4th round of monitoring of the Istanbul Anti-Corruption Action Plan. Online. Paříž: OECD, 2018. Dostupné z: <https://www.oecd.org/corruption/acn/OECD-ACN-Armenia-4th-Round-Monitoring-Report-July-2018-ENG.pdf>. [cit. 2024-02-16].

ARDIGO, Inaki. *Mexico: Overview of corruption and anti-corruption efforts*. Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL. U4 Anti-Corruption Resource Centre. 2019. Dostupné z: <https://www.u4.no/publications/overview-of-corruption-and-anti-corruption-efforts-in-mexico/fullversion>. [cit. 2024-02-25].

Armenia election: PM Nikol Pashinyan wins post-war poll. Online. In: BRITISH BROADCASTING CORPORATION. BBC. 2021. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-57549208>. [cit. 2024-02-23].

Armenia PM says open to early elections to end crisis. Online. In: AL JAZEERA MEDIA NETWORK. Aljazeera. 2021. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/1/armenia-pm-says-ready-for-early-elections-to-end-crisis>. [cit. 2024-02-23].

Armenia. Online. In: EUROPEAN RESEARCH CENTRE FOR ANTI-CORRUPTION AND STATE-BUILDING. European Public Accountability Mechanisms. 2023. Dostupné z: https://europam.eu/index.php?module=country-profile&country=Armenia#info_PF. [cit. 2024-02-16].

ARMÉNIE. Zákon o politických stranách. 2016.

AVEDIAN, Lillian. *A guide to Armenia's June 2021 parliamentary election*. Online. In: The Armenian Weekly. 2021. Dostupné z: <https://armenianweekly.com/2021/06/09/a-guide-to-armenias-june-2021-parliamentary-election/>. [cit. 2024-02-23].

Background: Armenia's Political Transitions. Online. INTERNATIONAL CENTER FOR TRANSITIONAL JUSTICE. ICTJ. 2024. Dostupné z: <https://www.ictj.org/location/armenia>. [cit. 2024-02-16].

BAROŠ, Jiří. The Common Good: Minimalistic, Instrumental or Robust? Online. *Studia theologica*. 2023, roč. 25, č. 2, s. 191-213. ISSN 12128570. Dostupné z: <https://doi.org/10.5507/sth.2023.028>. [cit. 2024-02-01].

BØNSING, Sten; MÄNTYLÄ, Niina a WENANDER, Henrik. Status and Criminal Liability of Civil Servants in Modern Public Administration: A Comparative Study of Denmark, Finland, and Sweden. Online. *European Public Law*. 2023, roč. 29, č. 1, s. 115–134. ISSN 1354-3725. Dostupné z: https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/16126/Osuva_B%C3%B8nsing_M%C3%A4ntyl%C3%A4_Wenander_2023.pdf?sequence=2&isAllowed=y. [cit. 2024-02-18].

BRITANNICA. *Global Corruption Barometer*. Online. ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA, INC. Britannica. 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Global-Corruption-Barometer>. [cit. 2024-02-19].

Co je to korupce. *Transparency International* [online]. 2011 [cit. 2023-09-19]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/korupce/>.

Corruption Perceptions Index. Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Transparency International. 2024. Dostupné z: https://www.transparency.org/en/cpi/2023?gad_source=1&gclid=CjwKCAiAlcyuBhBnEiwAOGZ2SybKmS8DXWoJo7brtsLTnB7XDgjf2T2tdCgC3Bt39lyyR9apPex5BRoCn_0QAvD_BwE. [cit. 2024-02-19].

CPI 2021 FOR EASTERN EUROPE & CENTRAL ASIA: DEMOCRATIC HOPES IN THE SHADOW OF GROWING AUTHORITARIANISM. Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Transparency International. 2024. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2021-eastern-europe-central-asia-democratic-hopes-growing-authoritarianism>. [cit. 2024-02-16].

ČTK. Volby ve Švédsku: Nejhorší výsledek sociálních demokratů za sto let, posílili nacionalisté [online]. Stockholm, 2018 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/482855-volby-ve-svedsku-nejhors-i-vysledek-socialnichdemokratu-za-sto-let-posilili-nacionaliste.html>

EPJ Data Science. Online. 2022, roč. 11, č. 1. 2022. ISSN 2193-1127. Dostupné z: <https://epjdatascience.springeropen.com/articles/10.1140/epjds/s13688-022-00329-7>. [cit. 2024-02-19].

ERLINGSSON, Gissur Ó. A stranger thing? Sweden as the upside down of multilevel trust. Online. *Journal of Trust Research*. 2021, roč. 11, č. 1, s. 22-41. ISSN 2151-5581. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/21515581.2021.2014337>. [cit. 2024-02-18].

European Integration Realities and Perspectives: The Crime of Bribery. In: 2020. ISSN 2067–9211.

Fiscalía General de la República. Online. In: Gobierno de México. 2023. Dostupné z: <https://www.gob.mx/fgr#2373>. [cit. 2023-12-25].

FLOCH, Maria Lee. *Mexican General Elections 2018*. Online. In: SCIENCES PO. Sciences Po. 2018. Dostupné z: <https://www.sciencespo.fr/opalc/sites/sciencespo.fr.opalc/files/Mexican%20general%20elections%202018%2C%20report.pdf>. [cit. 2024-02-25].

Global Corruption Barometer: Europe and Central Asia – Armenia. Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Transparency International. 2016. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/gcb/europe-and-central-asia/europe-central-asia-2016/results/arm>. [cit. 2024-02-23].

Global Corruption Barometer: European Union – Sweden. Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Transparency International. 2021. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/gcb/eu/european-union-2021/results/swe>. [cit. 2024-02-23].

Global Corruption Barometer: European Union – Sweden. Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Transparency International. 2021. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/gcb/eu/european-union-2021/results/swe>. [cit. 2024-02-23].

Global Corruption Barometer: Latin America and The Caribbean – Mexico. Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Transparency International. 2019. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/gcb/latin-america/latin-america-and-the-caribbean-x-edition-2019/results/mex>. [cit. 2024-02-23].

Government Indicators: Control of Corruption. Online. In: The World Bank. 2024. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/content/dam/sites/govindicators/doc/cc.pdf>. [cit. 2024-03-30].

Government Indicators: Government Effectiveness. Online. In: The World Bank. 2024. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/content/dam/sites/govindicators/doc/cc.pdf>. [cit. 2024-03-30].

GUERCKE, Lene. State Responsibility for a Failure to Prevent Violations of the Right to Life by Organised Criminal Groups: Disappearances in Mexico. Online. *Human Rights Law Review*. 2021, roč. 21, č. 2, s. 329-357. ISSN 1461-7781. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/hrlr/ngaa061>. [cit. 2024-02-20].

HAMADA, Yukihiro. *Time to shed more light on money in Swedish politics*. Online. In: INTERNATIONAL INSTITUTE FOR DEMOCRACY AND ELECTORAL ASSISTANCE. IDEA. 2022. Dostupné z: <https://www.idea.int/news/time-shed-more-light-money-swedish-politics>. [cit. 2024-02-25].

Historia PRD. Online. In: Partido de la Revolución Democrática. 2024. Dostupné z: https://www.prd.org.mx/libros/documentos/historia_PRD.pdf. [cit. 2024-03-30].

Historia. Online. In: Partido del Trabajo. 2024. Dostupné z: <https://partidodeltrabajo.com.mx/historia/>. [cit. 2024-03-30].

HOSENSEIDLOVÁ, Petra. *Švédské volby jsou podle průběžných výsledků nerozhodné, posílili nacionalisté*. Online. In: ČESKÁ TELEVIZE. ČT24. 2018. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/tema/autori-webu-ct24-84343>. [cit. 2024-03-29].

Institutional Revolutionary Party. Online. In: ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA. Britannica. 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Institutional-Revolutionary-Party>. [cit. 2024-03-30].

INVESTOPEDIA. *Index of Economic Freedom: What It Is and How It's Used*. Online. Investopedia. 2023. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/i/index-of-economic-freedom.asp>. [cit. 2024-02-19].

Istanbul Anti-corruption Action Plan. Online. In: ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. OECD. 2024. Dostupné z: <https://www.oecd.org/corruption/anti-bribery/corruption/acn/istanbul-action-plan.htm>. [cit. 2024-02-18].

KARKLINS, Rasma. Typology of Post-Communist Corruption. Online. *Problems of Post-Communism*. 2016, roč. 49, č. 4, s. 22-32. ISSN 1075-8216. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10758216.2002.11655993>. [cit. 2024-01-10].

KELLER, Jan. Sociologická encyklopedie: Klientelismus. In: AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. *Sociologický ústav Akademie věd České republiky* [online]. 2017 [cit. 2023-09-21]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Klientelismus>.

KOPALYAN, Nerses. *Thick as Thieves: Bringing Armenia's Robber Barons to Justice*. Online. In: EVN Report. 2020. Dostupné z: <https://evnreport.com/politics/thick-as-thieves-bringing-armenia-s-robber-barons-to-justice/>. [cit. 2024-02-16].

Korupce je fenomén, který provází lidstvo od počátku: Definice korupce. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL. *Transparency International* [online]. 2021 [cit. 2023-09-21]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/korupce-je-fenomen-ktery-provazi-lidstvo-od-pocatku/>.

KUKUTSCHKA, Roberto. *Integrity risks for international businesses in Mexico*. Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL. U4 Anti-Corruption Resource Centre. 2018. Dostupné z: <https://www.u4.no/publications/integrity-risks-for-international-businesses-in-mexico/fullversion>. [cit. 2024-02-25].

LINHART, Jiří. Sociologická encyklopedie: Nepotismus. In: AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. *Sociologický ústav Akademie věd České republiky* [online]. 2017 [cit. 2023-09-21]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Nepotismus>.

LYNCH, Ian J. *Off the Hook: Acquittals of Swedish Telecom Officials Linked to Uzbek Bribery Scandal Upheld*. Online. In: DIPLOMAT MEDIA INC. The Diplomat. 2021. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2021/02/off-the-hook-acquittals-of-swedish-telecom-officials-linked-to-uzbek-bribery-scandal-upheld/>. [cit. 2024-02-20].

MCLEAN, Iain a MCMILLAN, Alistair. *The Concise Oxford Dictionary of Politics*. Online. 3. Oxford University Press, 2009. ISBN 9780199207800. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/acref/9780199207800.001.0001>. [cit. 2024-02-19].

Mexico: Results of the Midterm Elections. Online. In: Wilson Center. 2021. Dostupné z: <https://www.wilsoncenter.org/event/mexico-results-midterm-elections>. [cit. 2024-02-25].

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *GRECO*. Online. Justice.cz. 2020. Dostupné z: <https://korupce.cz/zahranicni-spoluprace/greco/>. [cit. 2024-02-19].

Ministerstvo vnitra České republiky: Vládní program boje proti korupci, [online]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2000/korupce/zprava.html#l.4>. [cit. 2023-12-27].

MUŽNÝ, Martin a Kateřina PSCHEROVÁ. Co to je praní peněz. In: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. ČNB [online]. 2020 [cit. 2023-09-21]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Co-to-je-prani-penez.

NA Council. Online. In: National Assembly of the Republic of Armenia. 2024. Dostupné z: <http://www.parliament.am/Council.php?lang=eng>. [cit. 2024-02-23].

National Action Party. Online. In: ENCYCLOPÆDIA BRITANNICA, INC. Britannica. 2024. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/National-Action-Party-political-party-Mexico>. [cit. 2024-03-15].

NIJDAM-JONES, Alicia; GARCÍA-LÓPEZ, Eric; MERCHAN ROJAS, Libertad; RUIZ GUARNEROS, Aura a ROSENFELD, Barry. Cross-Cultural Violence Risk Assessment: Adapting the HCR-20 V3 for Incarcerated Offenders in Mexico. Online. *International Journal of Forensic Mental Health*. 2023, roč. 22, č. 1, s. 39-55. ISSN 1499-9013. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/14999013.2022.2053000>. [cit. 2024-02-19].

NIJDAM-JONES, Alicia; GARCÍA-LÓPEZ, Eric; MERCHAN-ROJAS, Libertad; RUIZ GUARNEROS, Aura a ROSENFELD, Barry. Predictive Validity of the HCR-20 V3 With Incarcerated Males in Mexico City. Online. *Criminal Justice and Behavior*. 2021, roč. 48, č. 10, s. 1450-1467. ISSN 0093-8548. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/0093854821997520>. [cit. 2024-02-19].

PETERSEN, German a SOMUANO, Fernanda. Mexican De-Democratization? Pandemic, Hyper-Presidentialism and Attempts to Rebuild a Dominant Party System. Online. *Revista de ciencia política (Santiago)*. 2021, č. ahead. ISSN 0718-090X. Dostupné z: <https://doi.org/10.4067/S0718-090X2021005000118>. [cit. 2024-03-15].

Political Integrity Lacking in Latin America and The Caribbean, Especially around Elections. Online. In: Transparency International. 2019. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/news/political-integrity-lacking-in-latin-america-and-the-caribbean-especially-a>. [cit. 2024-02-25].

Republic of Armenia - Parliamentary Elections: OSCE/ODIHR Needs Assessment Mission Report. Online. In: *OSCE - Office for Democratic Institutions and Human Rights*. Varšava, 2017. Dostupné z: <https://www.osce.org/files/f/documents/2/c/293546.pdf>. [cit. 2024-02-23].

ROSLUND, Jonas. *The extent of corruption in Sweden may be underestimated*. Online. In: LINKÖPING UNIVERSITY. News - Linköping University. 2023. Dostupné z: <https://liu.se/en/news-item/risk-att-korruption-underskattas-i-sverige>. [cit. 2024-02-20].

SARGSYAN, Lusine a MANOUGIAN, Harout. *Armenia's June 2021 Parliamentary Election: The Essential Primer*. Online. In: EVN Report. 2021. Dostupné z: <https://evnreport.com/elections/armenias-june-2021-parliamentary-election-the-essential-primer/>. [cit. 2024-03-29].

Sedm priorit Transparency proti korupci, které by nová vláda měla mít v hledáčku. Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Transparency International. 2021. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/sedm-priorit-transparency-proti-korupci-ktere-by-nova-vlada-mela-mit-v-hledacku/>. [cit. 2024-02-19].

SHAHAZARIAN, Nona. *Goodbye "Sashik-Fifty Percent": Anti-Corruption Trends in the New Armenia*. Online. In: PONARS Eurasia. 2019. Dostupné z: <https://www.ponarseurasia.org/goodbye-sashik-fifty-percent-anti-corruption-trends-in-the-new-armenia/>. [cit. 2024-02-16].

SIMONYAN, Aram a SCHULTZ, David. Democracy building and the link between public trust and corruption perception: Comparative analysis before and after the Armenian Velvet Revolution in 2018. Online. *Central European Journal of Public Policy*. 2023, roč. 17, č. 1, s. 27-40. ISSN 1802-4866. Dostupné z: <https://doi.org/10.2478/cejpp-2023-0003>. [cit. 2024-02-18].

SMOLÍK, Josef. Lhaní v politice: psychologie politické lži. Online. *Jazyk a politika: Na pomedzi lingvistiky a politológie*. 2022, č. 7, s. 356-371. ISSN 2729-8981. Dostupné z: https://conferences.euba.sk/jazykapolitika/www_write/files/2022/smolik.pdf. [cit. 2024-02-01].

Specialist offices: The National Anti-Corruption Unit. Online. In: AKLAGARMYNDIGHETEN. Swedish Prosecution Authority. 2023. Dostupné z: <https://www.aklagare.se/en/about-us/specialist-offices/>. [cit. 2023-12-25].

STEHNOVÁ, J., LENOCHOVÁ, L., DUPÁK, J. Příručka o korupci. *Ministerstvo obrany ČR: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR* [online]. Praha: Asociace pro transparentnost, z.s., 2019 [cit. 2023-09-21]. Dostupné z: <https://korupce.army.cz/system/files/public/prirucka-o-korupci.pdf>.

SWEDEN. The Swedish Constitution: Instrument of Government. 1974.

ŠKOLNÍK, M. (2021). Korupce v České republice – dosavadní stav bádání. Corruption in the Czech Republic – the State of the Discipline. *Acta Politologica*. Vol. 13, no. 2, pp. 22–38. https://doi.org/10.14712/1803-8220/31_2020.

ŠKOLNÍK, Milan. Korupce a důvěra ve veřejnou správu v post- komunistické Evropě. *Acta Politologica*. 2020, Vol. 12, no. 1, pp. 20–39. https://doi.org/10.14712/1803-8220/25_2019.

ŠVAMBERK, Alex. *Ve švédských volbách uspěla ultrapravice s neonacistickými kořeny.* Online. In: Novinky.cz. 2022. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-ve-svedskych-volbach-uspela-ultrapravice-s-neonacistickymi-koreny-40408382>. [cit. 2024-02-23].

The 2022 Swedish Elections: The Sweden Democrats Come in From the Cold . Online. In: THE INSTITUTE OF INTERNATIONAL & EUROPEAN AFFAIRS SEARCH. IIEA. 2022. Dostupné z: <https://www.iiea.com/blog/the-2022-swedish-elections-the-sweden-democrats-come-in-from-the-cold>. [cit. 2024-03-10].

The History of Armenian Parliaments. Online. In: National Assembly of the Republic of Armenia. 2024. Dostupné z: <http://www.parliament.am/parliament.php?id=parliament&lang=eng>. [cit. 2024-02-23].

The Mexican Electoral System. Online. In: Instituto Nacional Electoral. 2017. Dostupné z: <https://www.ine.mx/the-mexican-electoral-system/>. [cit. 2024-02-25].

The principle of non-refoulement under international human rights law. Online. In: UNITED NATIONS. United Nations Network on Migration. 2018. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Migration/GlobalCompactMigration/ThePrincipleNon-RefoulementUnderInternationalHumanRightsLaw.pdf>. [cit. 2024-02-20].

THE WORLD BANK. *Worldwide Governance Indicators*. Online. The World Bank. 2024. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators>. [cit. 2024-02-19].

Transparentní zdravotnictví v České republice - výzva pro každou vládu. Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA, O.P.S. Transparency International. 2006. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/tz_kratke_studie.pdf. [cit. 2024-02-01].

URBANOVÁ, Anna. *„Rozbití vstřícné migrační politiky.“ Volební úspěch švédské krajní pravice může přepsat národní priority*. Online. In: IROZHLAS. 2022. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/svedsko-volby-krajni-pravice-scitani-hlasovani-parlament-riksdag_2209140700_aur. [cit. 2024-02-23].

Veřejné zakázky v České republice: Korupce nebo transparentnost? Online. In: TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA, O.P.S. Transparency International. 2005. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/vz_studie_text.pdf. [cit. 2024-02-01].

Vítězství pravice. Švédská premiérka Anderssonová uznala porážku ve volbách, odstoupí. Online. In: IROZHLAS. IROZHLAS. 2022. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/svedsko-volby-premierka-demise-pravice-migrace_2209142225_har. [cit. 2024-02-23].

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zahraniční spolupráce – EPAC, UNCAC, IACA, OECD*. Online. Vláda České republiky. 2016. Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/cz/zahranicni-spoluprace/ostatni/epac--uncac--iaca-105198/>. [cit. 2024-02-19].

VOZŇÁK, Ondřej. *Zajištění vnitřního pořádku na regionální úrovni – možnosti zlepšení*. Brno, 2022. Diplomová práce. AMBIS vysoká škola, a. s. Vedoucí práce doc. Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D.

WAYNE, Earl Anthony. *Why are Mexico's Elections Important?* Online. In: Wilson Center. 2024. Dostupné z: <https://www.wilsoncenter.org/article/why-are-mexicos-elections-important>. [cit. 2024-02-25].

Worldwide Governance Indicators: Armenia. Online. In: THE WORLD BANK GROUP. The World Bank. 2024. Dostupné z: https://databank.worldbank.org/reports.aspx?Report_Name=WGI-Table&Id=ceea4d8b. [cit. 2024-02-16].

YANCHUR, Alina. *"Bribe-takers" and brothels – scandal at the world's leading security firm*. Online. In: SVERIGES TELEVISION AB. SVT Nyheter. 2022. Dostupné z: <https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/bribes-and-brothels-scandal-at-headquarters-of-the-world-s-leading-security-firm>. [cit. 2024-03-10].

ZARGARIAN, Robert. *Armenia Slides In Global Corruption Rankings*. Online. In: Azatutyun. 2023. Dostupné z: <https://www.azatutyun.am/a/32247683.html>. [cit. 2024-02-18].

Volební programy

Arménie

Armenia Alliance. 2021.

Civil Contract. 2021.

I'm Honored. 2021.

Švédsko

Socialdemokraterna. 2022.

Kristdemokraterna. 2022.

Sverigedemokraterna. 2022.

Liberalerna. 2022.

Vänsterpartiet. 2022.

Centerpartiet. 2022.

Moderaterna. 2022.

Miljöpartiet. 2022.

Mexiko

Movimiento Regeneración Nacional. 2021.

Partido Acción Nacional. 2021.

Partido Revolucionario Institucional. 2021.

Movimiento Ciudadano. 2021.

Partido del Trabajo. 2021.

Partido Verde Ecologista de México. 2021.

Partido de la Revolución Democrática. 2021.

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 - Vládní struktura Národního shromáždění 2024	43
Obrázek 2 - Rozložení křesel v Národním shromáždění po volbách v roce 2021	45
Obrázek 3 - Vládní struktura švédského parlamentu 2024.....	47
Obrázek 4 - Rozložení křesel ve švédském parlamentu po volbách v roce 2022	48
Obrázek 5 - Vládní struktura Mexika 2024	50
Obrázek 6 - Rozložení křesel v Senado de la República po volbách v roce 2018.....	51
Obrázek 7 - Rozložení křesel v Cámara de Diputados po volbách v roce 2021	52

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 - Měření korupce ve světě.....	25
Tabulka 2 – Přehled arménských politických stran zastoupených v Národním shromáždění (2021–2026).....	54
Tabulka 3 - Přehled švédských politických stran zastoupených v Riksdagu (2022–2026). 61	
Tabulka 4 - Přehled mexických politických stran zastoupených v Cámara de Diputados (2021–2024).....	74
Tabulka 5 - Výskyt protikorupčních opatření ve společných oblastech politických stran v Arménii	88
Tabulka 6 - Výskyt protikorupčních opatření ve společných oblastech politických stran ve Švédsku.....	89
Tabulka 7 - Výskyt protikorupčních opatření ve společných oblastech politických stran v Mexiku	90
Tabulka 8 - Shrnutí protikorupčních témat v programech relevantních politických stran v Arménii, Švédsku a Mexiku	93

8.3 Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj CPI Arménie 2013–2023	29
Graf 2 - Míra úplatkářství ve veřejných službách v Arménii v roce 2016.....	31
Graf 3 - Výsledky úplatkářství veřejných institucí v Arménii v roce 2016	31
Graf 4 - Vývoj CPI Švédsko 2013–2023	33
Graf 5 - Míra úplatkářství ve Švédsku v roce 2021	35
Graf 6 - Výsledky úplatkářství ve Švédsku v roce 2021.....	36
Graf 7 - Vývoj CPI Mexiko 2013-2023	38
Graf 8 - Míra úplatkářství ve veřejných službách v Mexiku v letech 2017 a 2019	40
Graf 9 - Výsledky úplatkářství ve veřejných institucích v Mexiku v letech 2017 a 2019...	41

8.4 Seznam schémat

Schéma 1 - Hlavní volební témata strany Civil Contract pro volby v roce 2021	55
Schéma 2 - Hlavní volební témata aliance Armenia pro volby v roce 2021	58
Schéma 3 - Hlavní volební témata strany Socialdemokraterna pro volby v roce 2022	62
Schéma 4 - Hlavní volební témata strany Sverigedemokraterna pro volby v roce 2022	64
Schéma 5 - Hlavní volební témata strany Moderaterna pro volby v roce 2022.....	66
Schéma 6 - Hlavní volební témata strany Vänsterpartiet pro volby v roce 2022	67
Schéma 7 - Hlavní volební témata strany Centerpartiet pro volby v roce 2022	69
Schéma 8 - Hlavní volební témata strany Kristdemokraterna pro volby v roce 2022	70
Schéma 9 - Hlavní volební témata strany Liberalerna pro volby v roce 2022.....	72
Schéma 10 - Hlavní volební témata strany MORENA pro volby v roce 2021.....	75
Schéma 11 - Hlavní volební témata strany PAN pro volby v roce 2021	77
Schéma 12 - Hlavní volební témata strany PRI pro volby v roce 2021	79
Schéma 13 - Hlavní volební témata strany MC pro volby v roce 2021	81
Schéma 14 - Hlavní volební témata strany PT pro volby v roce 2021	83
Schéma 15 - Hlavní volební témata strany PVEM pro volby v roce 2021	84
Schéma 16 - Hlavní volební témata strany PRD pro volby v roce 2021	86

8.5 Seznam použitých zkratk

ARF - Armenian Revolutionary Federation

CNN - Cable News Network

CPI – Index vnímání korupce

EU – Evropská unie

GCB – Global Corruption Barometer

GRECO - The Group of States against Corruption

IAP – Istanbulský antikorupční akční plán

ICJ – International Court of Justice

IIEA – Institute of International and European Affairs

MC – Movimiento Ciudadano

MORENA – Movimiento Regeneración Nacional

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OSCE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OSN – Organizace spojených národů

PAN – Partido Acción Nacional

PRD – Partido de la Revolución Democrática

PRI – Partido Revolucionario Institucional

PT – Partido del Trabajo

PVEM – Partido Verde Ecologista de México

TI – Transparency International

WGI – The Worldwide Governance Indicators